

การจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
ด้วยแนวทางสันติวิธี ของกองอำนวยการรักษา
ความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า

โดย

พันเอก ธนัช ฉิมพาลี
รองผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 41
มณฑลทหารบกที่ 41

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2562 - 2563

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “การจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยแนวทางสันติวิธี ของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า” ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์ ของ พันเอก ธนัช ฉิมพาลี เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62 ประจำปีการศึกษาพุทธศักราช 2562 - 2563

พลโท

(พิสิทธิ์ ปฐมเมธ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง การจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยแนวทาง
สันติวิธี ของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

ผู้วิจัย พันเอก ธนัช ฉิมพาลี

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ ประเภทกรณีศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงด้วยแนวทางสันติวิธี โดยศึกษา การพัฒนาการนโยบายและแผนงานในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเสนอแนวทางการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทาง สันติวิธี ของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ขอบเขตการวิจัยพื้นที่ การปกครองในจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในพื้นที่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้ และเป็นผู้ได้รับการยอมรับ ทำการวิเคราะห์แนวทางการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการศึกษาการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากแนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วม โดยรัฐบาลได้เปิดโอกาสให้ประชาชน ได้รับทราบปัญหาและสาเหตุของปัญหา โดยเข้ามามีส่วนร่วม ในการคิดริเริ่ม วางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา ร่วมพิจารณาตัดสินใจเลือกแนวทาง ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับ ผลประโยชน์ และร่วมรับผิดชอบในทุกด้าน ทุกภาคส่วนในทุกระดับ และทฤษฎีการเพิ่มประสิทธิภาพ ที่มีการกำหนดเป้าหมายขององค์การ ยุทธศาสตร์ สร้างกลยุทธ์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการ ไปสู่เป้าหมายอย่างเป็นกระบวนการ ตั้งแต่ระดับนโยบาย และการกระจายจากกลยุทธ์ไปสู่แผนระดับ ปฏิบัติการ โดยกลยุทธ์และแผนในแต่ละระดับ และแต่ละส่วนงาน มีความประสานสอดคล้องกัน ได้มี การกำหนดอำนาจหน้าที่ เอกภาพของการบังคับบัญชาและความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน การปฏิบัติเน้นผลประโยชน์ส่วนรวม ด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม ผลการศึกษาผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบาย และแผนงานในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้ ให้ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม และ ควรเร่งแก้ ปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ และเสริมสร้างความเจริญในพื้นที่เพื่อสนองตอบ ความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการสร้างศรัทธา การแก้ไขปัญหาของรัฐเพื่อเป็นการโดดเด่นขบวนการในการก่อเหตุรุนแรง รวมทั้งเร่งรัดการเจรจา พุดคุยอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี

Abstract

Title Management of violent incidents in the southern border provinces of Thailand With a peaceful approach of 4th Internal Security Operations Front Command

Field Strategy

Name Colonel Thanach Chimpalee

Course NDC **Class** 62

This personal research paper Conduct qualitative research Case study type Have a purpose To study the management of violent incidents in a peaceful way By studying the development of policies and plans for solving violence in the southern border provinces And to propose solutions to deal with violent incidents in the southern border provinces with peaceful of 4th Internal Security Operations Front Command. Research Scope: Administrative areas in Pattani Province, Yala Province, Narathiwat Province, and 4 districts of Songkhla Province: Chana District, Thepha District, Na Thawi District, and Saba Yoi District Data collection by in-depth interviews Staff involved in local operations, professionals, knowledgeable and recognized. Conduct an analysis of guidelines for dealing with violent acts in the southern border provinces From the study on the solution of the unrest in the southern border provinces from the concept of participation theory In which the government has provided opportunities for people Get to know the problem and the cause of the problem. By being involved in initiating Plan, develop, solve problems Participate in considering deciding on a co-operating approach, Join the benefits. And share responsibility in all aspects All sectors at all levels And optimization theory The strategic organizational goals are defined, create strategies to guide the process of implementing the goals. Since the policy level And distribution from strategy to operational level plans By strategy and plan at each level And each segment. Are harmonious There is a set of authority. Unity of command and responsibility of each agency. Practice emphasizes the common interests with equality and fairness so there can be conflicting conditions and problems. There is also welfare care. Morale and morale of staff in all sectors Including theories and ideas for solving problems with peaceful means With clear and continuous directions By converting the conflict from using a violent approach to a peaceful approach Process has been used Real participation of all sectors There is management on the basis of a multicultural society. The results of the study, the researcher has suggestions. In continuity of formulation of policies and plans for solving problems or

enhancing prosperity in the southern border provinces And should accelerate solutions to the quality of life of the people in the area And enhancing prosperity in the area. To meet the needs of most people in the southern border provinces It is to build faith in solving the problems of the state in order to isolate the violent movement. Including expedite negotiations that lead to peaceful resolution of the problem.

คำนำ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยแนวทางสันติวิธี ของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ซึ่งเป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อต้องการทราบ การจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ ด้วยแนวทางสันติวิธี โดยศึกษาการพัฒนาการนโยบายและแผนงานในการแก้ไขปัญหา เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข และเสนอแนวทางการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทางสันติวิธี ของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ซึ่งผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลการวิจัยที่ได้รับครั้งนี้ อาจจะเป็นประโยชน์ในเชิงข้อมูลทางวิชาการที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนด ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะนำไปสู่การพัฒนา และแก้ไขปัญหาอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ตอบสนองของประชาชน ก่อให้เกิดสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

พันเอก

(ธนัช ฉิมพาลี)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยวิจัยส่วนบุคคลนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้ พลโท นพดล มังคละทน อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ซึ่งแนะนำแนวทาง ตรวจสอบแก้ไข และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ตลอดจน ผู้ปฏิบัติงานใน กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ประกอบด้วย สำนักอำนวยการที่เกี่ยวข้อง และศูนย์สันติวิธี ที่ได้ให้ข้อมูล และการปฏิบัติงานในพื้นที่ รวมทั้ง พลเอก ชินวัจน์ แม้นเดช ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้ช่วยแนะนำในการจัดทำงานวิจัยให้ชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ความอนุเคราะห์ในทุกด้าน และมอบกำลังใจในการทำวิจัย คุณงามความดีอันพึงมี ผู้วิจัยขอขอบแต่ ผู้มีพระคุณทุกท่าน

พันเอก

(ธนัช ฉิมพาลี)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	6
ทฤษฎีการเพิ่มประสิทธิภาพ	13
แนวความคิด ทฤษฎีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	17
ทฤษฎีและแนวคิดแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
กรอบแนวคิดงานวิจัย	30
สรุป	30
บทที่ 3 สภาพปัญหา และผลกระทบ	32
สภาพปัญหาความไม่สงบในชายแดนภาคใต้	32
สถิติเหตุการณ์และการสูญเสียในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	35
ผลกระทบจากปัญหาความไม่สงบในชายแดนภาคใต้	40
ความพยายามแก้ปัญหาของภาครัฐในการดำเนินการแก้ไขปัญหา	
จังหวัดชายแดนภาคใต้	48
สรุป	69

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรง	
ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยแนวทางสันติวิธี	72
บทบาทในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	72
ประมวลผลกิจกรรมโครงการในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	74
ประมวลผลกิจกรรมโครงการในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	
ของ กอ.รมน.ภาค 4 สน.	75
ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ	76
แนวทางการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	
ด้วยแนวทางสันติวิธี	81
สรุป	82
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	85
สรุป	85
ข้อเสนอแนะ	88
บรรณานุกรม	89
ประวัติย่อผู้วิจัย	91

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า	
3 - 1	แบบรายงานเหตุการณ์ ในพื้นที่ จชต. ประจำเดือน	39
3 - 2	แบบรายงานความสูญเสียชีวิตและร่างกาย ประจำเดือน	40
3 - 3	แผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนเหตุการณ์ ในพื้นที่ จชต. ระหว่าง ม.ค.47 - มิ.ย.62 แยกรายเดือน	41
3 - 4	แผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนเหตุการณ์ ในพื้นที่ จชต. ระหว่าง ปี 47 -ปี 61 รายปี	41
3 - 5	แผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนจำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ ในพื้นที่ จชต.ระหว่าง ม.ค.47 - มิ.ย.62 รายปี	42
3 - 6	แผนภูมิประเภทของเหตุการณ์ ในพื้นที่ จชต. ระหว่าง ม.ค.47 - มิ.ย.62	43
3 - 7	แผนภูมิสัดส่วนผู้เสียชีวิตตามประเภทเหตุการณ์ ในพื้นที่ จชต. ระหว่าง ม.ค.47 -มิ.ย.62	43
3 - 8	แผนภูมิสัดส่วนผู้บาดเจ็บล้มตายตามภูมิภาค ในพื้นที่ จชต. ระหว่าง ม.ค.47 - มิ.ย.62	44
3 - 9	แผนภูมิสัดส่วนผู้เสียชีวิตแยกตามภูมิภาค ในพื้นที่ จชต. ระหว่าง ม.ค.47 - มิ.ย.62	44
3 -10	แผนภูมิสัดส่วนเหตุการณ์แยกตามสาเหตุ ในพื้นที่ จชต. ระหว่าง ม.ค.47 - มิ.ย.62	45
3 - 11	แผนภูมิสัดส่วนเหตุการณ์แยกตามสาเหตุในพื้นที่ จชต. ระหว่าง ม.ค. -ธ.ค.61	46
3 - 12	แผนภูมิเส้นแนวโน้มโพลีโมเนียล ของเหตุการณ์ความไม่สงบรายเดือน ใน จชต. ตั้งแต่ ม.ค.47 - มิ.ย.62	47
3 - 13	แผนภูมิเส้นแนวโน้มโพลีโมเนียล ของเหตุการณ์ความไม่สงบรายเดือน ใน จชต. ตั้งแต่ ม.ค.60 - มิ.ย.62	48

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี, ยะลา และ นราธิวาส) เกิดขึ้นและทวีความรุนแรงมาตลอดระยะเวลาหลายทศวรรษ โดยมีสาเหตุมาจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ระหว่างชาวมุสลิม (Malay Muslim) และกลุ่มรัฐผู้มีอำนาจ เนื่องจากสนธิสัญญา อังกฤษ-สยาม (Anglo-Siamese) ในปี พ.ศ. 2452 ที่ก่อให้เกิดการแบ่งแยกกลุ่มชนในพื้นที่ทางใต้ของ สยามเป็นสองสัญชาติ คือ สยามและมาเลเซีย (McCargo, 2006 : 78) นับได้ว่าเป็นการสูญเสียตัวตนของรัฐปาตานีและผู้คนในพื้นที่นี้ นอกจากนี้ หลักฐานทางประวัติศาสตร์หลายชิ้นยังชี้ให้เห็นว่า ภาครัฐได้พยายามบังคับกลุ่มคนที่ใช้ภาษาปาตานีมาเลย์ให้เปลี่ยนมาใช้ภาษาไทยแทน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการใช้ภาษาเขียนและภาษาพูดของคนในพื้นที่ ทั้งยังออกกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวมุสลิมซึ่งคิดเป็นร้อยละ 65 ของคนในพื้นที่ จนทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันและพัฒนาเป็นความขัดแย้งและการต่อต้านในรูปแบบต่างๆ มากไปกว่านั้นการปกครองผู้คนในพื้นที่นี้ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันล้วนดำเนินไปด้วยการควบคุมเชิงอำนาจจนเกิดเป็นแนวปฏิบัติ กล่าวคือ มุ่งเน้นความสะดวกของตนเองมากกว่าการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเป็นขั้นเป็นตอน และไม่ได้คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้เกี่ยวข้อง แม้ลักษณะเช่นนี้จะเกิดในหลายภาคส่วนของประเทศไทย แต่กลับไม่ส่งผลร้ายแรงเท่ากับพื้นที่นี้ ทั้งนี้ เพราะภาคใต้มีบริบททางสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ต่างจากภาคอื่นๆ คือ มีชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูอยู่ร่วมกันจำนวนมาก โดยกลุ่มคนเหล่านี้ต่างผูกพันและยึดโยงกันด้วยศาสนาและวัฒนธรรมมาอย่างยาวนานหลายชั่วอายุคน จึงมีความรู้สึกร่วมกันและรวมกันเป็นเครือข่ายในการทำกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนพร้อมตอบโต้เจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อคนในพื้นที่ได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

ทั้งนี้ สภาพปัญหาดังกล่าวได้เกิดขึ้นพร้อมกับขบวนการชาตินิยมมาเลเซียในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่งผลให้คนในพื้นที่บางส่วนตัดสินใจรวมเป็นกลุ่มแบ่งแยกดินแดน (UNICEF, 2014 : 24) ด้วยเหตุนี้นักวิชาการหลายท่านจึงได้กล่าวถึงสาเหตุของปัญหาความไม่สงบนี้อย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นปมขัดแย้งทางประวัติศาสตร์ ความไม่ยุติธรรม ความขัดแย้งจากความแตกต่างทางด้านศาสนา และชาติพันธุ์ การปกครองของรัฐไทยต่อกลุ่มคนมาเลย์มุสลิมที่ไม่ตระหนักถึงสิทธิและความหลากหลาย และการเคลื่อนไหวของกลุ่มแบ่งแยกดินแดน (Brooks, 2015 : 245 ; ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้, 2553 : ออนไลน์)

แม้ว่าปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเกิดขึ้นต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน แต่การก่อการร้ายได้ทวีความรุนแรงอย่างเห็นได้ชัดในปี พ.ศ. 2547 อันเป็นผลจากการดูแลและบริหารของภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพ ทำให้กลุ่มแบ่งแยกดินแดนใช้โอกาสนี้ในการปลุกระดมและเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อการร้ายติดอาวุธอีกครั้ง โดยได้รับการสนับสนุนจากกองทัพนักรบอิสลาม

ที่เรียกตนเองว่า “จู่แวง” (McCargo, 2010 : 83) ความไม่สงบต่างๆ ยังเกิดจากกลุ่มก่อการร้ายอื่นๆ เช่น องค์การเงินกู้ปาตานี (PULO) ขบวนการแนวร่วมการปฏิวัติแห่งชาติมลายูปัตตานี (BRN-C) เป็นต้น (Liow & Pathan, 2010 : 67) Human Right Watch (2010 : online) รายงานว่า กลุ่มก่อการร้ายเหล่านี้ใช้ความรุนแรงทุกประเภททั้งการฆ่า การยิง การโจมตี และการวางระเบิด เพื่อสร้างสถานการณ์ให้ผู้คนหวาดกลัว ขณะที่กลุ่มเป้าหมายนั้นคือทุกคนในพื้นที่ไม่ว่าแม้แต่กลุ่มคนมุสลิมด้วยกันเอง มากไปกว่านั้นครูและนักเรียนยังเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการก่อการร้าย และได้รับผลกระทบที่หนักขึ้นเรื่อยๆ เพราะกลุ่มก่อการร้ายเหล่านี้มองว่า โรงเรียนเป็นตัวการสำคัญในการปลูกฝังวิถีคิดแบบชาตินิยมของภาครัฐที่เป็นไทย จนทำให้ตัวตนและวัฒนธรรมมุสลิมในพื้นที่สูญหายไป รวมถึงต้องการกระตุ้นให้ภาครัฐและชาวพุทธตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นั่นคือ ยอมแบ่งแยกดินแดนและย้ายออกจากพื้นที่ (Abuza, 2011 : 46 ; Melvin, 2007 : 21)

จากข้อมูลจากศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (2560 : ออนไลน์) ระบุว่าในช่วง 14 ปีที่ผ่านมา (ม.ค.47 – เม.ย.60) ปัญหาความไม่สงบได้ก่อให้เกิดความรุนแรงรวม 19,279 ครั้ง มีผู้เสียชีวิตรวม 6,544 คน และมีผู้บาดเจ็บรวม 12,963 คน ผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งต่อวิถีชีวิตและการศึกษาของผู้คนเป็นสาเหตุที่ทำให้ในปี พ.ศ. 2542 และ 2556 UNESCO (2013 : online) ได้ให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง (Conflict-affected Country) ภายใต้สภาพปัญหาดังกล่าวรัฐบาลไทยและหน่วยงานจากภาครัฐและเอกชนต่างๆ ก็ไม่ได้มีนัยสนใจ และพยายามการจัดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2547-2556 รัฐบาลมอบหมายให้หน่วยงานความมั่นคง ได้แก่ สภามันคงแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นหน่วยงานหลักและมีบทบาทในการจัดทำข้อเสนอนโยบายต่อรัฐบาล พบว่า การจัดการส่วนใหญ่เน้นเรื่องการปราบปราม เพื่อความมั่นคงเป็นหลัก นโยบายชาติมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา ศาสนา และชาติพันธุ์ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดการขาดความต่อเนื่องโดยเฉพาะเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ทำให้การจัดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ ขณะที่สถานการณ์ความไม่สงบรัฐบาลทำได้เพียงประคับประคองสถานการณ์ความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนได้ในบางพื้นที่เท่านั้น

ในปี พ.ศ. 2557 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ 98/2557 เรื่องการแก้ไขปัญหাজังหวัดชายแดนภาคใต้อันมีผลทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนนโยบายไปสู่แนวทางยุทธศาสตร์สันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ในระดับนโยบาย ระดับแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติและระดับหน่วยปฏิบัติ พร้อมทั้งได้มีการปรับให้มีคณะรัฐมนตรีส่วนหน้า (क्रम.ส่วนหน้า) เมื่อเดือนตุลาคม 2559 เพื่อแก้ปัญหาชายแดนภาคใต้อย่างบูรณาการซึ่งได้ดำเนินการถึงปัจจุบัน ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับคำประกาศดังกล่าวและเพื่อทำให้ความขัดแย้งเป็นเรื่องดีหรือเป็นด้านบวกได้นั้น จำเป็นต้องมีการจัดการความขัดแย้งนั้นๆ ด้วยวิธีการที่ปราศจากความรุนแรง หรือที่เรียกว่า สันติวิธี ซึ่งการใช้แนวทางสันติวิธีสามารถนำไปสู่สันติภาพได้

แนวคิดสันติวิธี (Non-violence) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำมาใช้ เพื่อแก้ปัญหา เพราะแนวคิดนี้เชื่อว่า มนุษย์นั้นมีเหตุผล สามารถเข้าใจ เห็นอกเห็นใจและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติได้ สันติวิธี จึงเป็นกระบวนการตอบโต้กับสถานการณ์ความขัดแย้งในรูปแบบที่ไม่ใช้กำลังทางกายภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง สันติวิธีจึงไม่ได้หมายความว่าความถึง (ความเฉื่อยชา Passive) และ (การไม่กระทำ Inaction) หากแต่เป็นการกระทำหรือการแสดงออกในรูปแบบหนึ่งที่ไม่ใช้ความรุนแรง และสำหรับการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี เป็นการแก้ไขความขัดแย้งโดยปราศจากการใช้ความรุนแรง ปราศจากอคติ มีเพียงแต่ความกล้า ความร่วมมือ และการมุ่งสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน แนวคิดนี้จึงยืนอยู่บนพื้นฐานหลักการคิด 8 ประการ คือ 1) ปฏิเสธการใช้ความรุนแรงอย่างสิ้นเชิง 2) โจมตีที่ปัญหา ไม่โจมตีที่ ‘ตัวบุคคล’ 3) สร้างความสัมพันธ์อันดี 4) ไม่มุ่งเอาชนะกัน แต่สร้างความร่วมมือกัน 5) ตอบสนองความต้องการของทุกฝ่าย 6) มองทุกคนมีความเป็นมนุษย์เหมือนกัน 7) เน้นทั้งเหตุผลและความรู้สึก และ 8) กล้าและสร้างสรรค์ (บุซบง ชัยเจริญวัฒนะ และเหมือนขวัญ เรณูมาศ, 2560 : 8) อาจกล่าวได้ว่า แนวคิดสันติวิธีเพื่อสร้างสันติสุขจะช่วยให้เราเข้าใจปัญหาเชิงโครงสร้างของความขัดแย้งในสังคม และเป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบ รวมถึงสร้างภูมิคุ้มกันที่จะช่วยป้องกันการเกิดความขัดแย้งต่างๆ ในอนาคต Khan (2000) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของแนวคิดนี้ว่าเป็นแนวคิดที่เน้นกระบวนการ มุ่งเน้นการพัฒนาในระยะยาว ขึ้นอยู่กับบริบทเฉพาะของแต่ละท้องถิ่นและเชื่อมั่น การแสวงหาโอกาสในการแก้ปัญหา มากกว่าการทำตามคำสั่งหรือวิธีการสำเร็จรูป

จากความสำคัญของปัญหาและแนวคิดข้างต้น การจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงด้วยแนวทางสันติวิธี จึงมีความสำคัญและเป็นมูลเหตุจูงใจที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจศึกษาอย่างมาก เพื่อจะได้นำเสนอแนวทางการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทางสันติวิธีด้านต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงด้วยแนวทางสันติวิธี โดยศึกษาการพัฒนาการนโยบายและแผนงานในการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทางสันติวิธี ของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตพื้นที่

พื้นที่สำหรับการศึกษาวิจัยประกอบด้วยพื้นที่การปกครองในจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย

2. ขอบเขตประชากร

การสนทนากลุ่มโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติงานในพื้นที่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้ และเป็นผู้ได้รับการยอมรับ จำนวน 10 - 15 คน

3. ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยแบ่งขอบเขตการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย

- 3.1 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม และการเพิ่มประสิทธิภาพ
- 3.2 แนวคิดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี
- 3.3 ปัญหาและอุปสรรคของการแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่

4. ขอบเขตระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ในห้วงเวลา ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2562 – เมษายน 2563

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นการศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การรวบรวมข้อมูล

- 1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยศึกษาจาก ตำราและเอกสารจากแหล่งต่างๆ ที่เชื่อถือได้ และได้รับการยอมรับจากนักวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ
- 1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบ และการสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎีหลักการต่างๆ รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงาน ที่รับผิดชอบ

3. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูล ผลการศึกษาวิจัย ในรูปแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรง ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย แนวทางสันติวิธี ที่ปรับใช้ในการจัดการปัญหาให้เหมาะสมกับปัจจุบัน
2. สามารถเสนอแนวทางการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้ด้วยแนวทางสันติวิธี ของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้าตลอดจน สามารถเป็นข้อมูลทางวิชาการ เพื่อศึกษาค้นคว้า

คำจำกัดความ

การจัดการ	หมายถึง	การทำให้กลุ่มบุคคลในองค์กรเข้ามาทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันขององค์กร การจัดการประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์กร การสรรหาบุคลากร การนำหรือการสั่งการ และการควบคุมองค์กร หรือความพยายามที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน
ความรุนแรง (อังกฤษ: violence)	หมายถึง	การใช้กำลังหรือพลังทางกายโดยเจตนาต่อตนเอง ผู้อื่น หรือต่อกลุ่ม หรือชุมชนอื่นโดยข่มขู่หรือแท้จริงเพื่อให้เกิดหรือมีความเป็นไปได้สูงว่าจะเกิดการบาดเจ็บ การเสียชีวิต การทำร้ายจิตใจ
การก่อเหตุรุนแรง	หมายถึง	การก่อเหตุ ได้แก่ การวางเพลิง/วางระเบิดสถานที่ทั่วไป, ทำร้าย หรือสังหาร ด้วยการ ลอบยิง/วางระเบิด/ใช้ของมีคม/ปล้น/ ชิงอาวุธ และการทำลายทรัพย์สิน
พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	หมายถึง	พื้นที่ในเขตจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และรวมถึง 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาหวี และอำเภอสะบ้าย้อย อีกด้วย
สันติวิธี (Non-violence)	หมายถึง	กระบวนการตอบโต้กับสถานการณ์ความขัดแย้งในรูปแบบที่ไม่ใช้ กำลังทางกายภาพ โดยปราศจากการใช้ความรุนแรง มีเพียงแต่ความกล้า ความร่วมมือ และการมุ่งสร้าง ความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันเพื่อร่วมกันแสวงหาทางออก
กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า	หมายถึง	หน่วยงานหลักขึ้นตรงต่อ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีหน้าที่อำนวยการ ประสานงานการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และรวมถึง 4 อำเภอของ จังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาหวี และอำเภอสะบ้าย้อย โดยมี แม่ทัพภาคที่ 4 เป็นผู้อำนวยการ รักษาความมั่นคงภายในภาค 4

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในบทที่ 2 เป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดหัวข้อการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. ทฤษฎีการเพิ่มประสิทธิภาพ
3. แนวความคิด ทฤษฎีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
4. ทฤษฎีและแนวคิดแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดงานวิจัย
7. สรุป

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1. ความสำคัญและความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิดซึ่งเป็นการสื่อสารสองทาง ระหว่างบุคคลกลุ่มบุคคลชุมชนหรือองค์การในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่มและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย (ยุพาพร รูปงาม, 2545 : 5)

การให้ความหมายคำจำกัดความการมีส่วนร่วม มีมากมายหลายทัศนะมีทั้งความหมายกว้าง และความหมายแคบ ในบริบทของลักษณะงาน ในแง่มุมประเด็นต่างๆ แต่ก็เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในแง่ของการพัฒนา “การมีส่วนร่วม” (Participation) หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักจูงและสร้างโอกาสให้กับประชาชนทั้งส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัคร เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายๆ เรื่องแล้วแต่กรณี (ไพรัตน์ เดชะรินทร์, 2527 : 5)

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 : 25) ให้ความหมายว่า เป็นกิจกรรมในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา การตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันเป็นผลกระทบบ้างถึงตน

ยุพาพร รูปงาม (2545 : 6) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นกระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิดตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วย

ตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล แก้ไขปัญหาพร้อมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์การและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528 : 5) ได้สรุปความหมายด้านการดำเนินงานโครงการการมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกันกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยกระทำการงานดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพโดยให้ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความคิดความรู้ความสามารถแรงงานสนับสนุนหรือจัดการทรัพยากรเช่นเงินทุนวัสดุในกิจกรรมการพัฒนา

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 183) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่มซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิดความมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546 : 4) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้นเป็นไปอย่างมีอิสระภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531 : 10) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่า สิ่งที่มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้นจักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริงและมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน

สฤษดี ธัญกิจจานุกิจ (2547 : 9) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาในลักษณะของการเข้าร่วมการจัดการตั้งแต่การเข้าร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมติดตามการประเมินผล ในรูปของชุมชนที่ได้ประโยชน์หรือผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนา

จากการศึกษาคำจำกัดความและแนวคิดข้างต้น สามารถสรุปความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน ในความหมายกว้าง หมายถึง การทำงานร่วมกันกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากรและมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำโดยกลุ่มให้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา การตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง การมีส่วนร่วมจึงเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีความรู้สึกร่วมรับผิดชอบด้วย

2. แนวคิดลักษณะการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถจำแนกตามลักษณะงานหรือกิจกรรมที่ดำเนินการได้หลายลักษณะทั้งในด้านบริหารจัดการด้านการเมืองการพัฒนาชุมชนรวมถึงด้านบริหาร

ของการมีส่วนร่วมซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้หลากหลายประการได้แก่

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนทางด้านการเมือง Bryant and White (อ้างใน ซินรัมย์ สมสืบ, 2539) แบ่งกรณีการมีส่วนร่วมเป็น 3 ประเภทคือ

1. การมีส่วนร่วมในระดับแนวนอน (Horizontal forms of participation) เป็นการมีส่วนร่วมแบบดั้งเดิม ที่กำหนดโดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือพฤติกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้งการรณรงค์หาเสียงกิจกรรมกลุ่มผลประโยชน์การแนะนำชักชวน การมีส่วนร่วมแบบนี้ประชาชนจะเข้ามามีส่วนในความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจต่างๆ

2. การมีส่วนร่วมในแนวตั้ง (Vertical forms of participation) เกิดในช่วงต่อจากแบบที่ 1 การมีส่วนร่วมในแนวตั้งเป็นการที่ประชาชนมีความสัมพันธ์ในเรื่องต่างๆ กับผู้นำหรือเจ้าหน้าที่เพื่อได้รับผลประโยชน์จากกันและกัน

3. การมีส่วนร่วมในการบริหาร (Participation in administrative process) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นทั้งแนวนอนและแนวตั้งอาจเป็นการออกแบบของกิจกรรมที่กลุ่มผลประโยชน์กำหนดการตัดสินใจในการบริหารหรือแลกเปลี่ยนแต่มีการเข้าไปร่วมมากกว่า 2 แบบข้างต้น เช่น การตัดสินใจยอมรับเทคโนโลยีการวางแผนทำกิจกรรมมุ่งหลังคาบ้านร่วมกัน การวางแผนการตลาด การเข้าร่วมรับการฝึกอบรม

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน มีดังนี้ (ไพรัตน์ เดชะรินทร์, 2527 : 6-7)

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมทั้งความต้องการของชุมชน

2. ร่วมคิดหาสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

3. ร่วมวางนโยบาย หรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรม เพื่อขจัดและแก้ไข ปัญหาตลอดจนสนองความต้องการของชุมชน

4. ร่วมการตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมหรือโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายและแผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย

8. ร่วมควบคุมติดตามประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

ส่วน อคิน รพีพัฒน์ (2525 : 104 - 111) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 5 ระดับ คือ

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน ตลอดจนเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาร่วมกับผู้ปฏิบัติงานในสนาม (Organizer)

2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หาสาเหตุแห่งปัญหาและแนวทางต่างๆ ที่อาจนำมาใช้ในการแก้ปัญหา

3. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาแนวทางและวิธีการที่จะใช้ในการแก้ปัญหาและวางแผนเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันกับผู้ปฏิบัติงานสนาม

4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนเพื่อแก้ปัญหา

5. ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปฏิบัติงาน

สนามชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2533 : 25) ได้กล่าวถึงลักษณะหรือมิติของการมีส่วนร่วม ไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึงการร่วมคิดค้นหาและตัดสินใจหรือการกำหนดรายละเอียดของสิ่งที่จะดำเนินการ

2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติการในกิจกรรมโครงการ หมายถึงการที่มีส่วนเข้ามาร่วมดำเนินโครงการร่วมแรงร่วมสมทบค่าใช้จ่ายการให้ข้อมูลที่จำเป็นตลอดจนการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการร่วมในการบริหารงานหรือการประสานงาน

3. การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ หมายถึงการได้รับผลประโยชน์ จากการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเช่น มีรายได้เพิ่มขึ้นมีการกระจายโอกาสทางการพัฒนา การรับความรู้ แนวความคิดและการช่วยเหลือด้านต่างๆมากขึ้น เป็นต้น

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึงการที่ประชาชนเข้าร่วมเพื่อการประเมินผลการดำเนินโครงการ โดยอาจดำเนินการผ่านกระบวนการทางการเมือง หรือสื่อสารมวลชนต่างๆ จากแนวคิดดังกล่าวสามารถแบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้เป็นแนวทางไปสู่การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมแล้ว เมื่อมองในมิติของการมีส่วนร่วม Cohen and Uphoff (อ้างถึงใน จริญญาบรรเทิง, 2548) ได้เสนอแนวคิดเบื้องต้น ในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมว่ามี 3 มิติ (Dimensions) โดยมิติการมีส่วนร่วมจะประกอบด้วยประเด็นคำถามดังนี้

1. มีส่วนร่วมอะไรบ้าง (What) แบ่งเป็น (Cohen and Uphoff, 1980) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

2. มีส่วนร่วมกับใครบ้าง (Whose) ได้แก่ การมีส่วนร่วมกับชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เจ้าหน้าที่ต่างชาติ (จากองค์กรที่ให้ทุน) เป็นต้น ทั้งนี้ให้พิจารณาคูณลักษณะทางประชากรสังคมและเศรษฐกิจของผู้เข้ามีส่วนร่วมในเรื่องอายุ เพศ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา ระดับชั้นทางสังคม อาชีพ ระดับรายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย การถือครองที่ดิน

3. มีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง (How) โดยพิจารณาจากการมีส่วนร่วม เกิดจากเบื้องบนหรือเบื้องล่าง ถูกบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมหรือแรงจูงใจ โครงสร้างชุมชน

4. ช่องทางการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมโดยผ่านปัจเจกชนหรือผ่านกลุ่ม การมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อม การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ

5. ระยะเวลา (Duration) ความต่อเนื่องของกิจกรรม

6. ขอบข่าย (Scope) ความครอบคลุมของกิจกรรม

7. ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วม

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนามีลักษณะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ดำเนินการโดยลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ปรากฏเช่น การร่วมคิด ร่วมศึกษา วางแผนดำเนิน การตัดสินใจ ควบคุมติดตาม ประเมินผล ร่วมลงทุนและร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งสามารถดำเนินการโดยผ่านช่องทางทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยทางตรงได้แก่ การเป็นสมาชิกกรรมการประธานหรือผู้นำผู้เข้าร่วมประชุมผู้ออกเงินเป็นต้น ส่วนทางอ้อม ได้แก่ การเลือกตั้งผู้แทนโดยสามารถแบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การมีส่วนร่วมในระดับแนวนอน (Horizontal forms of participation)
2. การมีส่วนร่วมในระดับแนวตั้ง (Vertical forms of participation)
3. การมีส่วนร่วมในการบริหาร (Participation in administrative process)

เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นทั้งแนวนอนและแนวตั้ง

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนจำแนกตามมิติระดับการมีส่วนร่วมใน 3 รูปแบบดังนี้ (เฉลียว บุรีภักดี และคนอื่นๆ, 2545 : 115)

1. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่ามีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐโดยไม่รู้ความต้องการของประชาชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น

3. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาด้วยความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของประชาชน ตามแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชน เมื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้จะสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบการมีส่วนร่วม United Nation (1981 : 8) ได้จำแนกตามลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง (Spontaneous) ซึ่งโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันเอง เพื่อแก้ไขปัญหาของตนเองโดยเป็นการกระทำไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (Induced) ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล ซึ่งเป็นรูปแบบทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (Coerced) เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล ภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันที แต่จะไม่ได้ผลในระยะยาวและมักจะมีผลเสียตรงที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 179) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วม มีดังต่อไปนี้

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct participation) โดยผ่านองค์กรที่จัดตั้งโดยประชาชน (Inclusive organization) การรวมกลุ่มเยาวชนต่างๆ
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน (Representative organization) กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน
3. การมีประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ (Open participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (Non-representative organization) เช่นสถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวนหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรก็ได้ทุกเวลา

4. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม

4.1 โครงการพัฒนาใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการสาธารณะในกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำ และสร้างโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมดำเนินงาน ทั้งกระบวนการถือเป็นหลักการสำคัญอย่างหนึ่ง ที่จะทำให้โครงการนั้นประสบผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นขั้นตอนที่แสดงวิธีการ และแนวทางการดำเนินงานที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ทั้งนี้มีองค์กรหน่วยงานนักวิชาการได้เสนอแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ในประเด็นต่างๆ หลายทัศนะแต่ก็เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ ทั้งนี้องค์การอนามัยโลก (WHO and UNICEF, 1978 : 41) ได้เสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมไว้ ดังนี้

1. การวางแผน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาจัดอันดับความสำคัญ
2. ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีติดตามประเมินผลและประการที่สำคัญคือ ต้องตัดสินใจด้วยตนเอง
3. การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารการใช้
4. ทรัพยากรมีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน
5. การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิด
6. ประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม
7. การได้รับประโยชน์ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชน

ในพื้นฐานที่

8. เท่าเทียมกันซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวสังคมหรือในรูปวัตถุก็ได้
กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนามีกระบวนการขั้นตอนดังนี้ (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, 2527 : 272-273, อคิน รพีพัฒน์, 2527 : 104-111 และวิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2530 : 61-63)

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนร่วมกันตัดสินใจและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

นอกจากนี้ ในแง่การพัฒนาท้องถิ่น สมศักดิ์ สุวรรณสุจริต (2531 : 43-44) กล่าวว่า ประชาชนอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นได้ 5 ลักษณะ คือ

1. การค้นหาปัญหาสาเหตุของปัญหาตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนา
4. การได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา
5. ประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา

ตามทฤษฎีวิชาการได้ให้แนวทางกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ในประเด็นต่างๆ สรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลสาเหตุของปัญหา การพิจารณาตัดสินใจเลือกแนวทางการวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา การดำเนินการหรือปฏิบัติงาน และสิ้นสุดที่การติดตามประเมินผล โดยการดำเนินการที่ให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในฐานะเจ้าของชุมชนหรือทรัพยากร ได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดสรรทรัพยากร และมีส่วนร่วมตามกระบวนการในทุกขั้นตอน หรือมากขึ้นตอนให้มากที่สุด มิใช่มีส่วนร่วมเพียงขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งก็จะช่วยลดความขัดแย้งและสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานพัฒนาไปในทางที่ดีประสบผลสำเร็จได้และเกิดผลดีต่อชุมชน

5. เงื่อนไขการมีส่วนร่วม

การที่ประชาชนจะเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมหรือไม่เข้าร่วมนั้น มีเงื่อนไขหลายประการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งอาจเป็นไปได้ด้วยความเต็มใจหรือถูกบีบบังคับหรือผลักดันให้เข้าไปมีส่วนร่วม ดังนั้น เงื่อนไขในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน จึงขึ้นอยู่กับหลายลักษณะด้วยกันโดยนักวิชาการได้กล่าวถึงเงื่อนไขการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

พงษ์ธร จันทรสวัสดิ์ (2540 : 23) เสนอเงื่อนไขเบื้องต้นของการมีส่วนร่วมไว้ 5 ประการ คือ

1. รัฐบาลจะต้องมีการยอมรับในแนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนในเบื้องต้นและได้บรรจุหลักการนี้ไว้ในแผนหรือนโยบายในระดับต่างๆ ด้วย
2. ประชาชนต้องมีพื้นฐานองค์กรประชาชนที่สามารถเป็นตัวแทนในการเจรจาต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์และบุคคลอื่นๆ ได้
3. ประชาชนต้องมีอิสระในความคิดริเริ่มและในการตัดสินใจในระดับท้องถิ่นเพื่อกำหนดกิจกรรมของตนเอง
4. ชุมชนต้องมีการไหลเวียนของข่าวสารและความรู้ใหม่ๆ โดยเฉพาะหลักการและปรัชญาของการพัฒนาเทคนิควิธีการ ในการจัดสรรทรัพยากรและความรู้ทางการบริหารงาน
5. ชุมชนจะต้องได้รับการสนับสนุนทางด้านสิ่งของและความคิดเทคนิคที่จำเป็น (โดยเฉพาะในระยะแรก)

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527 : 183-184) ได้กล่าวเงื่อนไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในแนวทางกว้างๆ ไว้ว่ามีอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ประชาชนต้องมีอิสระที่จะมีส่วนร่วม
2. ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

อนุภาพ ธีรลาภ (2528 : 21-22) ได้กล่าวเงื่อนไขพื้นฐานของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนามี 4 ประการคือ

1. ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการ วางแผนจัดการตลอดจนบริหารองค์กรและการใช้ทรัพยากรในที่สุด
2. ประชาชนต้องมีความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและกายภาพที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม
3. ประชาชนต้องมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมกล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีความเต็มใจเห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม จะต้องมิใช่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วมโดยที่ประชาชนมิได้ประสงค์จะเข้าร่วมในนัยหนึ่งนัยใด
4. ประชาชนต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนต้องมีโอกาสที่จะเข้าร่วม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในการตัดสินใจและกำหนดกิจกรรมพัฒนาที่ต้องการในระดับที่เหมาะสม ประชาชนต้องมีโอกาสและความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเองในระบบพื้นฐานทางการเมืองเป็นสำคัญ

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2542 : 130-132) ได้สรุปเงื่อนไขที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแบ่งได้ 6 ประเภท คือ

1. เงื่อนไขทางการเมืองการปกครองสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรม
2. เงื่อนไขของโครงการพัฒนา
3. เงื่อนไขของนักพัฒนา
4. เงื่อนไขของผู้นำ
5. เงื่อนไขทางการบริหารจัดการ
6. เงื่อนไขทางสังคมและจิตวิทยา

วุฒิสสาร ตันไชย (2543 : 105-112) เงื่อนไขที่ประชาชน ไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเท่าที่ควรนั้นเป็นเพราะเหตุ ดังนี้

1. ทักษะของประชาชนที่มีต่อการเมืองคิดว่า การเมืองเป็นเรื่องไกลตัวไม่ตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น มองการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมืองไม่ใช่เรื่องของประชาชน
2. ความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อท้องถิ่นและความเป็นท้องถิ่นกล่าว คือ คนไทยขาด Civic Culture ขาดความรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่น ไม่สนใจติดตามตรวจสอบกำกับดูแลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการและพัฒนาท้องถิ่นให้ก้าวหน้า
3. วิถีชีวิตของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น คือ ชาวบ้านจะมีความประนีประนอมสูง เพราะมีความสัมพันธ์ในเครือญาติ และมีความเกรงใจ ประกอบกับชาวบ้านมีการพูดคุยกันเมื่อเกิดปัญหา
4. วัฒนธรรมการยึดตัวบุคคลเป็นผลมาจากสังคมไทยเป็นระบบอุปถัมภ์ประชาชนขาดความรู้ที่แท้จริงทำให้ถูกชี้แนะและขาดอิสระในการตัดสินใจ

ทฤษฎีการเพิ่มประสิทธิภาพ

ทฤษฎีการจัดการองค์กรและการตัดสินใจของผู้บริหาร ทุกองค์การไม่ว่าจะมีขนาด ประเภท หรือสถานที่ตั้งอย่างไร จำเป็นต้องมีการจัดการที่ดี ซึ่งการจัดการที่ดีเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานขององค์การ การเติบโตและการดำรงอยู่ต่อไปขององค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องเผชิญกับปัจจัยแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ โลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีทำให้องค์การต้องมีแนวทางในการจัดการที่ทันสมัยเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนี้ เพื่อให้เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสมัยใหม่

ทฤษฎีสมัยปัจจุบัน (Modern Theory of Organization) ทฤษฎีองค์การสมัยปัจจุบันได้รับการพัฒนามาในช่วง ค.ศ. 1950 หรือก่อนหน้านั้นเล็กน้อย ใช้ฐานแนวความคิดและหลักการของทฤษฎีองค์การสมัยดั้งเดิมและสมัยใหม่มาปรับปรุงพัฒนาโดยพยายามรวมหลักการทางวิทยาการหลายสาขาเข้ามาสผสมผสาน ที่เรียกกันว่า สหวิทยาการ (Multidisciplinary Approach) เป็นการรวมกันของหลักการทางเศรษฐศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์เข้าด้วยกันที่เรียกว่า เศรษฐศาสตร์สังคม (Socioeconomic) นักทฤษฎีองค์การสมัยปัจจุบัน มีความคิดว่าทฤษฎีสมัยดั้งเดิมนั้น พิจารณาองค์การในลักษณะแคบไป โดยมีความเชื่อว่าองค์การอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่มากมาย ฉะนั้นควรเน้นการวิเคราะห์ และสังเคราะห์สิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน การศึกษาองค์การที่ดีที่สุดควรจะเป็นวิธีการศึกษาวิเคราะห์องค์การในเชิงระบบ (System Analysis) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรต่างๆ มากมายทั้งภายในและภายนอกองค์การ ล้วนแต่มีผลกระทบต่อโครงสร้างทั้งภายในและภายนอกองค์การ ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อโครงสร้างและการจัดองค์การทั้งสิ้น แนวความคิดเชิงระบบนี้ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่เป็นพื้นฐาน 5 ส่วน

1. สิ่งนำเข้า (Input)
2. กระบวนการ (Process)
3. สิ่งส่งออก (Output)
4. ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)
5. สภาพแวดล้อม (Environment)

ดังนั้นองค์การในแนวความคิดนี้ จึงต้องมีการปรับตัว (Adaptative) ตลอดเวลาเพราะตัวแปรต่างๆ มีลักษณะเปลี่ยนแปลง (Dynamic) อยู่เสมอ องค์การสมัยใหม่ (Modern organization) การจัดการเกิดขึ้นในองค์การ และในมุมมองด้านการจัดการองค์การ หมายถึง การที่มีคนมาทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งองค์การมีลักษณะร่วมกันอยู่ 3 ประการ ได้แก่

1. ทุกองค์การต้องมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของตนเอง
2. ทุกองค์การต้องมีคนร่วมกันทำงาน
3. องค์การต้องมีการจัดโครงสร้างงานแบ่งงานหน้าที่รับผิดชอบของคนในองค์การ

ส่วนความหมายในด้านการจัดการ หมายถึง การที่กลุ่มของประชาชนก่อให้เกิดการรวมตัวที่สามารถจะกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากรและมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำ โดยกลุ่มในประเด็นการตัดสินใจ หมายถึงเป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับ และทุกรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

โดยเฉพาะในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบ (Franklyn Lisk, 1985 : 23) (อ้างอิงในชิน รันต์ สมสืบ, 2539 : 23)

การจัดการ (Management) หมายถึง ขบวนการที่ทำให้งานกิจกรรมต่างๆ สำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ด้วยคนและทรัพยากรขององค์การ (Robbins and DeCenzo, 2004; Certo, 2003) ซึ่งตามความหมายนี้องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ได้แก่ ขบวนการ (process) ประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) ขบวนการ (process) ในความหมายของการจัดการนี้ หมายถึงหน้าที่ต่างๆ ด้านการจัดการ

ขบวนการจัดการมีหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ การวางแผน (planning) การจัดองค์การ (organizing) การโน้มนำ (leading/influencing) และการควบคุม (controlling) อย่างไรก็ตามในงานแต่ละส่วนของขบวนการจัดการ ที่กล่าวข้างต้นนี้มีความสัมพันธ์และมีผลกระทบซึ่งกันและกันประกอบด้วย

การวางแผน (planning) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเป้าหมายขององค์การ สร้างกลยุทธ์ เพื่อแนวทางในการดำเนินไปสู่เป้าหมาย และการกระจายจากกลยุทธ์ไปสู่แผนระดับปฏิบัติการ โดยกลยุทธ์และแผนในแต่ละระดับและแต่ละส่วนงานต้องสอดคล้องประสานกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในส่วนงานของตนและเป้าหมายรวมขององค์การด้วย

การจัดองค์การ (organizing) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดโครงสร้างขององค์การ โดยพิจารณาว่าการที่จะทำได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้นั้น ต้องมีงานอะไรบ้าง และงานแต่ละอย่างจะสามารถจัดแบ่งกลุ่มงานได้อย่างไร มีใครบ้างเป็นผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วนงานนั้นและมีการรายงานบังคับบัญชาตามลำดับชั้นอย่างไร ใครเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ

การโน้มนำพนักงาน (leading/influencing) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการให้พนักงานทำงาน อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งต้องใช้ การประสานงาน การติดต่อสื่อสารที่ดี การจูงใจในการทำงาน ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำที่เหมาะสม ลดความขัดแย้งและความตึงเครียดในองค์การ

การควบคุม (controlling) เมื่อองค์การมีเป้าหมาย และได้มีการวางแผนแล้วก็ทำการจัดโครงสร้างองค์การ ว่าจ้างพนักงาน ฝึกอบรม และสร้างแรงจูงใจให้ทำงาน และเพื่อให้แน่ใจว่าสิ่งต่างๆ จะดำเนินไปตามที่ควรจะเป็น ผู้บริหารก็ต้องมีการควบคุมติดตามผลการปฏิบัติการ และเปรียบเทียบผลงานจริงกับเป้าหมายหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ หากผลงานจริงเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายก็ต้องทำการปรับให้เป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งขบวนการติดตามประเมินผล เปรียบเทียบ และแก้ไขนี้ก็คือขบวนการควบคุม

ผู้บริหารไม่ว่าจะอยู่ในระดับใด หรืออยู่ในองค์การใดก็ทำหน้าที่ในการจัดการ 4 อย่าง ได้แก่ การวางแผน (planning) การจัดองค์การ (organizing) การโน้มนำ (leading/influencing) และการควบคุม (controlling) และการที่ผู้บริหารจะสามารถทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ได้ประสพผลสำเร็จนั้น ต้องมีทักษะที่ดี ด้านการจัดการ ซึ่งทักษะสำคัญในเบื้องต้นที่ผู้บริหาร ควรมีอย่างน้อย 3 อย่าง ได้แก่ ทักษะด้านเทคนิค (technical skills) ทักษะด้านคน (human skills) และทักษะด้านความคิด (conceptual skills)

ทักษะด้านเทคนิค (technical skills) เป็นความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเกี่ยวกับงาน สำหรับผู้บริหารระดับสูงทักษะความสามารถนี้จะเป็นเรื่อง

เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปของอุตสาหกรรม ขบวนการและผลิตภัณฑ์ขององค์การ และสำหรับผู้บริหารระดับกลางและระดับต้น จะเป็นทักษะความสามารถเฉพาะด้านในงานที่ทำ

ทักษะด้านคน (human skills) เป็นทักษะในการทำให้เกิดความประสานงานกันของกลุ่มที่ผู้บริหารนั้นรับผิดชอบ เป็นการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทัศนคติ การสื่อสาร และผลประโยชน์ของบุคคลและกลุ่ม เป็นทักษะการทำงานกับคน

ทักษะด้านความคิด (conceptual skills) เป็นความสามารถในการมององค์การในภาพรวม ผู้บริหารที่มีทักษะด้านความคิด จะสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ของหน่วยงานต่างๆ ในองค์การว่ามีผลต่อกันอย่างไร และเข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การกับปัจจัยแวดล้อมองค์การ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในส่วนของ องค์การมีผลกระทบกับส่วนอื่นๆ อย่างไร

ทักษะด้านความคิดนี้จะยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเมื่ออยู่ในระดับบริหารที่สูงขึ้น ขณะที่ทักษะด้านเทคนิคจะมีความสำคัญน้อยลงในระดับบริหารที่สูงขึ้น เนื่องจากผู้บริหารในระดับที่สูงจะเข้ามาดูแลในรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ และด้านเทคนิคน้อยลง แต่จะเน้นไปที่การมองภาพรวมขององค์การและทิศทางที่จะพัฒนาไปขององค์การมากกว่า ส่วนทักษะด้านคน ยังคงมีความสำคัญอย่างมากในทุกะดับของการบริหาร เพราะทุกระดับต้องเกี่ยวข้องกับคน

การจัดการสมัยใหม่

แนวคิด ทฤษฎีกับการจัดคนให้เกิดงาน Work Force Management ในโลกปัจจุบันนี้ การจัดการธุรกิจ มีหลายภาคส่วนองค์กรให้ความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรรัฐ องค์กรเอกชนหรือแม้กระทั่งองค์กรรัฐวิสาหกิจ การจัดการระบบองค์กร จะกล่าวถึง ผู้ที่เป็นตำนานด้านการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) คนแรกคือ เฟรดเดอริก วินสโลว์ เทย์เลอร์ ที่มีแนวคิดแบบคลาสสิก ที่ให้ความสำคัญต่อปริมาณมากกว่าคุณภาพการผลิต ร่วมด้วย อองรี ฟาโยล์ ผู้ที่ให้นิยามเรื่องการจัดการกับพื้นฐาน 14 ข้อ ได้แก่

1. แบ่งงานกันทำ
2. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ
3. วินัย
4. เอกภาพของการบังคับบัญชา
5. เอกภาพของทิศทางในการทำงาน
6. การเน้นผลประโยชน์ร่วมกันเหนือผลประโยชน์ส่วนบุคคล
7. การจ่ายค่าตอบแทนให้แก่บุคคล
8. การรวมศูนย์อำนาจ
9. สายงานของอำนาจหน้าที่
10. การจัดระเบียบ
11. ความเสมอภาค
12. ความมีเสถียรภาพของการจ้างงาน
13. การริเริ่มสร้างสรรค์
14. ขวัญและกำลังใจของบุคลากร

แนวความคิด ทฤษฎีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

เฉลิมเกียรติ แก้วหอม (2555) ประสิทธิภาพ (efficiency) ในการปฏิบัติงานมักจะแยกไม่ออกกับประสิทธิผล (effectiveness) ในการปฏิบัติงาน เพราะการปฏิบัติงานนั้น จะมีประสิทธิภาพไม่ได้ ถ้าหากว่าการปฏิบัติงานนั้นไม่มีประสิทธิผล ซึ่งหมายความว่า การปฏิบัติงานจะไม่บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ แต่ในขณะเดียวกัน การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลก็ไม่น่าจะเป็นว่าการปฏิบัติงานนั้นจะต้องมีประสิทธิภาพเสมอไป เพราะว่า ความหมายโดยตรงของประสิทธิภาพนั้นมีผู้กล่าวไว้หลายท่านด้วยกัน ดังนี้

มิลเล็ท (Millet อ้างถึงใน สถิต คำลาเลี้ยง, 2544 : 13) ได้ให้พรศนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพ (efficiency) หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ มวลมนุษย์ และได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงานนั้น (human satisfaction and benefit produced) ซึ่งความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจในการบริการให้กับประชาชน โดย พิจารณาจาก

1. การให้บริการอย่างเท่าเทียม (equitable service)
2. การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา (timely service)
3. การให้บริการอย่างเพียงพอ (ample service)
4. การให้บริการอย่างก้าวหน้า (progression service)

รพี แก้วเจริญ และตติยา สุวรรณะชญ (2510 : 5) ได้อธิบายความหมายของ คำว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ ซึ่งไม่ได้กล่าวถึงปัจจัยนำเข้า หรือ ความพึงพอใจ

ทิพาวดี เมฆสุวรรณ (อ้างถึงใน ธานีรินทร์ สุทธิคุณุชร, 2543 : 10) ได้เสนอ แนวคิดในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานภาครัฐโดยศึกษาการปรับปรุงระบบ ราชการของต่างประเทศ ที่ได้รับการยอมรับว่าประสบความสำเร็จได้ดังนี้

1. ต้องกำหนดแนวทาง และเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน หมายถึง การทำงานที่มีประสิทธิผล ยึดถือผลสำเร็จ หรือผลสัมฤทธิ์ของงาน (results) เป็นหลักในการดำเนินงานโดยมุ่งที่ผลลัพธ์ (outcome) โดยมีการประเมินผล และวัดผลสำเร็จของ งานอย่างเป็นรูปธรรมสามารถตอบสนองและสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าผู้มารับบริการ ปรับปรุงโครงสร้าง และระบบงานเพื่อยุบเลิกงานที่ซ้ำซ้อน โดยสร้างสรรค์กระบวนการ ทำงานใหม่ ลดขนาดกำลังคน เพื่อลดค่าใช้จ่ายขององค์กรด้านบุคลากร มีการกระจาย อำนาจการตัดสินใจจากระดับบนสู่ระดับเจ้าหน้าที่
2. ระบบการบริหารงานที่จะยึดผลสำเร็จของงาน และผลลัพธ์ขององค์กรเป็นหลัก สำคัญในการดำเนินการรวมทั้งใช้มาตรการจูงใจและให้รางวัลตอบแทนแก่องค์กรที่ประสบความสำเร็จ

สมพงษ์ เกษมสิน (อ้างถึงใน ศทาวุธ พรหมายน, 2545 : 14) ได้กล่าวถึง แนวคิดของ Harring Emerson ที่เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพในหนังสือ “The Twelve Principles of Efficiency” ซึ่งได้รับการยกย่อง และกล่าวขานกันมาก หลัก 12 ประการมีดังนี้

1. ทำความเข้าใจ และกำหนดแนวคิดในการทำงานให้กระจ่าง
2. ใช้หลักสามัญสำนึกในการพิจารณาความน่าจะเป็นไปได้ของงาน
3. คำปรึกษาแนะนำต้องสมบูรณ์และถูกต้อง

4. รักษาระเบียบวินัยในการทำงาน
5. ปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม
6. การทำงานต้องเชื่อถือได้มีความฉับพลันมีสมรรถภาพ
7. งานควรมีลักษณะแจ้งให้ทราบถึงการดำเนินงานอย่างทั่วถึง
8. งานสำเร็จทันเวลา
9. ผลงานได้มาตรฐาน
10. การดำเนินงานสามารถยึดเป็นมาตรฐานได้
11. กำหนดมาตรฐานที่สามารถเป็นเครื่องมือในการฝึกสอนงานได้
12. ให้บำเหน็จรางวัลแก่งานที่ดี

นอกจากนี้ยังมีแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพหรือปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานนั้น และมีนักทฤษฎีหลายท่านได้ศึกษาและสรุป เป็นปัจจัยสำคัญๆ ที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

นฤมล กิตตะยานนท์ (อ้างถึงใน คชทวูธ พรหมายน, 2545 : 15-16) ได้เสนอ ว่า การปฏิบัติงานของแต่ละคนจะถูกกำหนดโดย 3 ส่วน ดังนี้

1. คุณลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล (individual attributes) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

- 1.1 demographic characteristics เป็นลักษณะที่เกี่ยวกับ เพศ อายุ เชื้อชาติเผ่าพันธุ์

- 1.2 competence characteristics เป็นลักษณะที่เกี่ยวกับความรู้ความสามารถ ความถนัดและความชำนาญของบุคคลซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะได้มาจากการศึกษาอบรม และสั่งสมประสบการณ์

- 1.3 psychological characteristics เป็นคุณลักษณะทางด้านจิตวิทยา ซึ่งได้แก่ ทัศนคติ ค่านิยม การรับในเรื่องต่างๆ รวมทั้งบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลด้วย

2. ระดับความพยายามในการทำงาน (work effort) จะเกิดขึ้นจากการมีแรงจูงใจในการทำงานได้แก่ความต้องการแรงผลักดันอารมณ์ความรู้สึกความสนใจความตั้งใจ เพราะว่าคนที่มีแรงจูงใจในการทำงานสูงจะมีความพยายามที่จะอุทิศกำลังกายและกำลังใจให้แก่การทำงานมากกว่าผู้ที่แรงจูงใจในการทำงานต่ำ

3. แรงสนับสนุนจากองค์กรหรือหน่วยงาน (organization support) ซึ่งได้แก่ ค่าตอบแทน ความยุติธรรม การติดต่อสื่อสาร และวิธีการที่จะมอบหมายงานซึ่งมีผลต่อ กำลังใจผู้ปฏิบัติงาน

สมพงษ์ เกษมสิน(2519 : 271-273) ได้พูดถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคคลในการปฏิบัติงานว่า มีปัจจัยหลายประการที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล ซึ่งได้แก่

1. กิจกรรมในงานและนอกงาน
2. การรับสถานการณ์
3. ระดับความปรารถนา
4. กลุ่มอ้างอิง
5. เพศ
6. ภูมิหลังทางวัฒนธรรม

7. การศึกษา
8. ประสบการณ์
9. ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

นักวิชาการที่ได้ทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อประสิทธิภาพ ในการบริหารงานที่สำคัญ ซึ่งได้กล่าวเพิ่มเติมถึงหลักการการทำงานที่มีประสิทธิภาพ คือ สมยศ นาวิการ (2529 : 6) กล่าวถึงแนวความคิดของ (Thomas J. Peters) ซึ่งเสนอปัจจัยสำคัญ 7 ประการ (7-S) ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในองค์กร คือ

1. กลยุทธ์ (Strategy) กลยุทธ์เกี่ยวกับการกำหนดภารกิจ การพิจารณาจุดอ่อน และจุดแข็งภายในองค์กร โอกาสและอุปสรรคภายนอก
2. โครงสร้าง (Structure) โครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสมจะช่วยให้การปฏิบัติงาน
3. ระบบ (Systems) ระบบขององค์กรที่จะบรรลุเป้าหมาย
4. แบบ (Styles) แบบของการบริหารของผู้บริหารเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร
5. บุคลากร (Staff) ผู้ร่วมองค์กร
6. ความสามารถ (Skill)
7. ค่านิยม (Shared Values) ค่านิยมร่วมของคนในองค์กร

ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ

ทีมงานหรือกลุ่มทำงานที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีความรู้สึกที่ดีต่อกันและกันในหมู่สมาชิกและ ผู้ที่เป็นหัวหน้าต้องตระหนักว่าปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากสภาพแวดล้อม และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ดังนั้น ทีมงานที่มีประสิทธิภาพต้องมีเงื่อนไขที่สำคัญ คือ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544 : 108)

1. ความรับผิดชอบและความผูกพัน โดยความผูกพันต่อองค์กร ใน 3 ลักษณะ คือ
  - 1.1 ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกในองค์กร
  - 1.2 มีความตั้งใจและความพร้อมที่จะใช้ความพยายามที่มีอยู่เพื่อองค์กร
  - 1.3 มีความเชื่อและยอมรับในคุณค่าและเป้าหมายขององค์กร
2. ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เนื่องจากบุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ มีคุณค่าและมีการแลกเปลี่ยน ความคิดแบบริเริ่มสร้างสรรค์กับความก้าวหน้าให้องค์กร
3. ความจำเป็นต้องพัฒนาทักษะความสามารถของสมาชิกให้สมาชิกมีความรู้และความชำนาญงาน ตลอดจนเทคนิคการทำงานร่วมกับผู้อื่น
4. มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับทีมงาน รวมทั้งการมีที่ปรึกษาเป็นบุคคลที่สาม ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมข้อมูล เพื่อพัฒนาการทำงาน ให้ข่าวสารย้อนกลับ แก้ไข ปัญหาความขัดแย้งและการไกล่เกลี่ย

แนวคิดเรื่องปัจจัยมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

สำหรับแนวคิดเรื่องปัจจัยที่สำคัญในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพหรือปัจจัย ที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน นั้น มีนักทฤษฎีหลายท่านได้ทำการศึกษาและสรุปเป็นปัจจัย สำคัญๆ ที่น่าสนใจดังนี้

Becker ยังเชื่ออีกว่า การสามารถมองเห็นผลการทำงานขององค์กรได้ (Visibility Consequences) มีความสัมพันธ์ของประสิทธิภาพขององค์กร เพราะองค์กรสามารถ ทดลองและ เลือกระเบียบปฏิบัติได้ ระเบียบปฏิบัติ และผลการปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

Frederick Herzberg (1968 อ้างถึงใน โสฬส ปัญจะวิสุทธิ 2541) ได้ศึกษาการบริหารงานในแบบวิทยาศาสตร์โดยได้นำเอาการบริหารงานแบบวิทยาศาสตร์ และความ สัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานมาศึกษาร่วมกันเพื่อให้ได้ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้บุคคล ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเขาจึงได้ศึกษาวิจัยถึงทัศนคติของบุคคลที่พอใจ ในการทำงาน และไม่พอใจในการทำงานพบว่า บุคคลที่พอใจในการทำงานนั้นประกอบ ด้วยปัจจัยดังนี้

1. การที่สามารถทำงานได้บรรลุผลสำเร็จ
2. การที่ได้รับการยกย่องนับถือเมื่อทำงานสำเร็จ
3. ลักษณะเนื้อหาของงานเป็นสิ่งที่น่าสนใจ
4. การที่ได้มีความรับผิดชอบมากขึ้น
5. ความก้าวหน้าในการทำงาน
6. การที่ได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และความสามารถในการทำงาน

ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของงานที่เป็นส่วนที่ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ ประกอบด้วยปัจจัย ดังนี้ คือ

1. นโยบายและการบริหารองค์กร (Policy and Administration)
2. การควบคุมการบังคับบัญชา (Supervision)
3. สภาพการทำงาน (Work Conditions)
4. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทุกระดับในหน่วยงาน (Relation with Peer and Subordinate)
5. ค่าตอบแทน (Salary)
6. สถานภาพ (Status)
7. การกระทบกระเทือนต่อชีวิตส่วนตัว (Personal Life)
8. ความปลอดภัย (Security)

ทฤษฎีและแนวคิดแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี

สันติวิธี คือ คำซึ่งรวบรวมวิธีการเผชิญหน้ากับความขัดแย้งหลายรูปแบบ ทั้งการประท้วง การไม่ให้ความร่วมมือและการเข้าแทรกแซงโดยตรง การกระทำทั้งหมดนี้ผู้กระทำการหรือ เว้นจะกระทำการบางอย่างดำเนินการของตนโดย ไม่ใช้ความรุนแรงโดยเฉพาะความรุนแรงทางกายภาพ สันติวิธี ไม่ได้ เป็นแนวทางหรือวิธีการที่ใหม่ สำหรับมวลมนุษยชาติแต่ประการใด เพราะอย่างน้อยที่สุดวิธีการเหล่านี้ ศาสนาของทุกๆ ศาสนา ล้วนเคยนำมาเป็น “คู่มือ” และ “เครื่องมือ” สำคัญในการจัดการความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่เหล่าศาสนิก และในขณะเดียวกันมนุษยชาติได้ ใช้สันติวิธีเป็นเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้งมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน อย่างไรก็ตามสังคมในยุคโลกาภิวัตน์นั้น เป็นสังคมที่มีความซับซ้อนสูง นอกจากนั้นยังเป็นสังคมที่หลากหลายไปด้วยค่านิยม

ทัศนคติ ภาษา ศาสนา ความต้องการ ผลประโยชน์ และกลุ่มชาติพันธุ์ ที่พยายามจะดำรงและรักษาความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มตัวเองเอาไว้

ขบวนการสันติวิธี ในโลกก็มีหลากหลาย ในงานศึกษาเพื่อเปรียบเทียบ การต่อสู้ด้วยสันติวิธีกับการใช้ความรุนแรงขึ้นล่าสุดของต่างประเทศ นักวิจัยเปรียบเทียบการณรงค์ต่อต้านรัฐบาลกรณีที่เกิดขึ้นตั้งแต่ ค.ศ.1900 - 2006 และพบว่า รัฐบาลที่ใช้วิธีรุนแรงจัดการกับขบวนการต่อต้านรัฐบาลที่ใช้สันติวิธี มีโอกาสพ่ายแพ้มากกว่ากรณีที่ใช้ความรุนแรง จัดการกับขบวนการต่อต้านที่ใช้วิธีรุนแรงถึง 6 เท่า ด้วยเหตุนี้ถ้ารัฐบาลใดใช้ความรุนแรงเข้าไปดำเนินการกับ การชุมนุมด้วยสันติวิธี ความสูญเสียของชีวิตผู้คนพลเมืองจะทำลาย ความชอบธรรมของฝ่ายรัฐ และโอกาสพ่ายแพ้ของรัฐบาลก็เป็นไปได้มาก ขบวนการสันติวิธี ที่เป็นสันติวิธีสมบูรณ์แบบมักหาได้ยากในโลก เพราะมักเป็นขบวนการที่ประกอบด้วย ประชาชนหลากหลายมาร่วมด้วยแรงจูงใจต่างกัน การศึกษาบางชิ้นจึงถือว่า ถ้าขบวนการประกาศใช้การต่อสู้ด้วยสันติวิธีเป็นด้านหลัก ก็คือ เป็นขบวนการสันติวิธี แต่ขบวนการสันติวิธีใดที่ใช้ความรุนแรงมาผสมในการต่อสู้ของตนก็จะส่งผลลดความชอบธรรมของขบวนการลงเสมอ

สันติวิธี ความหมายของนักสันตินิยม หมายถึงแนวคิดหรือการกระทำที่ต่อต้านสงคราม กระบวนการที่ว่าด้วยการต่อต้านสงครามนั้น เป็นการปฏิเสธรูปแบบของสงครามในทุกรูปแบบ เหตุผลสำคัญที่ต่อต้านเพราะไม่เห็นด้วยกับการใช้สงครามเพื่อทำลายล้างเพื่อนมนุษย์ อันเป็นการผิดกับหลักทางศาสนา ฉะนั้น นักสันตินิยมได้แสดงออกว่า ไม่เห็นด้วยในหลายรูปแบบเช่น การประท้วงด้วยการไม่ไปทำสงคราม หรือไม่ไปคัดเลือกด้วยวิธีการดื้อแพ่ง (Civil Disobedience) หรืออาจจะแสดงออกด้วยการประท้วงการทำสัญลักษณ์เพื่อแสดงความไม่เห็นด้วย การไม่ให้ความร่วมมือต่อรัฐในแง่มุมต่างๆ

ประเด็นสำคัญของวิธีนี้ก็คือ การไม่ใช้ความรุนแรงในการปฏิบัติการ ถึงกระนั้น นักสันตินิยมบางกลุ่มได้สนับสนุน และหาทางออก วิธีการเหล่านี้ด้วยการใช้ยุทธวิธีในการเจรจาเพื่อที่จะหยุดยั้งสงคราม เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

สันติวิธี ในความหมายของการปฏิบัติการที่ไร้ความรุนแรง หรือ อหิงสา เป็นเครื่องมือในการผลักดันของมหาตมะ คานธี เพื่อเรียกร้องเอกราชจากประเทศอังกฤษจนประสบความสำเร็จจะเห็นว่าอหิงสา นั้น จัดได้ว่าเป็นหลักการสำคัญที่เป็นแนวคิดเพื่อการปฏิบัติการโดยไร้ความรุนแรง อันเป็นการแสดงออกทั้งในเชิงบวก กล่าวคือ ความรักต่อเพื่อนมนุษย์ต่อศัตรู และเชิงลบคือการไม่ทำร้ายศัตรูด้วยอาวุธ ซึ่งปฏิบัติการ หรือเครื่องมือสำคัญก็คือ หลักสัตยาเคราะห์ หรือ การดื้อแพ่ง (Civil Disobedience) ในขณะที่แนวคิดเรื่องการไร้ความรุนแรง (Non-Violence) การไม่ใช้ความรุนแรงเป็นชุดของความเชื่อพื้นฐานเบื้องต้น (สมมติฐานเบื้องต้น) เกี่ยวกับศีลธรรม อำนาจ และความขัดแย้งที่กลุ่มผู้สนับสนุนได้นำไป ปฏิเสธการใช้ความรุนแรงในความพยายามเพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายทางการเมืองและสังคม แนวคิดนี้ได้รับการประยุกต์ ใช้เพื่อดำเนินการแก้ไขความขัดแย้งโดยปราศจากการใช้ความรุนแรงในราวยุคกลางของศตวรรษที่ 20

สันติวิธีในความหมายของการจัดการความขัดแย้ง ราชบัณฑิตยสถานให้คำจำกัดความในประเด็นนี้อาจไว้อย่างน่าสนใจว่า วิธีที่จะก่อให้เกิดความสงบ เช่น เจรจาสงบศึกโดยสันติวิธี วิธีการที่ไร้ความรุนแรง มุ่งให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม โดยที่ในตัวเองก็เป็นวิธีการซึ่งให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย อาจจะเรียกวิธีการ ดังกล่าวไว้ว่า สันติวิธี ซึ่งสอดคล้องกับ โศกม อารียา ผู้อำนวยการ

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล ที่นิยามว่า สันติวิธี หมายถึง วิธีการจัดการกับความขัดแย้งวิธีหนึ่ง โดยให้เหตุผลว่า การใช้ สันติวิธีเป็นวิธีการที่น่าจะมีการสูญเสียน้อยที่สุด ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ทั้งรูปธรรมและนามธรรม ผิดกับการใช้ความรุนแรง

ศ.นพ. ประเวศ วะสี นิยามว่า สันติวิธี คือ การป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนของสภาพการใช้ความรุนแรงและสงคราม โดยให้เหตุผลว่าในการสงครามจะมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงสิทธิมนุษยชนเป็นการเคารพในศักดิ์ศรี และคุณค่าความเป็นคนทุกคน ต่อเมื่อนุชนมีจิตสำนึกในศีลธรรมพื้นฐานนี้จึงจะสามารถสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและยั่งยืนได้

ในขณะที่ **ไพศาล วงศ์วรสิทธิ์** กล่าวว่า สันติวิธี คือ วิธีการแก้ไขความขัดแย้ง หรือตอบโต้ในสถานการณ์หนึ่งๆ โดยไม่ใช้ความรุนแรงต่อคู่กรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่เป็นการประทุษร้ายต่อร่างกายและชีวิต แต่ถึงกระนั้นก็พยายามจะอธิบายว่าบางสำนักมองว่าสันติวิธีจะต้องมีความรักเป็นพลังผลักดันและเป็นตัวกำกับเอาไว้ด้วย จึงจะเป็นสันติวิธีที่แท้จริง ตามนิยามนี้ สันติวิธี จึงหมายถึง รวมถึง การเขียน การพูด การเจรจา การประชุมตกลงแก้ข้อพิพาท กระบวนการทางศาลและกฎหมาย และ อย่่างไรก็ตามยังมีสันติวิธีอีกประเภทหนึ่งที่เป็นพลังในการเปลี่ยนแปลง เรียกว่า เป็นอุปกรณ์สำคัญของผู้ใฝ่สันติวิธีเลยทีเดียว นั่นคือ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง

แนวทางแห่งสันติวิธี โคทม อารียา ในฐานะคณะกรรมการเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) และทำงานด้านสันติวิธีมาโดยตลอด ได้เสนอแนวคิดด้านสันติวิธีไว้ในโอกาสการเสวนาในหัวข้อ การเผชิญความขัดแย้งด้วยสันติ ว่า แนวทางแห่งสันติวิธี คือ การจำกัดการใช้ความรุนแรงให้อยู่ในกรอบของกฎหมายและคุณยุดิธรรม และต้องยอมรับในเบื้องต้นว่าการแก้ไขปัญหาไม่สามารถใช้วิธีการทางทหาร หรือใช้วิธีการควบคุมพฤติกรรมของคนได้ ถ้าหากยังเชื่อว่ามาตรการทางการทหาร และการจับกุมต่อสู้อาวุธสามารถทำลายขบวนการก่อความไม่สงบได้วิธีการใช้กำลังเพื่อเอาชนะเช่นนี้ไม่ใช่ความคิดในแนวทางสันติวิธี ขณะเดียวกันสันติวิธีก็ไม่ใช่ว่า รอให้เขามาทำร้าย ไม่ต่อสู้อย่างไม่ดำเนินการตามกฎหมาย แต่ต้องหาความพอเหมาะพอดีว่าอยู่ตรงไหน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นวิกฤติใหญ่ที่สุดของสังคมไทยในปัจจุบัน สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นความขัดแย้งที่รุนแรงและทำลายรัฐไทยอย่างรุนแรงที่สุด นับตั้งแต่การปฏิรูปและสร้างรัฐชาติสมัยใหม่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นเวลากว่า 102 ปี มาแล้ว ในอดีตที่ผ่านมา มีความพยายามแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้มาหลายครั้ง ซึ่งประสบความสำเร็จบ้างไม่สำเร็จบ้าง แต่ความรุนแรงและวิกฤติ ก็ยังไม่แรงแงและเลิกเท่าที่เกิดในตั้งแต่เดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2547 จนถึงเดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ. 2550 รัฐบาลไทยใช้จ่ายเงินงบประมาณ และส่งกองกำลังทหารไปเพื่อรักษาความสงบในพื้นที่จำนวนมากกว่า 20,000 นาย

แม้คำว่า ความสมานฉันท์ จะถูกใช้มากขึ้นในภาษานโยบาย แต่ก็ยังไม่มีอะไรที่เป็นรูปธรรมที่จะแก้ปัญหา สิ่งที่เราต้องการในปัจจุบันก็คือแนวคิด แนวทาง วิธีการรูปธรรมในการยุติความรุนแรง รวมทั้งยุทธศาสตร์ยุทธวิธีที่ถูกต้องในการแก้ปัญหา ในระหว่างเดือนเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2550 มีนักวิชาการจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต

ปัตตานี, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, คณะศิลปศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา และคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ร่วมมือกันในงาน เครือข่ายรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ภาคใต้ ได้ช่วยกันทำงานอย่างเสียบ่บๆ เพื่อจัดประชุมระดมความคิดเห็นประชาชนวงการต่างๆ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา ผู้นำสตรีและเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลาและสตูล

จุดมุ่งหมายในการทำงานก็คือระดมความคิดเห็นประชาชนทุกระดับ ทุกกลุ่ม เพื่อค้นหา ยุทธศาสตร์สันติวิธีภาคประชาชนในการแก้ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สิ่งที่ได้มา ก็คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งใหญ่ กับกลุ่มคนในภาคประชาชนเพื่อให้ได้ภาพความเป็นจริงบางอย่าง ของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและได้ร่วมกันคิด สังเคราะห์แนวคิด แนวทางนโยบายและยุทธศาสตร์สันติวิธี เพื่อให้ได้แนวคิดและยุทธศาสตร์ รวมทั้งมาตรการที่เป็นรูปธรรมในการแก้ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้น

แนวคิดหลักสร้างความสมานฉันท์ ขจัดความไม่ไว้วางใจและขจัดอคติ และความเกลียดชัง ผลจากการสังเคราะห์แนวคิดในทางยุทธศาสตร์และนโยบายแก้ปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในขั้นต้นสรุปได้ว่า นโยบายของรัฐที่ผ่านมา รวมทั้งองค์ความรู้ทางวิชาการที่ผ่านมาสะท้อนออกมาใน นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2542 -2546 คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 187/2546 คำสั่งสำนัก นายกรัฐมนตรีที่ 206/2549 และรายงานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) เรื่อง “เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์”

องค์ความรู้และแนวคิดในทางยุทธศาสตร์ดังกล่าว ชี้ให้เห็นแนวทางสันติวิธี สมานฉันท์ และการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้บนพื้นฐานขององค์ประกอบ 3 ประการ คือ การสร้างบรรทัดฐานใหม่ในการดำเนินนโยบาย คือ แนวทางความสมานฉันท์และการแก้ไขปัญหา โดยสันติวิธี, การฟื้นคืนความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับรัฐ ระหว่างประชาชนมุสลิมกับประชาชน ชาวพุทธ และชุมชนชายแดนไทยมาเลเซีย และสุดท้ายก็คือการขจัดความเกลียดชังและอคติในสังคมไทย

ในแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์เรื่องความสมานฉันท์และสันติวิธี ในนโยบายรัฐ แต่ความ สมานฉันท์เป็นเรื่องนามธรรมในระดับค่านิยมและความคิดความเชื่อ รูปธรรมนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่จะต้องมีรายละเอียดอีกมากในการดำเนินการ ซึ่งเกี่ยวพันกับปัจจัยที่สองก็คือ การฟื้นคืนความ ไว้วางใจ อันเป็นประเด็นในทางโครงสร้าง ในที่นี้สิ่งที่สำคัญก็คือโครงสร้างการบังคับใช้กฎหมาย ปัญหาในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมของรัฐ ความยุติธรรมในทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อแก้ปัญหาการลงทุน ความยากจน และการว่างงาน นอกจากนี้ยังเป็นเรื่องโครงสร้างความยุติธรรม ในระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่และการพัฒนามนุษย์ ปัญหาโครงสร้าง ประชากร รวมทั้งปัญหาอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมอย่างเป็นธรรม ซึ่งประเด็นทรัพยากรนี้เกี่ยวพันกับเรื่องของสิทธิอำนาจของชุมชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ทะเล ที่ดินทำกิน ภูเขาและป่า เป็นต้น ส่วนปัจจัยสุดท้ายที่กล่าวถึง การขจัดความเกลียดชังและอคติใน สังคมเป็นเรื่องใหญ่มากที่เกี่ยวพันกับปัจจัยในเชิงวัฒนธรรม เป็นประเด็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและ ภาษาของคนมลายูปาตานี เรื่องของศาสนาอิสลามและวิถีชีวิตแบบมุสลิมของคนมลายูปาตานี และ เรื่องสำนึกทางประวัติศาสตร์ระหว่างรัฐสยามกับรัฐมลายูอิสลามปาตานี

นอกจากปัจจัยต่างๆ 3 ประการที่กล่าวมานี้ ยังมีประเด็นรายละเอียดปลีกย่อยในทางปฏิบัติอีกหลายอย่างที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่นโครงสร้างการปกครองที่ยุติธรรม การจัดการในด้านความมั่นคงของรัฐ ความมั่นคงปลอดภัยของชุมชน บทบาทของกำลังทหารและตำรวจในพื้นที่

ปัญหาใจกลาง คือ อัตลักษณ์ชาติพันธุ์มลายู ศาสนาอิสลาม และประวัติศาสตร์รัฐปาตานี การจะเข้าใจว่าแนวคิดสมานฉันท์ การแก้ปัญหาความไม่ไว้วางใจ การขจัดอคติและความเกลียดชัง เกี่ยวกันเป็นเนื้อเดียวอย่างไรในกระบวนการก่อให้เกิดปัญหาและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง รวมทั้งความรุนแรงที่เกิดขึ้นทำให้เราต้องมองลึกไปที่ปัญหาใจกลางของปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นมากมายในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

จากการระดมความคิดเห็นของผู้นำและประชาชนในกลุ่มต่างๆ รวมทั้งการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง สิ่งที่ได้มาก็คือความสำคัญของประเด็นเรื่องอัตลักษณ์ ซึ่งในที่นี้เป็นการผสมผสานขององค์ประกอบใน 3 ด้าน คือ ความรู้สึกในชาติพันธุ์มลายูซึ่งแสดงออกในการใช้ภาษามลายูท้องถิ่น (ยาวิ) วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตแบบมลายูโดยเฉพาะใน 3 จังหวัดภาคใต้ ความผูกพันวัตรปฏิบัติ และศรัทธาในศาสนาอิสลามของคนมลายูปาตานี ซึ่งมีแบบลักษณะพิเศษ และความสำนึกในประวัติศาสตร์ของรัฐมลายูปาตานีที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน

ในปี ค.ศ. 1902 (พ.ศ. 2445) เป็นปีสำคัญซึ่งนักประวัติศาสตร์มลายูบันทึกว่าเป็นปีที่เมืองปาตานีสถูยเสียอำนาจออย่างสิ้นเชิง นั่นคือการสูญเสียดิปไตยของบรรดารายาและชาวเมืองปาตานีนับเป็น “ปีแห่งความอัปยศในประวัติศาสตร์ปาตานี” เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นหลายอย่างไม่ว่าจะก่อนหรือหลังจากนั้น ไม่ว่าจะจริงหรือไม่จริง แต่มันได้ถูกจัดการให้กลายเป็นความเป็นจริงในจินตนาการของคนจำนวนหนึ่ง จนกลายเป็น “ความจริงเสมือน” ก่อรูปกันเป็นตัวตนและอัตลักษณ์ทางการเมืองของคนมลายูปาตานี ที่มีวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมและภาษาพูดของมลายูท้องถิ่นเป็นตัวเชื่อมโยงที่สำคัญ มีคำอธิบายวาทกรรมทางศาสนาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มาเสริมแรงให้ชัดเจนรุนแรงยิ่งขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาก็คือความรู้สึกต่อ ความอยุติธรรมหรือความไม่เป็นธรรมที่อัตลักษณ์ดังกล่าวข้างต้น ถูกกดขี่ กีดกัน หรือเชื่อว่าถูกทำลายโดยรัฐไทยหรือนโยบายรัฐหลายอย่างนับแต่ในอดีต

ประเด็นเรื่องอัตลักษณ์และความยุติธรรมจึงถูกเชื่อมโยงกันอย่างแนบสนิบทบนพื้นฐานวาทกรรมเหล่านี้ ข้อขัดแย้งในเรื่องอัตลักษณ์เป็นความสำนึกที่เชื่อว่าเกิดจากความไม่เป็นธรรมมาตั้งแต่ต้นทาง ความอยุติธรรม เกิดจากการที่รัฐไทย เจ้าหน้าที่รัฐไทยปฏิบัติต่อคนมลายูมุสลิมปาตานีอย่างไม่เป็นธรรมต่ออัตลักษณ์ สิ่งที่เกิดตามมาคือความไม่ไว้วางใจ ความหวาดระแวงและความมีอคติในแง่ต่างๆ ในนโยบาย โครงสร้างและกระบวนการของรัฐ การแก้ปัญหาก็คือการจัดการให้รัฐปรับตัวเพื่อที่จะให้นำไปสู่การแก้ปัญหาความไม่เป็นธรรมและอคติที่มาจากประเด็นชาติพันธุ์และศาสนา ดังกล่าว วงจรความรู้สึกขัดแย้งจะวนกลับไปกลับมาเมื่อรัฐไม่สามารถแก้ปัญหาอัตลักษณ์ได้ตลอดช่วงเวลาอันยาวนาน

จากการวิเคราะห์ปัญหาใจกลางดังกล่าว ทำให้ได้ข้อสรุปแนวคิดในทางยุทธศาสตร์เพื่อแก้ปมปัญหาดังกล่าว โดยผ่านการปรับตัวของโครงสร้างและกระบวนการแห่งรัฐ (state transformation) เพื่อสร้างรัฐที่มีความยุติธรรมและสันติอย่างแท้จริง เพื่อปรับแก้ปัญหาที่โครงสร้างรัฐไปกดทับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ศาสนา และประวัติศาสตร์ของสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การแก้ปัญหาในโครงสร้างดังกล่าวจะนำไปสู่การแก้ปัญหาความรู้สึกหวาดระแวงไม่ไว้วางใจ และแก้ปัญหาที่มาแห่งความมื่อคติและความเกลียดชังในสังคม นี่คือนโยบายที่แท้จริงของนโยบายและยุทธศาสตร์สมานฉันท์ ทำให้เกิดการร่วมมือกันอย่างแท้จริงในสังคมและรัฐที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การทำให้เกิดรัฐแห่งความยุติธรรม ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ทั้งหมด 7 ยุทธศาสตร์ซึ่งได้มาจากข้อคิดเห็นและการเสนอแนะของผู้นำและประชาชนกลุ่มต่างๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังต่อไปนี้

1. ยุทธศาสตร์ความยุติธรรมทางกฎหมาย

1.1 ตัวบทกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นดีอยู่แล้วยอมรับได้ แต่ปัญหาอยู่ที่การบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัตินำไปใช้อย่างไม่ถูกต้อง ใช้อำนาจเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด แสวงหาผลประโยชน์ เป็นผลให้กระบวนการยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมายขาดความเสมอภาคและความโปร่งใส ประชาชนหวาดระแวงไม่ไว้วางใจเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ เพราะสงสัยว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องพัวพันกับปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติดในพื้นที่ มีการเรียกรับสินบนและมีการคอร์รัปชัน ก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ส่งผลกระทบต่อความไว้วางใจที่ประชาชนมีต่อรัฐและจิตใจของคนในพื้นที่ ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินกระบวนการยุติธรรมควรเคารพในสิทธิ เสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนให้มากที่สุด ควรบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง โดยผู้ที่ใช้กฎหมายต้องมีความรู้และตั้งใจจริงในการปฏิบัติงาน มีมาตรการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ และมีบทลงโทษสำหรับเจ้าหน้าที่ที่กระทำความผิดหรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบอย่างจริงจัง การตรวจค้นและการจับกุมผู้ต้องสงสัยต้องดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายและควรแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนเข้าดำเนินการ

1.2 การบังคับใช้กฎหมายบางฉบับ โดยเฉพาะพระราชกำหนดในสถานการณ์ฉุกเฉินทำลายโครงสร้างอำนาจและความสัมพันธ์ในสังคม ทหารเข้ามาแทรกแซงกระบวนการทางสังคมและมีอำนาจมากเกินไปทำให้โครงสร้างอำนาจเดิมอ่อนแอ ดังนั้นการดำเนินการด้านกระบวนการยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่จะต้องทำความเข้าใจและคำนึงถึงวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา วิถีชีวิตของประชาชน ผู้บริหารประเทศ ข้าราชการจะต้องทำความเข้าใจในเรื่องศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ควรมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้และต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

1.3 ขาดการให้ความรู้และทำความเข้าใจกับประชาชน เกี่ยวกับกฎหมาย เช่น สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับข้อกฎหมายต่างๆ

1.4 ขาดการให้ความสำคัญกับหลักศาสนาอิสลามมาใช้ในกฎหมาย และไม่ให้ความสำคัญกับดาโต๊ะยุติธรรมในการพิจารณาคดีของชาวมุสลิม ดังนั้นควรนำกฎหมายอิสลามมาใช้ควบคู่กับกฎหมายไทย กระบวนการยุติธรรมในส่วนของ การสอบสวน ควรมีดะอ์อิหม่ามหรือบุคคลที่ชาวบ้านไว้วางใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบสวนด้วย และนำกฎหมายอิสลามบางส่วนมาใช้ร่วมกับกฎหมายปกติ

1.5 ประเด็นขัดแย้งเรื่องอื่นๆ ที่ไม่ใช่อำนาจการร้าย เช่น ยาเสพติด สินค้าหนีภาษี ถูกเหมารวมให้เป็นเรื่องการก่อการร้าย

1.6 ประชาชนเห็นด้วยกับนโยบายสมานฉันท์และคาดหวังผลการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม จึงควรทำการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเกี่ยวกับแนวทางสมานฉันท์ และทำความเข้าใจร่วมกันเพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

1.7 กลุ่มผู้ก่อการข่มขู่ชาวบ้านและบิดเบือนข้อเท็จจริง ทำให้ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าหน้าที่รัฐควรบูรณาการในการทำงาน ทั้งด้านความคิด การประสานงานระหว่างกัน และประสานกับชาวบ้านและชุมชน และควรเสริมบทบาทผู้นำทางศาสนาและใช้หลักการทางศาสนามาช่วยในการแก้ไขปัญหา

2. ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อความยุติธรรมและบูรณาการ

2.1 ระบบการศึกษาที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นระบบที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ รัฐควรจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และควรมีการจัดการฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานหรือยกระดับฝีมือแรงงานตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่

2.2 สถานภาพครูของสอนศาสนาที่จบการศึกษาจากตะวันออกกลางไม่ได้รับการยอมรับรัฐควรเปิดโอกาสและยอมรับสถานภาพของครูสอนศาสนาจากตะวันออกกลาง โดยยกฐานะของครูสอนศาสนามาเป็นพนักงานของรัฐ และมีการจัดตั้งคณะกรรมการหรือองค์กรขึ้นมาดูแลบริหารบุคลากรด้านการสอนศาสนาอย่างเป็นรูปธรรม

2.3 บูรณาการระบบการศึกษาให้มีทั้งสายสามัญและสายศาสนาให้ควบคู่กันไปเพื่อขยายโอกาสในการประกอบอาชีพ

2.4 ระบบการศึกษาของไทย ยังมีคุณภาพที่ต่ำในสายตาของประชาชน ทั้งด้านหลักสูตรและตำราเรียนเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซีย รัฐควรส่งเสริมโรงเรียนสามัญศึกษาประจำอำเภอหรือตำบลให้นำหลักสูตรอิสลามศึกษามาบูรณาการในการเรียนการสอนให้มากขึ้น และติดตามประเมินผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้ได้มาตรฐานเทียบเท่าโรงเรียนสามัญ รัฐควรมีระบบประกันคุณภาพการศึกษาและดำเนินการอย่างจริงจัง

2.5 รัฐขาดการกระจายโอกาสทางการศึกษาและละเลยเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาส

2.6 คุณภาพและประสิทธิภาพของบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับต่ำและขาดขวัญกำลังใจในการทำงานเนื่องจากภาวะของความไม่สงบในพื้นที่ ส่งเสริมให้มีการรับบุคลากรในพื้นที่เป็นบุคลากรครูเพิ่มมากขึ้นพร้อมทั้งพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน

2.7 การจัดทำโครงการโรงเรียนนาร่องโดยเอาโรงเรียนตาดีกา มาบูรณาการกับโรงเรียนสามัญเป็นการสลายอัตลักษณ์ของชุมชน รัฐกำลังพัฒนาการศึกษาในทางที่ผิด รัฐควรรักษาโรงเรียนตาดีกาไว้และเสริมสร้างประสิทธิภาพของโรงเรียนตาดีกาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น รัฐควรจะมีหน่วยงานรับผิดชอบดูแลในการส่งเสริม ปรับปรุงประสิทธิภาพ หรือควรส่งสัญญาณที่ชัดเจนในการสนับสนุนโรงเรียนตาดีกา

2.8 รัฐควรส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนในระบบ 2 ภาษา และเน้นเนื้อหาสาระของศาสนา คุณธรรม จริยธรรมในระบบการศึกษาให้มากขึ้น

2.9 ความแตกต่างของอัตลักษณ์ท้องถิ่นทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจและไม่เข้าใจกัน ทั้งระหว่างรัฐและประชาชน และระหว่างประชาชนสองศาสนา เช่น การแต่งกาย, ภาษา รัฐต้องให้

ความสำคัญการยอมรับความหลากหลายทางอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ ศาสนา และวิถีชีวิต เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนพื้นฐานของความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2.10 การรับรู้ประวัติศาสตร์ปาตานีของชาวบ้านมีลักษณะเป็นประวัติศาสตร์บอกเล่าที่นำไปสู่การบิดเบือนประวัติศาสตร์ เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการปลุกกระดมให้ประชาชนเกลียดชังรัฐและสร้างความชอบธรรมให้แก่ขบวนการแบ่งแยกดินแดน รัฐควรส่งเสริมการศึกษาความรู้ด้านประวัติศาสตร์ที่ถูกต้องเป็นกลางไม่บิดเบือนเพื่อหวังผลทางการเมือง

2.11 ประเด็นความแตกต่างทางศาสนาถูกหยิบยกมาเป็นเหตุผลในการก่อความไม่สงบเป็นเหตุให้ประชาชนที่ขาดความรู้หลงเชื่อ รัฐควรให้นักวิชาการศาสนาที่ได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากประชาชนมาเป็นผู้อธิบายหลักการของศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะประเด็นที่มีความคลุมเครือ และควรเพิ่มบทบาทของผู้นำศาสนาในท้องถิ่นเพราะเป็นบุคคลที่ได้รับความน่าเชื่อถือมากที่สุดในการชุมชน

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อความยุติธรรม

3.1 สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ส่งผลต่อการลงทุนและการประกอบธุรกิจรวมทั้งเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพของประชาชนทั่วไป การส่งเสริมการลงทุนควรเน้นการส่งเสริมผู้ประกอบการในพื้นที่เป็นหลัก เพราะว่าจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ไม่มีกลุ่มธุรกิจจากที่อื่นๆ กล้ามาลงทุนในพื้นที่ การสนับสนุนโครงการเศรษฐกิจต้องส่งเสริมคนที่มีศักยภาพและควรสนับสนุนให้คนในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการลงทุนเข้ามามีบทบาทในการฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจในพื้นที่ส่งเสริมให้คนในพื้นที่ประกอบกิจการของตนเอง เพื่อสร้างงานและอาชีพจะได้ไม่ต้องเดินทางไปทำงานในมาเลเซีย

3.2 รัฐไม่สร้างงานและสนับสนุนการประกอบอาชีพ ประชาชนขาดแรงจูงใจในการประกอบอาชีพ รัฐจึงควรจัดฝึกอบรมเน้นด้านการสร้างงานและอาชีพให้ประชาชนที่ว่างงานได้ใช้ชีวิตให้เกิดประโยชน์ และสามารถพึ่งตนเองได้ ให้รัฐสนับสนุนด้านการลงทุนสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดเล็กโดยจัดทำในรูปของกองทุน รวมทั้งจัดหางานและฝึกอาชีพให้แก่คนที่ว่างงานและอยากมีงานทำ

3.3 นโยบายรัฐที่แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจไม่ต่อเนื่องและไม่ครอบคลุมทั้งกระบวนการเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น ให้รัฐมุ่งสนับสนุนในการสร้างเศรษฐกิจชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะการส่งเสริมประสิทธิภาพและให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการวิสาหกิจและธุรกิจชุมชน ส่งเสริมอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับฐานทรัพยากรและวัตถุดิบในท้องถิ่น

3.4 โครงการอุตสาหกรรมฮาลาลไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลอย่างจริงจัง ทำให้ไม่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมหรือสามารถดำเนินการได้จริง ต้องสนับสนุนการดำเนินโครงการอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลให้สำเร็จ เพื่อสร้างงานและเศรษฐกิจในท้องถิ่น

3.5 รัฐควรสนับสนุนและสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มออมทรัพย์ของชุมชน ควบคู่ไปกับการสร้างเศรษฐกิจและวิสาหกิจชุมชน โดยเน้นให้การสนับสนุนด้านความรู้ในการบริหารจัดการและเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่มออมทรัพย์ นอกเหนือไปจากการสนับสนุนด้านโครงการเงินกู้ขนาดใหญ่

3.6 การกระจายแหล่งเงินทุนให้กับชุมชนควรผ่านระบบธนาคารอิสลามหรือกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน

3.7 สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ผลักดันให้คนอพยพย้ายถิ่นฐานไปประกอบอาชีพทางานทำที่อื่น การแก้ปัญหาการอพยพย้ายที่อยู่ รัฐต้องสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ไม่ให้มีการฆาตรายวันเกิดขึ้น

3.8 การเดินทางไปทำงานในมาเลเซียทำให้ถูกรัฐบาลเพ่งเล็งไม่ไว้วางใจ เนื่องจากนำไปเชื่อมโยงกับปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งการไปทำงานในมาเลเซียประชาชนเห็นว่าเป็นเรื่องของโอกาสในการทำงานและสร้างรายได้ แต่รัฐมองในแง่ความมั่นคง รัฐไม่ควรมองแรงงานไทยในมาเลเซียอย่างมีอคติ และรัฐควรส่งเสริมการไปทำงานและให้การคุ้มครองดูแลแรงงานไทยในมาเลเซีย เพราะสามารถนำรายได้เข้าประเทศ ยกกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัว และพัฒนาท้องถิ่นชุมชน

3.9 การไปทำงานต่างประเทศอย่างถูกต้องตามกฎหมายจะต้องมี visa และ work permit จากทางการมาเลเซีย รัฐบาลจึงควรประสานงานกับมาเลเซีย เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือทั้งในเรื่องกฎหมายการเข้าเมืองและการอนุญาตให้คนไทยเข้าไปทำงาน และควรมีความตกลงให้มีบัตรผ่านแดนสำหรับคนไทยที่จะเดินทางเข้า-ออกข้ามชายแดนเพื่อไปทำงานและค้าขายในประเทศมาเลเซีย

3.10 รัฐควรให้เงินทุนสนับสนุนคนที่ไปทำงานและเปิดธุรกิจในประเทศมาเลเซีย เพราะสามารถสร้างรายได้มากกว่าคนมาเลเซียเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย

3.11 ไม่ควรใช้การปิดด่านชายแดนเพื่อแก้ไขปัญหาคน 2 สัญชาติ เพราะเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ควรจัดให้มีการลงทะเบียนผู้ที่ถือ 2 สัญชาติ เพื่อการจัดระบบการจัดการที่ดีขึ้น

4. ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรเพื่อความยุติธรรม

4.1 ชาวบ้านชาติที่ดันทำกิน รัฐควรจัดสรรที่ดินทำกินให้ประชาชน โดยยกตัวอย่างมาเลเซียที่จัดสรรที่ดินทำกินให้ประชาชน โดยต้องจ่ายค่าเช่าที่ดินให้กับรัฐในราคาถูกเป็นรายเดือนสามารถสืบทอดเป็นมรดกให้กับทายาท แต่ไม่สามารถขายให้กับผู้อื่นได้

4.2 การหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยกลุ่มนายทุนทำให้ทรัพยากรเสื่อมโทรม ชาวบ้านชาติโอกาสไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากร และประชาชนในพื้นที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากร ต้องให้อำนาจแก่ชุมชนในการจัดการทรัพยากรภายในชุมชน โดยชุมชนตั้งกองกำลังของตนเองในการคุ้มครองดูแลทรัพยากร ควรกระจายอำนาจการจัดการทรัพยากรให้แก่ชุมชน และป้องกันกลุ่มผลประโยชน์ที่เข้ามาใช้ทรัพยากรอย่างไม่เป็นธรรม

5. ยุทธศาสตร์ระบบราชการเพื่อความยุติธรรม

5.1 ไม่ควรลงโทษข้าราชการที่กระทำความผิดต่างๆ โดยการโยกย้ายให้มาปฏิบัติงานในพื้นที่ ข้าราชการที่มาปฏิบัติงานในพื้นที่ควรเป็นผู้ที่มีความตั้งใจในการทำงาน มีประวัติการทำงานดี และมีความเสียสละพร้อมที่จะทำงานในพื้นที่

5.2 นโยบายระบบราชการ การจัดสัดส่วนของข้าราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ระหว่างข้าราชการพุทธและมุสลิม

5.3 ให้มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่กำหนดและมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน

5.4 แก้ไขนโยบายการปกครองท้องถิ่น ควรขยายเวลาดำรงตำแหน่งของกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็น 10 ปี หรือให้หมดวาระเมื่อครบเกษียณอายุ

6. ยุทธศาสตร์ชุมชนมั่นคง

6.1 เจ้าหน้าที่และทหารใหม่ที่มาประจำการในพื้นที่ไม่มีความใกล้ชิดกับประชาชน ควรให้ทหารผลัดใหม่ทำความรู้จักกับชาวบ้าน และสร้างความคุ้นเคยกับพื้นที่ ควรถอนกำลังทหารออกจากพื้นที่สีเขียว และให้ชาวบ้านเป็นผู้ดูแลชุมชนของตนเอง โดยให้ทหารเข้าไปมีส่วนร่วมโดยการเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษา ให้การสนับสนุนการพัฒนาในด้านต่างๆ เป็นกรณีพิเศษแก่พื้นที่ที่สามารถป้องกันปัญหาหรือสามารถแก้ไขปัญหาได้ดีหรือพื้นที่ที่มีการจัดการชุมชนที่ดี ส่วนในพื้นที่สีแดงควรคงกำลังทหารเอาไว้ ทหารมวลชนสัมพันธ์ หน่วยปฏิบัติการจิตวิทยาควรเข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ และปฏิบัติหน้าที่อย่างสุภาพและเป็นธรรม

6.2 รัฐไม่ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อเกิดเหตุการณ์ต่างๆ การสั่งการจะมาจากหน่วยงานส่วนกลาง และเป็น การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ไม่ได้เป็นการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง การบริหารงานของรัฐเป็นแบบ Top-Down ควรมีเวทีประชาคมเพื่อระดมความคิดเห็นของประชาชนก่อนจัดทำนโยบาย การแก้ปัญหาต้องลงมาดำเนินการตั้งแต่ระดับล่างหรือระดับฐานราก รัฐควรสนับสนุนหมู่บ้านพัฒนา และป้องกันตนเองโดยใช้การกระจายอำนาจออกสู่ตำบล หมู่บ้าน โดยเน้นบทบาทผู้นำชุมชนหรือ ท้องถิ่น และให้เป็นผู้ให้ข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจโดยตรงกับคนในพื้นที่ และให้ผู้นำท้องถิ่นคอย ควบคุมดูแลความประพฤติที่ไม่เหมาะสม โดยให้อำเภอเป็นศูนย์การบังคับบัญชา ให้โรงเรียนและ มัสยิดมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์และเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการประสานความร่วมมือกันชุมชน เป็นสื่อกลางในการรับรู้ปัญหาและสร้างความเข้าใจกับประชาชน โดยเน้นการแก้ปัญหาเรื่องปัญหา ยาเสพติด สถาบันครอบครัวและความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน

6.3 การตั้งสภาชุมชนจะทำให้การจัดการปัญหาเป็นเรื่องในระดับองค์กรไม่ใช่ระดับบุคคล การจัดการปัญหาควรให้ผู้รู้เข้ามาจัดการ และควรมีเจ้าภาพในการจัดการ เช่น สำนักจุฬาราชมนตรี และคณะกรรมการกลางอิสลามประจำจังหวัด

6.4 รัฐควรสนับสนุนการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ให้ชุมชนดูแลชุมชนและปกครอง กันเอง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกันเอง ควรใช้กระบวนการชุมชนในการจัดระบบดูแลและป้องกันชุมชน และแก้ไขปัญหา และตั้งกฎระเบียบของชุมชนขึ้นมา เมื่อมีการกระทำความผิดก็ควรมีการลงโทษ ทางสังคม

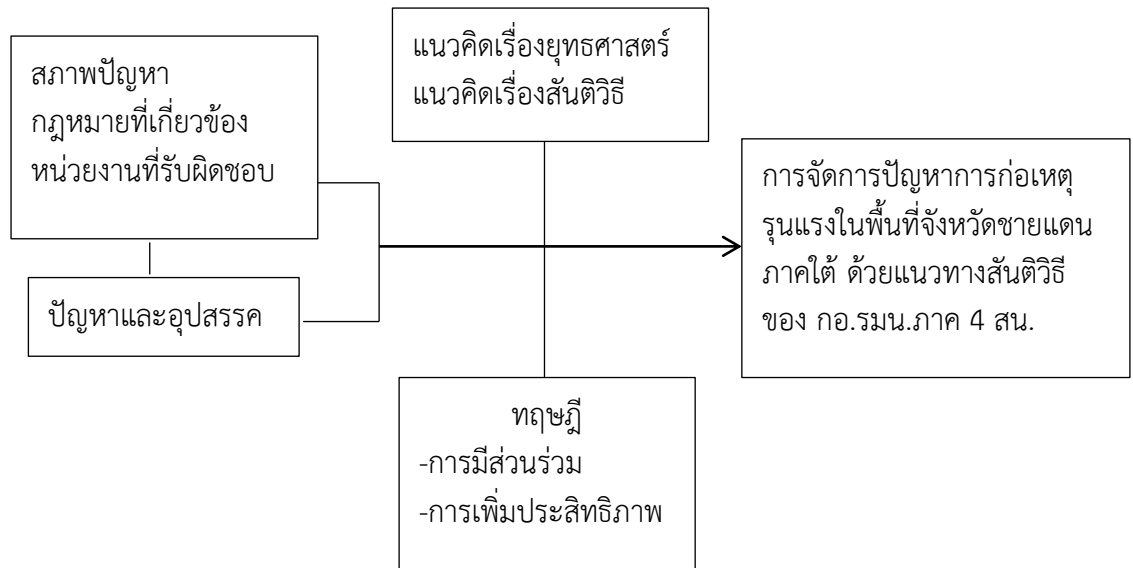
7. ยุทธศาสตร์การสื่อสารเพื่อสันติ

7.1 ศาสนาและวัฒนธรรมไม่ได้ก่อให้เกิดความแตกแยก แต่การนำเสนอข่าวสารของ สื่อต่อสาธารณชนเป็นการตอกย้ำความแตกแยก ทำให้คนส่วนใหญ่เข้าใจข้อเท็จจริงคลาดเคลื่อนและ ถูกหยิบยกไปเป็นเงื่อนไขในการสร้างความแตกแยก สื่อจะต้องนำเสนอข่าวสารข้อมูลต่างๆ อย่างเป็นกลาง เพื่อลดอคติระหว่างคนในสังคม

7.2 ควรมีสถานีโทรทัศน์ของท้องถิ่นที่เป็นอิสระจากการควบคุมของรัฐ

7.3 ความบกพร่องของการสื่อสารในสังคม เช่น การทำงานของสื่อ, การสื่อสาร ของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานภาครัฐ, และการสื่อสารระหว่างประชาชน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากรในองค์กร ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญของหน่วยงาน เพราะเมื่อบุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนทำประโยชน์หรือกิจกรรมต่างๆ ทำให้การดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ เกิดผลสำเร็จ เนื่องจากบุคลากรได้ร่วมแรงร่วมใจกันทำ เกิดความผูกพันต่อองค์กร การมีส่วนร่วมมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาคุณภาพองค์กรเพราะเมื่อทุกส่วนเข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะไม่ค่อยเกิดการต่อต้านเกี่ยวกับแนวคิดและการดำเนินงาน รวมทั้งช่วยลดความขัดแย้งและความเครียดจากการทำงาน ได้ร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายและการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เกิดความมุ่งมั่นในการสร้างความสำเร็จให้กับองค์กร จะมีความรู้สึกพึงพอใจในผลงานที่เกิดขึ้น และเกิดความรู้สึกคุณค่าในตนเอง มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและผูกพันกับองค์กร ผลลัพธ์สุดท้ายคือ องค์กรมีคุณภาพ องค์กรจึงต้องให้บุคลากรมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ เช่นการวางแผนกลยุทธ์ กำหนดรายละเอียดหรือวิธีการดำเนินงานขององค์กร ร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการ ร่วมปรับปรุงแก้ไขปัญหา และติดตามผลการดำเนินงานของ องค์กร สุดท้ายองค์กรจะเกิดการพัฒนาและบรรลุเป้าหมายตามที่องค์กรตั้งไว้

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นกล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 3 ประการ คือ 1. เงื่อนไขตัวบุคคลได้แก่ ทศนคติ ค่านิยม ความเชื่อส่วนบุคคล วิถีชีวิต ความรู้สึกและความผูกพันกับท้องถิ่น ความรู้ ความสามารถและศักยภาพของประชาชน ความพึงพอใจ ความเต็มใจและอิสระในการเข้ามีส่วนร่วม 2. เงื่อนไขเกี่ยวกับโครงการได้แก่ ลักษณะของกิจกรรมโครงการพัฒนาการเข้าถึงการบริหารจัดการโครงการ ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้ รับบระบบบริหารจัดการความยืดหยุ่นของโครงการความต่อเนื่องของโครงการ การความสลับซับซ้อนของเทคโนโลยีทรัพยากรที่ต้องการ และ

3. เงื่อนไขสภาพแวดล้อมได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง ชุมชนผู้นำ ผู้มีอิทธิพล ข่าวสารและความรู้ใหม่ๆ การสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงาน เป็นต้น

ทฤษฎีการเพิ่มประสิทธิภาพ

จะเห็นว่าองค์การปัจจุบันต้องเผชิญกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นองค์การต้องมีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ แนวคิดเกี่ยวกับองค์การในแบบเดิมกับ องค์การสมัยใหม่ก็มีความแตกต่างกัน เช่น การจัดการแบบคงเดิมกับแบบพลวัตรรูปแบบไม่ยืดหยุ่นกับแบบยืดหยุ่น การเน้นที่ตัวงานกับเน้นทักษะ การมีสถานที่ทำงานและเวลา ทำงานที่เฉพาะคงที่กับการทำงานได้ทุกที่ทุกเวลา ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล เกิดจากสภาพภูมิหลังของแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน สภาพร่างกาย จิตใจ การศึกษา ความรู้ความสามารถ ความถนัดต่างๆ โดยมีปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความแตกต่างจากการประเมินของผู้บังคับบัญชาแล้วให้คะแนนออกมา ในระดับต่ำปานกลาง และระดับสูง ซึ่งมีผลต่อการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน ให้ผู้นั้นมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่มากขึ้นเรื่อยๆ การปฏิบัติงานแม้งานนั้นจะมาจากบริบทที่แตกต่างกันก็ตาม ทุกอย่างย่อมคำนึงถึงเป้าหมาย และผลลัพธ์ของงานเป็นสำคัญ และการจะสร้างงานให้มีประสิทธิภาพได้นั้น ต้องมีหลักการที่แน่ชัด นอกจากมีหลักแนวคิดแล้วยังจะต้องมีบุคคลที่มีประสิทธิภาพ

อีกด้วย และการจะมีบุคลากรที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีการสรรหา และคัดสรรพอสมควร นอกจากนี้ ทุกคนต้องมีทัศนคติที่ดีต่องานนั้นๆ ที่ได้รับมอบหมายด้วย ดังนั้น ผู้บริหารต้องมีจิตวิทยาที่ดี รู้จักบริหารคน บริหารงาน ที่สำคัญต้องบริหารค่าตอบแทนให้ดี งานที่ปฏิบัติจึงจะประสบผลสำเร็จได้อย่างเต็มที่

ทฤษฎีและแนวคิดแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี

ข้อสำคัญประการของสันติวิธี คือ เป้าหมายกับวิธีการต้องไปด้วยกัน สอดคล้องกัน หากมีเป้าหมายที่ต้องการ ก็ต้องใช้วิธีการเท่าที่มีเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ วิธีการทำงานด้านสันติวิธีต้องอาศัยการพูดคุยกัน ต้องให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในเรื่องของทิศทางการพัฒนา ในกระบวนการยุติธรรมต้องมีความเสมอภาคและความยืดหยุ่นควบคู่กันไปรวมถึงการเคารพในสิทธิเสรีภาพของทุกคน สื่อเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะส่งเสริม ให้เกิดแนวทางสันติวิธี โดยที่สื่อต้องมีความเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และไม่นำเสนอข้อมูลที่จะส่งเสริมให้เกิดความรุนแรง สันติวิธีจะได้ผลต้องอาศัยความอดทนเพราะมักไม่ให้เห็นผลทันทีทันใด เนื่องจากไม่ได้มุ่งแก้ปัญหาเฉพาะหน้า แต่ให้ผลในระยะยาวและยั่งยืนกว่า ในขณะที่วิธีรุนแรงนั้นดูเหมือนให้ผลทันใจเพราะเห็นผู้ร้ายตายไปต่อหน้าต่อตา แต่ปัญหาหาได้หมดไปไม่ความรุนแรงยังคงอยู่ต่อไป

บทที่ 3

สภาพปัญหา และผลกระทบ

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลสภาพของปัญหาในการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้สภาพปัญหาความไม่สงบในชายแดนภาคใต้ โดยศึกษาข้อมูลของการก่อเหตุความรุนแรงในลักษณะต่างๆ ตั้งแต่ในอดีต เพื่อนำมาวิเคราะห์การก่อเหตุ แนวโน้มสถานการณ์ ผลกระทบจากปัญหาความไม่สงบในชายแดนภาคใต้ และศึกษาข้อมูลความพยายามของรัฐ ที่ใช้ทรัพยากรและนโยบายทั้งหมดในการแก้ปัญหา เพื่อสร้างสันติสุขในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สภาพปัญหาความไม่สงบในชายแดนภาคใต้
2. สถิติเหตุการณ์และการสูญเสียในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
3. ผลกระทบจากปัญหาความไม่สงบในชายแดนภาคใต้
4. ความพยายามแก้ปัญหาของภาครัฐ ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้
5. สรุป

สภาพปัญหาความไม่สงบในชายแดนภาคใต้

การก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้ปะทุความรุนแรงระลอกใหม่เป็นสถานการณ์การเผชิญหน้าและเป็นความท้าทายของประเทศไทยอย่างยิ่ง เพราะความรุนแรงได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งรัฐโดยรวม และเป็นที่น่าสนใจของประชาคมระหว่างประเทศอย่างมากนับตั้งแต่เหตุการณ์ปล้นปืน เมื่อ 4 มกราคม 2547 เรื่อยมาจวบจนปัจจุบัน รัฐบาลได้ทุ่มเทงบประมาณหรือทรัพยากรที่จำเป็นลงสู่พื้นที่ให้กับองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการ แก้ไขสถานการณ์ความรุนแรงเป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน แต่ก็ยังไม่สามารถยุติสถานการณ์ความรุนแรงเหล่านั้นได้อย่างสมบูรณ์ สถานการณ์การก่อความไม่สงบด้วยความรุนแรงที่คุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สินทั้งของรัฐและประชาชน ยังคงเป็นสถานการณ์ที่เผชิญหน้าและดำรงการเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศโดยรวม ทุกภาคส่วนของสังคมต้องหันมาทำความเข้าใจปัญหาอย่างจริงจังและมีส่วนร่วมอย่างสำคัญต่อการแก้ปัญหาร่วมกันอย่างมีเอกภาพและทิศทางที่ชัดเจน การปฏิบัติการก่อความไม่สงบ 16 ปีที่ผ่านมา ยังไม่ปรากฏว่าบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หรือขบวนการใดออกมาประกาศหรือแสดงความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติการรุนแรงเหล่านั้นอย่างเป็นทางการ ขบวนการก่อความไม่สงบที่ก่อเหตุร้ายในปัจจุบันนอกจากไม่ออกมาแสดงความรับผิดชอบและประกาศจุดยืนของการปฏิบัติการก่อเหตุรุนแรงแล้ว กลับยังใช้กลยุทธ์ในการสร้างข่าวลือ สร้างกระแส ใส่ร้ายป้ายสีเจ้าหน้าที่รัฐไทยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ด้วยหลักการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) และเบี่ยงเบนข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น สร้างความสับสนให้แก่พี่น้องประชาชน จนเกิดความรู้สึกหวาดระแวงและเกลียดชังเจ้าหน้าที่รัฐ อันเป็นผลทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเข้าถึงประชาชนของรัฐ นอกจากนั้น ขบวนการก่อความไม่สงบยังใช้กลยุทธ์ที่จงใจหมายใบปลิว ช่มชู้เป้าหมายที่เป็นปฏิปักษ์หรือไม่เห็นด้วยกับแนวทางของกลุ่มตน และลงมือปฏิบัติการ

ลอบสังหาร (Assassination) ด้วยวิธีการอันโหดร้ายและทารุณ ทั้งนี้เพื่อหยุดยั้งและควบคุมกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยหรือต่อต้าน ด้วยความสยดสยองน่าสะพรึงกลัว จนก่อให้เกิดสภาวะความหวาดกลัว (Terror) ขยายตัวไปทั่วสังคมทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ โดยที่คนส่วนหนึ่งเชื่อและคล้อยตามการโฆษณาชวนเชื่อของขบวนการ และคนอีกส่วนหนึ่งอาจตกอยู่ภายใต้สภาวะความหวาดกลัว และหยุดพฤติกรรมต่อต้าน เลิกเป็นปฏิปักษ์กับกลุ่มผู้ก่อการนี้อย่างเปิดเผย อย่างไรก็ตามการปฏิบัติการของขบวนการก่อความไม่สงบตลอดห่วงที่ผ่านมาได้ทิ้งร่องรอยในเชิงสัญลักษณ์ไว้มากพอที่จะเป็นข้อมูลให้เราได้สืบค้น ค้นหา และทำความเข้าใจขบวนการก่อความไม่สงบเหล่านี้ได้ในเกือบทุกมิติ ทั้งในกระบวนการสร้างสมาชิก สร้างอุดมการณ์ เป้าหมายการก่อการ และโครงสร้างเชิงกายภาพขององค์กรการต่อสู้ของกลุ่ม อันถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงสถานะเป็นตัวแสดง (Actor) ในการก่อความไม่สงบหรือความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาอย่างยาวนาน ทั้งนี้ด้วยปัจจัยต้นเหตุคือการมีและการดำรงอยู่ของสมาชิกกลุ่มอุดมการณ์การแบ่งแยกดินแดน ที่ยังคงสามารถส่งผ่านอุดมการณ์จากรุ่นสู่รุ่นอย่างไม่หยุดยั้งจนทำให้ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดูเป็นวงจรที่ไม่รู้จักจบรอบแล้วรอบเล่า ดังนั้น การมีและดำรงอยู่ของสมาชิกกลุ่มแนวคิดแบ่งแยกดินแดนอย่างต่อเนื่องนี้เอง ถือเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่งของการมีและดำรงองค์กรการต่อสู้ของกลุ่มอย่างต่อเนื่องตลอดมา สำหรับโครงสร้างในองค์กรการต่อสู้ของขบวนการ พบว่าขบวนการก่อความไม่สงบได้จัดองค์กรการต่อสู้โดยกำหนดโครงสร้างไว้ 2 โครงสร้าง ที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงและเกื้อกูลกันอย่างใกล้ชิด ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างองค์กรมวลชนหรือโครงสร้างทางการเมือง (The Political Wing) และโครงสร้างทางทหาร ทั้ง 2 โครงสร้างที่มีสมาชิกผ่านกระบวนการจัดตั้งเข้ามาแล้ว ถือเป็นตัวตนสำคัญขององค์กรการต่อสู้ของขบวนการก่อความไม่สงบที่ใช้ขับเคลื่อนความรุนแรงเป็นสถานการณ์ที่เผชิญหน้ารัฐอยู่ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่ากระบวนการเข้าสู่การเป็นสมาชิกขององค์กรการต่อสู้ของขบวนการก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถือเป็นกระบวนการในการแสวงหา เพื่อเก็งตัว คัดเลือก ชักชวน จัดตั้งประชาชนและเยาวชนในพื้นที่เข้าสู่การเป็นสมาชิกของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และตราบโดที่ขบวนการก่อความไม่สงบกลุ่มนี้ยังคงดำรงและสามารถขับเคลื่อนอุดมการณ์และแสวงหาบุคคล เข้าสู่การเป็นสมาชิกของกลุ่มได้อย่างไม่หยุดยั้ง องค์กรการต่อสู้ของกลุ่มก็จะสามารถดำรงความต่อเนื่องอยู่ได้ สถานการณ์ความรุนแรงหรือสถานการณ์การก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็ยังคงดำรงความต่อเนื่องของการเป็นวงจรแห่งความรุนแรงอย่างไม่รู้จบอยู่ต่อไปเช่นกัน

โครงสร้างองค์กรการต่อสู้ของขบวนการก่อความไม่สงบ ระดับผู้ปฏิบัติการทั้งในส่วน
ของโครงสร้างองค์กรมวลชน(Political Wing) และโครงสร้างการทหาร(Military Wing) โดยจำแนก
ได้ดังนี้ สมาชิกโครงสร้างองค์กรมวลชนในระดับหัวหน้าอำเภอ 9 คน และระดับคณะกรรมการ
ในอำเภอ 6 คน รวม 15 คน นอกนั้นเป็นสมาชิกเปอร์มูดอ (เยาวชน) อีกจำนวนหนึ่ง และ 2. สมาชิก
โครงสร้างทางทหารในระดับหัวหน้าชุดปฏิบัติการประจำอำเภอ (RKK) จำนวน 5 คน และเป็นกำลัง
ในชุดปฏิบัติการประจำอำเภอ 8 คน เป็นระดับครูฝึก 2 คน รวม ทั้งสิ้น 15 คน สมาชิกองค์กรทาง
ทหารหรือกลุ่มกองกำลัง จะเป็นเยาวชนในระบบของโรงเรียน โดยส่วนใหญ่ถูกชักชวนเข้าเป็นสมาชิก
และเข้าสู่พิธีสาบานตน (ซุมเปาะ) ตั้งแต่เรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (ม.4)
ผู้เข้าสู่การเป็นสมาชิกโดยส่วนใหญ่เป็นเยาวชนที่เลือกเรียนสายศาสนา มากกว่าสายสามัญ หรือ
อย่างน้อยก็เรียนควบ 2 หลักสูตร คือทั้งสายศาสนาและสายสามัญ สำหรับสมาชิกองค์กรมวลชน

จะเป็นผู้มีบารมีในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นผู้นำศาสนาในมัสยิดประจำหมู่บ้านหรือครูสอนตาดีกา (เง๊ะกู) ครูสอนศาสนา (อุสตาซ) ผู้นำธรรมชาติ มีผู้นำท้องถิ่นหรือท้องถิ่นอยู่บ้างแต่ไม่มากนักภูมิหลังของสมาชิก มีประสบการณ์ตรงจากการถูกกระทำรุนแรงจากเจ้าหน้าที่รัฐ หรือพบเห็นความไม่ยุติธรรมที่เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดไม่เคยถูกระงับด้วยตนเอง เพียงแต่เคยได้ยินเรื่องเล่าสืบทอดกันมาว่า คนมุสลิมถูกระงับจากเจ้าหน้าที่รัฐไทยด้วยความไม่ยุติธรรมเจ้าหน้าที่รัฐไทยมักจะใส่ร้ายป้ายสีคนมุสลิม และผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเกิดความรู้สึกเจ็บแค้นเกลียดชังรัฐไทยทางประวัติศาสตร์และจากเหตุการณ์ความรุนแรงร่วมสมัย เช่น การหายตัวไปของหะยีสุหลง ความรุนแรงที่มีสยิดกรือเซะ เมื่อ 28 เมษายน 2547 และเหตุการณ์สลายการชุมนุมที่หน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ เมื่อ 25 ตุลาคม 2547 และเป็นแรงจูงใจสำคัญในการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกของขบวนการก่อความไม่สงบสำหรับสมาชิกรุ่นหลังๆ ต่อมาส่วนแรงจูงใจสูงสุดในการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกของขบวนการคือความเชื่อและศรัทธาในสงครามญิฮาด

กระบวนการในการเข้าเป็นสมาชิกองค์กรการต่อสู้ของขบวนการก่อความไม่สงบ มิได้เริ่มต้นด้วยการชักชวน หรือหวานล่อม หรือสร้างแรงจูงใจแบบชั่วขณะหรือไฟไหม้ฟาง แต่ได้มีการเตรียมการปลูกฝังความคิดมาอย่างลึกซึ้ง ต่อเนื่องและยาวนาน ด้วยกระบวนการปลูกกระตมบ่มเพาะสร้างจิตสำนึกว่า “ตนคือมาลาญูปัตตานีและตนคือมาลาญมุสลิม” ที่เคยมีอาณาจักรอันยิ่งใหญ่เป็นของตนเอง แต่ปัจจุบันมาลาญูปัตตานีต้องขมขื่น เพราะอยู่ภายใต้การปกครองของสยาม (ซีแยะ) โดยมีประวัติศาสตร์อาณาจักรลังกาสุกะและปัตตานีรองรับข้อเท็จจริงของความคิดเหล่านี้ มีการปลูกฝังเล่าขานประวัติศาสตร์ปัตตานีเน้นเนื้อหาเชิงบาดแผลทั่วไปในสังคม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา เพื่อปลูกฝังบ่มเพาะแนวคิดดังกล่าว ตั้งแต่ปี พ.ศ.2527 เรื่อยมาจวบจนปัจจุบัน ความคิดความรู้สึกเหล่านี้ได้รับการบ่มเพาะลงสู่คนรุ่นใหม่รุ่นแล้วรุ่นเล่า ตั้งแต่ในระดับครัวเรือน ในมัสยิดประจำหมู่บ้าน โรงเรียนเด็กเล็กสอนศาสนาอิสลาม (ตาดีกา) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ปอเนาะ ไม้เว้นแม้ในโรงเรียนมัธยมของรัฐและมหาวิทยาลัยทั้งในและนอกพื้นที่โดยมีสถาบันทางสังคมเกือบทั้งหมดเป็นเครื่องมือและสื่อกลางในกระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคมต่อพี่น้อง ประชาชนมาลาญในพื้นที่ เมื่อกระบวนการดังกล่าวสามารถดำเนินไปได้ภายใต้หลักการกล่อมเกลาท่างสังคมที่กล่าวแล้ว ความคิดเหล่านี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของคติชนใน 3 จังหวัด การบ่มเพาะแนวคิดด้วยเรื่องราวเชิงประวัติศาสตร์ที่เน้น และเจือปนความเจ็บแค้น ย่อมนำไปสู่แนวคิดและอุดมการณ์สำคัญ 2 ประการ ตามที่กล่าวถึงแล้วในบทที่ 3 คือ อุดมการณ์เรื่องเชื้อชาติมาลาญนิยม (Ethnolism) และชาตินิยมปัตตานี(Nationalism) ที่รู้สึกเจ็บแค้นเกลียดชังสยาม (ซีแยะ) อุดมการณ์ทั้ง 2 ประการที่หล่อหลอมด้วยความเจ็บแค้นเกลียดชังสยาม (ซีแยะ) ปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ เกือบทั้งหมดที่เข้าสู่การเป็นสมาชิกของขบวนการ ถูกกระตุ้นด้วยกระบวนการปลูกกระตมบ่มเพาะมาก่อนตั้งแต่วัยเด็กในโรงเรียนตาดีกา และส่วนที่เป็นผู้สูงอายุก็จะสอดแทรกในการเทศนาในมัสยิด (คุฎบะฮ์) ของการละหมาดใหญ่ในวันศุกร์โดยอุลามาของขบวนการเพื่อสอดแทรกเนื้อหาประวัติศาสตร์ปัตตานีกับสยาม (ซีแยะ) ในเชิงบาดแผลอย่างจริงจัง สม่่าเสมอและบ่อยๆ ย่อมทำให้เกิดแนวคิดของการแบ่งแยก เชื้อชาติมาลาญ ศาสนาอิสลามหรือความเป็นมุสลิมและความคลั่งไคล้ในชาตินิยมปัตตานี ที่อมอยู่ด้วยความเกลียดชังและเกลียดแค้นสยาม รวมทั้งการใช้ความต่อเนื่องในการชักชวน เพื่อตอกย้ำจากอุลามาผู้อื่นที่สามารถเล่าเรื่องปัตตานีกับสยามได้ละเอียด

มากขึ้น อีกทั้งความใกล้ชิดระหว่างนักปลุกระดมกับบุคคลเป้าหมายที่เก็งตัวไว้มาก่อนให้เกิดความไว้วางใจ สำหรับในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนก็เช่นเดียวกัน นอกจากบ่มเพาะมาตั้งแต่แต่เด็กแล้วอาจมีการชักชวนจากเพื่อน หรือกลุ่มเพื่อนในโรงเรียน เพราะเป็นกลุ่มที่มีความใกล้ชิดกันในสถานศึกษา และเป็นแรงจูงใจสำคัญของจิตวิทยาวัยรุ่น กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลมากกว่าครูเรือนและถือเป็นพฤติกรรมหมู่ที่เมื่อเห็นเพื่อนๆ เข้าร่วมขบวนการแล้วตนเองก็ปฏิเสธได้ยาก ต้องเข้าร่วมด้วย หากไม่เข้าร่วมอาจถูกกลุ่มเพื่อนปฏิเสธการเข้ากลุ่มหรือถูกประณามว่า ชี้ชลาด ไม่ใช่ลูกผู้ชายในส่วนของความอยู่ดีธรรมหรือความไม่เป็นธรรมที่เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐไทยต่อพี่น้องชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่นั้น โดยส่วนใหญ่แล้วกลุ่มบุคคลเป้าหมายจะไม่เคยประสบด้วยตนเองหรือเครือข่าย แต่ได้รับรู้จากการขึ้นบอกล่าจากบรรดานักปลุกระดมบ่มเพาะของขบวนการ โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่มีสยิด กรือเซะ และการสลายการชุมนุมที่อำเภอตากใบ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปลุกระดมบ่มเพาะ ที่จะสามารถกระตุ้นให้เกิดความเจ็บแค้น เจ็บปวด และเคียดแค้นเจ้าหน้าที่รัฐไทย อยากรู้แค้นให้พี่น้องชาวมลายูมุสลิมผู้สูญเสียเหล่านั้น อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อน ผลักดัน การปฏิบัติการตอบโต้ด้วยความรุนแรงของกลุ่มกองกำลังต่อพี่น้องชาวพุทธ ข้าราชการชาวพุทธ พระภิกษุสงฆ์ อย่างโหดร้ายทารุณ เพราะกองกำลังเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความเกลียดแค้น ซึ่งซึ่งสยามมาโดยตลอด เมื่อพบเห็นภาพเหตุการณ์กรือเซะ ตากใบ จึงกระตุ้นความต้องการอยากจะทำแค้นด้วยความเกลียดแค้นเป็นอย่างยิ่งโดยสรุปแล้วปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจในการตัดสินใจเข้าร่วมกับขบวนการก่อความไม่สงบ โดยส่วนใหญ่แล้วถูกสร้างขึ้นจากบรรดาเหล่านักปลุกระดมบ่มเพาะ ในกระบวนการปลุกระดมบ่มเพาะของขบวนการก่อความไม่สงบ ที่มีเป้าหมายและอุดมการณ์ต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนตั้งนั้น “กลุ่มแนวคิดแบ่งแยกดินแดนคือต้นเหตุสำคัญที่สุดประการหนึ่งในหลายๆ ประการของความขัดแย้งแตกแยก และปะทุเป็นความรุนแรงยุคแล้วยุคเล่าในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และยังคงดำรงสถานะเป็นภัยคุกคามความมั่นคงแห่งชาติโดยรวมอยู่ต่อไป” ถึงแม้ว่าขบวนการก่อความไม่สงบกลุ่มนี้ จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายสุดท้ายได้ หากแต่กระบวนการปลุกระดมบ่มเพาะยังคงดำเนินต่อไป และผู้ที่ผ่านการปลุกระดมบ่มเพาะยังคงมีความรู้สึกเจ็บแค้นทางประวัติศาสตร์ แอบแฝงอยู่ภายในความรู้สึกนึกคิดกระแสรองต่อต้าน เกลียดแค้น ซึ่งซึ่งรัฐไทยและคนไทยพุทธ ก็ยังคงดำรงอยู่ภายในต่อไป จะเป็นอุปสรรคสำคัญในการขับเคลื่อนบรรดานโยบายและการบริหารราชการแผ่นดินในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐบาลให้บรรลุเป้าหมายแห่งนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติได้

สถิติเหตุการณ์และการสูญเสียในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

สืบเนื่องจากสถิติเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ นับตั้ง เดือน ตุลาคม 2557 - กรกฎาคม 2558 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับห้วงเดียวกันตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา พบว่าจำนวนสถิติเหตุการณ์และการสูญเสียลดลงตามลำดับ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดและสะท้อนให้เห็นว่าในสภาพปัจจุบันนี้ ชีตความสามารถกองกำลังรบของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงลดต่ำลง ดังนั้นกลุ่มของก่อเหตุรุนแรงจึงได้ปรับยุทธวิธีในการก่อเหตุ เพื่อให้มองเห็นว่าสถานการณ์ก่อความไม่สงบในพื้นที่ยังคงรุนแรงอยู่เหมือนกับทุกๆ ปีที่ผ่านมาโดยเลือกใช้ยุทธวิธีการก่อเหตุแบบง่าย ๆ และไม่สิ้นเปลืองงบประมาณในการก่อเหตุ อาทิเช่น การยิงรบกวน การเผาไหม้ หรือการวางวัตถุ ต้องสงสัย เป็นต้น ให้เกิดขึ้นพร้อมกันหลายจุดหลายพื้นที่ และต้องการให้สื่อมวลชนเสนอภาพข่าวเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้น ทั้งๆ ที่ความเป็นจริงแล้ว สถานการณ์ใน

พื้นที่เกือบเข้าสู่ภาวะปกติ จนทำให้กลไกของรัฐทุกภาคส่วนสามารถทำงานตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถเรียกความเชื่อมั่น ศรัทธา จากประชาชนกลับคืนมาได้ในระดับหนึ่ง

ดังนั้น เพื่อให้การสรุปสถิติเหตุการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดความชัดเจน สมบูรณ์ถูกต้องตามหลักยุทธวิธีและหลักกฎหมาย สามารถนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นได้มากที่สุด รวมตลอดถึงกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง ก็ไม่อาจแสวงหาประโยชน์จากสถิติเหตุการณ์ดังกล่าวอีกด้วย กองอำนวยการรักษาความมั่นคงรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า จึงได้มอบหมายให้ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศชต.) เป็นเจ้าภาพรับผิดชอบในการสรุปสถิติเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้หน่วยที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ถือปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกันจากการประชุมเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2552 ในเรื่องการประชุมสัมมนาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบแบบสรุปรายงานเหตุการณ์ดังกล่าวคือ มิติด้านก่อความไม่สงบ, มิติด้านอาชญากรรม, มิติด้านก่อวินาศกรรม และมิติด้านการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้แบบสรุปรายงานเหตุการณ์มีความชัดเจน ถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย และหลักยุทธวิธีของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศชต.) ได้แต่งตั้งคณะทำงานเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวตามคำสั่งศูนย์ปฏิบัติการตำรวจแห่งชาติ ส่วนหน้า ที่ 269/2552 เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานแบบสรุปรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และคำสั่ง ที่ 277/2552 เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานแบบสรุปรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพิ่มเติม ซึ่งคณะทำงานได้ขออนุมัติใช้แบบรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และได้รับอนุมัติให้ใช้เมื่อ 27 พฤษภาคม 2553 จนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันหน่วยที่รับผิดชอบประจำพื้นที่ได้แก่ หน่วยเฉพาะกิจจังหวัด (ยะลา, ปัตตานี, นราธิวาส และสงขลา) หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินกองทัพเรือ กองกำลังทหารพราน หน่วยเฉพาะกิจสันติสุข และสำนักอำนวยการที่เกี่ยวข้อง ได้มีการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนกำลังพลเพื่อมาปฏิบัติงาน ทำให้เจ้าหน้าที่ชุดใหม่ที่เข้ามารับผิดชอบในส่วนองงานสถิติเหตุการณ์ ไม่มีความเข้าใจ ในหลักการและเหตุผลของเรื่องดังกล่าว จึงเป็นเหตุให้ การรายงานและการบันทึกสถิติเหตุการณ์ของแต่ละหน่วยไม่ตรงกัน และคลาดเคลื่อนจากหลักการเดิมไป กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ได้มอบหมายให้ สำนักอำนวยการข่าวกรอง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า เป็นเจ้าภาพหลัก ในการบูรณาการร่วมกันของหน่วยต่างๆที่เกี่ยวข้องข้างต้น โดยการเชิญหัวหน้าส่วนที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมหารือเกี่ยวกับการบันทึกสถิติเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นประจำทุกเดือน แต่เนื่องจากการประชุมในแต่ละครั้งส่วนใหญ่ จะเป็นหัวหน้าส่วนงานนั้นๆ มาร่วมประชุมหารือด้วยตนเองเป็นหลัก ทำให้เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติ ไม่ทราบถึงหลักการวิธีการนับ บันทึก และรายงาน อย่างทั่วถึง

ลักษณะของเหตุการณ์

นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ก่อความไม่สงบเมื่อ 4 มกราคม 2547 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน พบว่าเหตุการณ์ส่วนใหญ่เกิดขึ้นเป็นการกระทำของกลุ่มก่อความไม่สงบ และบางส่วนมีสาเหตุเกิดจากความขัดแย้งในเรื่องส่วนตัว ดังนั้น เพื่อให้การแยกลักษณะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความชัดเจนสมบูรณ์ถูกต้องตามหลักยุทธวิธีและหลักกฎหมายสามารถนำมาเป็น

ฐานข้อมูลประเมินขีดความสามารถของกลุ่มก่อความไม่สงบได้อย่างสอดคล้องถูกต้องจึงสามารถ
จำแนกเหตุการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการก่อความไม่สงบ

ลักษณะที่ 2 เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับอาชญากรรม

ลักษณะที่ 3 เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการก่อกวน

ลักษณะที่ 4 เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่

ลักษณะที่ 1 เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการก่อความไม่สงบ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
จากการกระทำของกลุ่มก่อความไม่สงบ ซึ่งสามารถแยกยุทธวิธีในการก่อเหตุการณ์ได้เป็น
10 ประเภท ดังนี้

1. โจมตีที่ตั้ง หมายถึง การที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบใช้กำลังบุกรุกหรือทำลายสถานที่
ที่ทำการของเจ้าหน้าที่ โดยใช้อาวุธหรือไม่ใช้อาวุธก็ตาม เพื่อมุ่งประสงค์ต่อชีวิตหรือทำลายทรัพย์สิน
ในสถานที่ทำการนั้นและต้องการให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในอำนาจรัฐโดยดำเนินกลยุทธ์เต็ม
รูปแบบทั้งการเคลื่อนที่การวางกำลัง การยิงและการถอนตัว

2. ชุมนวมตี หมายถึง การที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบวางกองกำลังในภูมิภาคที่
ได้เปรียบ โจมตีกองกำลังของเจ้าหน้าที่ด้วยการใช้อาวุธปืน และ/หรือ วัตถุระเบิดเพื่อมุ่งทำร้ายชีวิต
เจ้าหน้าที่ขณะปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยมีการดำเนินกลยุทธ์อย่างเป็นรูปแบบ

3. ยิง หมายถึง การที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบใช้อาวุธปืนยิงทำร้ายผู้อื่นโดยประสงค์ต่อชีวิต
ซึ่งแบ่งรูปแบบออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

3.1 ตามยิง คือ การที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบใช้ยานพาหนะติดตามบุคคลเป้าหมาย
แล้วลงมือยิง

3.2 ยิงระยะประชิด คือ การที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบแฝงตัวปะปนในชุมชนหรือ
สถานที่ต่างๆ เมื่อสบโอกาสจึงก่อเหตุยิงเพื่อสังหารบุคคลเป้าหมาย

3.3 ชุมนวมยิง คือ การที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบใช้คนจำนวนน้อยวางตัวในภูมิภาค
ที่ได้เปรียบ หรือสิ่งปลูกสร้างเป็นที่กำบังซ่อนตัวแล้วก่อเหตุยิงเพื่อสังหารบุคคลเป้าหมาย เมื่อสบโอกาสแล้ว
ถอนตัวหลบหนีออกจากที่หลบซ่อนทันทีโดยไม่มีการดำเนินกลยุทธ์ต่อเนื่อง

3.4 อื่นๆ คือนอกเหนือจากข้อ 3.1 - 3.3

4. วางเพลิง หมายถึง การที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบจุดไฟเผาทรัพย์สินของทางราชการ
หรือสาธารณะสมบัติหรือทรัพย์สินของประชาชน ก่อให้เกิดความเสียหายโดยประสงค์ให้ประชาชน
เกิดความหวาดกลัวและขาดความเชื่อมั่นในอำนาจรัฐ

5. ระเบิด หมายถึง การที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบใช้วัตถุระเบิดในการก่อเหตุเพื่อให้เกิด
ความสูญเสียในชีวิตหรือทรัพย์สิน ทั้งของทางราชการหรือประชาชนแยกการกระทำออกเป็น
3 รูปแบบดังนี้

5.1 ระเบิดแบบวาง

5.2 ระเบิดแบบขว้าง

5.3 อื่นๆ (ใช้เครื่องยิง)

6. ฆ่าด้วยวิธีทารุณกรรม หมายถึง เป็นการสังหารบุคคลเป็นหมายด้วยวิธีการต่างๆ อันโหดร้ายทารุณโดยหวังผลต่อจิตวิทยา มวลชน และส่งผลกระทบต่อประชาชน ให้เกิดความหวาดกลัว แบ่งเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

6.1 ฆ่าตัดคอ คือ การกระทำของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ เมื่อก่อเหตุต่อชีวิตของผู้อื่นแล้ว ได้ตัดศีรษะผู้ถูกฆ่า

6.2 ฆ่าแล้วเผา คือ การกระทำของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ เมื่อก่อเหตุต่อชีวิตของผู้อื่นแล้ว ได้เผาศพของผู้ถูกฆ่า

6.3 ฆ่าตัดคอแล้วเผา คือ การกระทำของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ เมื่อก่อเหตุต่อชีวิตของผู้อื่นแล้ว ได้ตัดศีรษะและเผาศพของผู้ถูกฆ่า

6.4 อื่นๆ (การแขวนคอ ตัดใบหู ฯลฯ)

7. ประสงค์ต่ออาวุธ หมายถึง การที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ก่อเหตุเพื่อประสงค์ต่ออาวุธ หรือยุทธภัณฑ์โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต้องการสะสมอาวุธยุทธภัณฑ์แล้วนำมาใช้ก่อเหตุอันเกี่ยวกับความมั่นคงในอนาคต โดยแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ อาวุธปืน, วัตถุระเบิด และอื่นๆ

8. ชุมชนประท้วง หมายถึง การรวมกลุ่มของประชาชน เพื่อกดดันและขัดขวางเจ้าหน้าที่ไม่ให้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้โดยสะดวก และก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

9. ทำร้าย หมายถึง การกระทำของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ที่กระทำต่อบุคคลเป้าหมาย ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต โดยใช้กำลังประทุษร้ายไม่ว่าจะกระทำด้วยแรงกายภาพหรือด้วยวิธีอื่นใด เช่น ของแข็ง ของมีคม เป็นต้น

10. อื่นๆ หมายถึง เหตุอื่นที่นอกเหนือจากเหตุตามข้อ 1-9 เช่น การจับตัวผู้อื่นเป็นตัวประกัน เป็นต้น

ลักษณะที่ 2 เหตุการณ์เกี่ยวกับอาชญากรรม

หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากสาเหตุความขัดแย้งในเรื่องส่วนตัวต่างๆ อาทิเช่น การขัดผลประโยชน์ปัญหาเสพติดหรือปัญหาการเมืองท้องถิ่น เป็นต้น

ลักษณะที่ 3 เหตุการณ์เกี่ยวกับการก่อวิน

หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำของกลุ่มก่อความไม่สงบเช่นเดียวกันกับเหตุการณ์ในลักษณะที่ 1 แต่ได้เลือกใช้ยุทธวิธีในการก่อเหตุ แบบง่าย โดยมีวัตถุประสงค์ต้องการก่อความวุ่นวายให้เกิดขึ้นมากกว่าผลของการสูญเสียซึ่งแบ่งยุทธวิธีการก่อเหตุออกเป็น 8 ประเภท ได้แก่ ยิงรบกวน, ขวางระเบิด, เผาซาก, โปรมิตระเบิด, ตัดต้นไม้, ถอดน็อตรางรถไฟ หรือ เสาไฟฟ้า, วัตถุต้องสงสัย และอื่นๆ

ลักษณะที่ 4 เหตุการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่

หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการเชิงรุกของเจ้าหน้าที่ จนกระทั่งเกิดการยิงปะทะหรือต่อสู้กันระหว่างเจ้าหน้าที่และคนร้าย และให้หมายความรวมถึงการตอบโต้หรือยิงต่อสู้ป้องกันตัวของประชาชนโดยทั่วไปอันเกิดจากการกระทำของคนร้ายด้วย

ความสูญเสีย

จากลักษณะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในลักษณะที่ 1-4 ตามที่ได้อธิบายข้างต้น ได้ส่งผลกระทบต่อความสูญเสีย 2 ประเภท ดังนี้

1. ความสูญเสียทางร่างกาย หมายถึง ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำในแต่ละลักษณะเหตุการณ์และส่งผลกระทบต่อการเสียชีวิตหรือบาดเจ็บของกลุ่มเป้าหมายที่ถูกกระทำ โดยแยกประเภทของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ตำรวจ, ทหาร, ครู, เจ้าหน้าที่รถไฟ, ผู้นำท้องถิ่น, ผู้นำทางศาสนา, ประชาชน แยกเป็นศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม หรืออื่นๆ

2. ความสูญเสียทางทรัพย์สิน หมายถึง ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำในแต่ละลักษณะเหตุการณ์และส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินซึ่งสามารถประเมินราคาได้โดยแยกประเภท ดังนี้ ทรัพย์สินทางราชการ, สาธารณสมบัติ และทรัพย์สินของประชาชน

แบบรายงานเหตุการณ์

1. แบบรายงานเหตุการณ์

แผนภาพที่ 3 - 1 แบบรายงานเหตุการณ์ ในพื้นที่ จขต. ประจำเดือน

สรุปสถิติเหตุการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้
ประจำเดือน .....

ลำดับ	เหตุการณ์	เกิด	ก่อนความไม่สงบ	อาชญากรรม	
				ส่วนตัว	ไม่ทราบสาเหตุ
๑	โจมตีที่ตั้ง	๐	๐		
๒	ข่มขู่โจมตี	๐			
๓	ยิง	๐	๐	๐	๐
	๓.๑ ตามยิง				
	๓.๒ ยิงระยะประชิด				
	๓.๓ ข่มยิง				
	๓.๔ อื่น ๆ				
๔	ระเบิด	๐	๐	๐	๐
	๔.๑ วาง				
	๔.๒ ขวาง				
	๔.๓ อื่น ๆ				
๕	วางเพลิง	๐	๐	๐	๐
	๕.๑ โรงเรียน				
	๕.๒ ส่วนราชการ				
	๕.๓ อาคาร/บ้านเรือน				
	๕.๔ ที่โทรศัพท์				
	๕.๕ เสาสัญญาณ/อุปกรณ์โทรคมนาคม				
	๕.๖ อื่น ๆ				
๖	ฆ่าด้วยวิธีทารุณกรรม	๐	๐	๐	๐
	๖.๑ ฆ่าตัดคอ				
	๖.๒ ฆ่าแล้วเผา				
	๖.๓ ฆ่าตัดคอแล้วเผา				
๗	ประสงค์ต่ออาวุธ	๐	๐	๐	๐
	๗.๑ อาวุธปืน				
	๗.๒ วัตถุระเบิด				
	๗.๓ อื่น ๆ				
๘	ข่มขู่ประห้วง	๐			
๙	ทำร้าย	๐			
๑๐	อื่นๆ	๐			
	รวม	๐	๑	๐	๒
ก่อนรวม		๓			
	๑. อิงรวมกัน				
	๒. ขวางระเบิดเพลิง				
	๓. เผา				
	๔. ไปยึดอาวุธ				
	๕. ตัดต้นไม้				
	๖. ถอดน็อตรางรถไฟ หรือเสาไฟฟ้า				
	๗. วัตถุต้องสงสัย				
	๘. อื่น ๆ				
ปะทะ		๔			

๑ ก่อนความไม่สงบ

๒ ส่วนตัว/ไม่ทราบสาเหตุ

๓ ก่อนรวม (ความเสียหาย)

๔ ปฏิบัติหน้าที่

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

2. แบบรายงานความสูญเสีย

แผนภาพที่ 3 - 2 แบบรายงานความสูญเสียชีวิตและร่างกาย ประจำเดือน

สถิติความสูญเสียชีวิตและร่างกาย
ประจำเดือน .....

ลำดับ	สถานภาพ	ก่อนความไม่สงบ		อาชญากรรม				ก่อนกวน		ปฏิบัติหน้าที่		รวม	
		เสียชีวิต	บาดเจ็บ	ส่วนตัว		ไม่ทราบสาเหตุ		เสียชีวิต	บาดเจ็บ	เสียชีวิต	บาดเจ็บ	เสียชีวิต	บาดเจ็บ
				เสียชีวิต	บาดเจ็บ	เสียชีวิต	บาดเจ็บ						
๑	ตำรวจ												
๒	ทหาร												
๓	ครู												
๔	จนท.รถไฟ												
๕	ผู้นำท้องถิ่น												
๖	ผู้นำศาสนา												
๗	ประชาชน												
๘	คนร้าย												
	รวม	๑		๒				๓		๔			

- ๑ ก่อนความไม่สงบ
- ๒ ส่วนตัว/ไม่ทราบสาเหตุ
- ๓ ก่อนกวน (ความเสียหาย)
- ๔ ปฏิบัติหน้าที่

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

ผลกระทบจากปัญหาความไม่สงบในชายแดนภาคใต้

จากฐานข้อมูลของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch Database) เหตุการณ์ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ตั้งแต่เดือนมกราคม 2547 จนถึงเดือนมิถุนายน 2562 มีจำนวนเหตุการณ์ 20,323 เหตุการณ์ มีผู้เสียชีวิต 6,997 ราย และผู้ได้รับบาดเจ็บ 13,143 ราย หากดูเฉพาะสถิติในปี 2562 (มกราคม - มิถุนายน) มีจำนวนเหตุการณ์ 222 เหตุการณ์ มีผู้เสียชีวิต 92 รายและผู้ได้รับบาดเจ็บ 153 ราย

ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนลักษณะพิเศษของความขัดแย้งในพื้นที่แห่งนี้ในรอบ 15 ปีที่ผ่านมา กล่าวคือ แม้ว่าทิศทางของการก่อเหตุความรุนแรงจะมีแนวโน้มลดต่ำลงในรอบ 15 ปีที่ผ่านมา แต่ลักษณะทั่วไปของเหตุการณ์เป็นความรุนแรงที่มีความยืดเยื้อเรื้อรัง และลักษณะเหตุการณ์ยังมีระดับความรุนแรงความแปรปรวน-ขึ้นสูงๆ ต่ำๆ สลับกันตลอดเวลาตามจังหวะของแต่ละห้วงเหตุการณ์ คลื่นที่ขึ้นสูงต่ำแบบนี้ดูเหมือนจะมียอดสูงสุดในสองช่วง คือในปี 2550 (2,396 เหตุการณ์) และในปี 2555 (1,850 เหตุการณ์) ถ้าเหตุการณ์เป็นแบบแผนซ้ำๆ แบบนี้ ทิศทางที่เป็นไปได้อาจมีสองแนวทางหากจะพิจารณาจากอิทธิพลของปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยก็คือ แนวทางแรก ความรุนแรงอาจจะลดต่ำลงไปเรื่อยๆ ซึ่งอาจจะถือได้ว่าเป็นความสำเร็จในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในภาคใต้ของรัฐบาล ส่วนแนวทางที่สองนั้น ในสถานการณ์ความขัดแย้งที่รุนแรงซึ่งยืดเยื้อมาจนทุกวันนี้ เรื่องมันก็ใช้ว่าจะเป็นไปได้ที่วงจรรอบใหม่ของความรุนแรงอาจจะเกิดขึ้นอีกในอนาคต

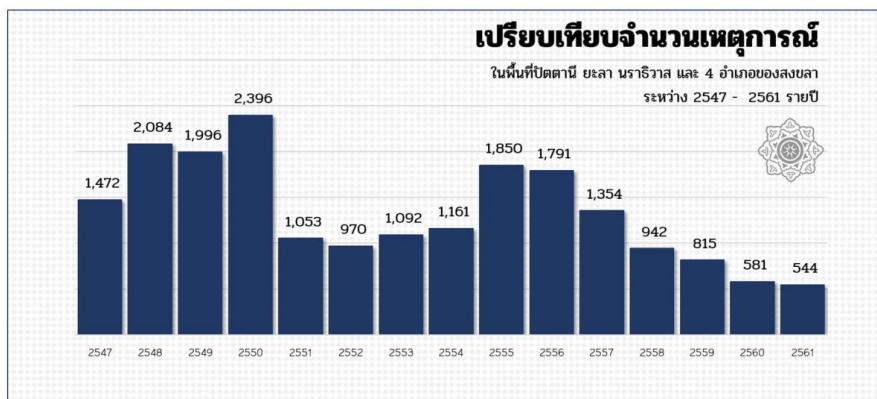
ถ้าสังเกตดูให้ดีเราจะมองเห็นว่า 15 ปีที่ผ่านมาวงจรคลื่นของความรุนแรงเกิดลักษณะแบบแผนที่ขึ้นลงแบบเป็นช่วงของฤดูกาล (Seasonality) ในทุกๆ ห้วง 4 หรือ 5 ปี ซึ่งความรุนแรงจะขึ้นสูงสุดในรอบ 5 ปี จากนั้นก็ต่ำลง และสูงขึ้นอีกเป็นช่วงๆ เหมือนกับวงจรอุบาทว์ ปรากฏการณ์ซ้ำๆ ดังกล่าวดูเหมือนเป็นอัลกอริทึม (Algorithm) อันเป็นแบบแผนอะไรบางอย่างซึ่งสังเกตเห็นได้ชัด อะไรจะเกิดขึ้นถ้าความแปรปรวนเช่นนี้มีความถี่ซ้ำมากยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้อาจจะเกิดขึ้นได้เพราะตัวแปรหลายอย่างในเรื่องนโยบายการแก้ปัญหาอย่างสันติที่ยังคงมีความไม่แน่นอน

แผนภาพที่ 3 - 3 แผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนเหตุการณ์ ในพื้นที่ จขต. ระหว่าง ม.ค.47 - มิ.ย.62 แยกรายเดือน

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

แผนภาพที่ 3 - 4 แผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนเหตุการณ์ ในพื้นที่ จขต. ระหว่าง ปี 47 -ปี 61 รายปี

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

แม้ว่าในรอบ 15 ปี ที่ผ่านมาจะมีผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบจังหวัดชายแดนใต้เกือบ 7,000 คน แต่จำนวนผู้เสียชีวิตรายปีนับตั้งแต่ปี 2556 มีแนวโน้มลดลงจาก 521 คนในปี 2556 มาเป็นจำนวน 309 คนในปี 2559 และ 218 คนในปี 2561 จำนวนที่สูงขึ้นของผู้บาดเจ็บจากเหตุการณ์ความไม่สงบแม้จะแปรผันไปตามจำนวนครั้งของเหตุการณ์ที่สูงต่ำเป็นบางช่วงแต่จำนวนผู้เสียชีวิต

กลับลดลงเป็นลำดับ การลดลงของจำนวนผู้เสียชีวิตรายปีสอดคล้องกับระดับความถี่ของเหตุการณ์รายปีที่ลดลงตั้งแต่ปี 2556 จนถึงปัจจุบัน

เมื่อดูคลื่นสูงของเหตุการณ์ที่ผ่านมาทั้ง 15 ปี น่าสังเกตว่ามีเหตุการณ์สองช่วงที่สูงและต่ำลงอย่างเด่นชัด แต่ภูมิหลังของการลดลงของเหตุการณ์นั้นต่างกัน ในครั้งแรก การลดลงของเหตุการณ์ในปี 2551 นั้นอาจจะเป็นผลจากปฏิบัติการทางทหารที่เข้มข้นขึ้นตามนโยบายรัฐในช่วงนั้น ในเรื่องการเพิ่มกำลังทหารมาในพื้นที่ การบังคับใช้กฎหมายพิเศษและเพิ่มการใช้กำลังด้านความมั่นคง แต่ก็ควรเข้าใจด้วยว่าการลดลงของเหตุการณ์ในครั้งที่สอง ในปี 2556 นั้น จุดเปลี่ยนที่สำคัญน่าจะเกิดจากปฏิบัติการที่เรียกว่ากระบวนการสันติภาพที่เริ่มในปีดังกล่าวอันเป็นผลจากการปรับตัวของทุกฝ่ายในสนามของความขัดแย้งทำให้สถานการณ์เปลี่ยนไปอย่างเป็นระบบ นี่คือการแตกต่างของ “การลดลง” ของเหตุการณ์ในสองช่วงดังกล่าว แต่ปัจจัยในเรื่องความต่อเนื่องในแนวทางสันติภาพในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในระยะหลังโดยเฉพาะนับแต่ปี 2560 หลังจากการพูดคุยกันระหว่างมาราปาตานีกับตัวแทนรัฐบาลประยุทธ์ นับแต่ตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมาซึ่งนับได้ประมาณ 20 กว่าครั้ง การพูดคุยสันติสุขระยะหลังก็ยังคงมีความไม่แน่นอนแฝงอยู่มาก การพูดคุยไม่มีความก้าวหน้าในปีที่ผ่านมาและหยุดชะงักลงตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2562 นี่คือการมาของคำถามที่ว่าวงจรความรุนแรงอาจจะกลับมาได้อีกหรือไม่ในอนาคต

แผนภาพที่ 3 - 5 แผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนจำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ ในพื้นที่ จชต. ระหว่าง ม.ค.47 - มิ.ย.62 รายปี

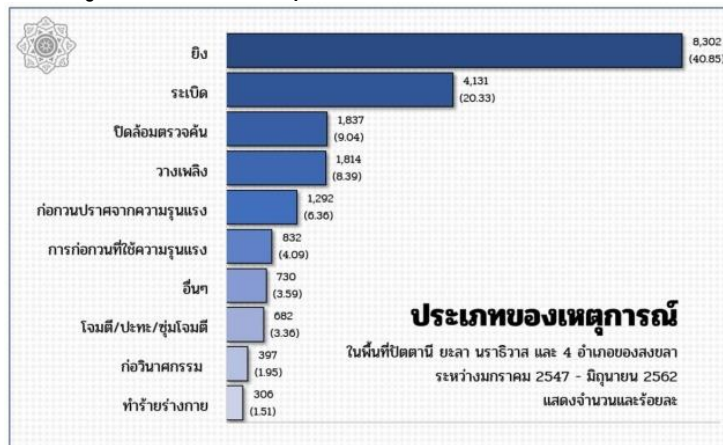
ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

จากการแยกประเภทของเหตุการณ์ทั้งหมดในรอบ 15 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่ปี 2547-2561 เหตุการณ์ความรุนแรงส่วนใหญ่คือการยิง (ร้อยละ 40.85) การโจมตีด้วยระเบิด (ร้อยละ 20.33) นอกจากนี้ยังมีการบังคับใช้กฎหมายด้วยการปฏิบัติการปิดล้อมตรวจค้น (9.04%) และการวางเพลิง (8.39%)

ผลของเหตุการณ์ความขัดแย้งที่รุนแรงมีต่อชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมากมาย ข้อสังเกตก็คือการเสียชีวิตอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เกิดจากการก่อเหตุโดยการยิง (ร้อยละ 81) มีผู้เสียชีวิตจากการก่อเหตุระเบิดด้วยแต่เมื่อเทียบจำนวนผู้เสียชีวิตจากการระเบิดกับผู้เสียชีวิตทั้งหมดในรอบ 15 ปีระหว่างปี 2547-2562 มีจำนวนประมาณร้อยละ 10

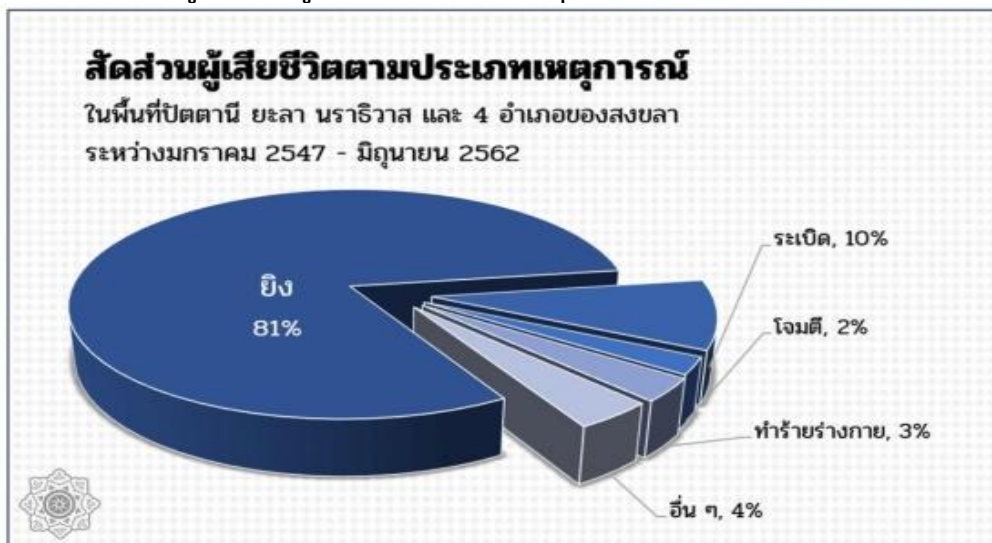
เท่านั้น รองลงมาคือผู้เสียชีวิตจากการโจมตีด้วยอาวุธ (ร้อยละ 2) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าส่วนใหญ่ความรุนแรงมักจะเป็นการก่อเหตุโดยการกระทำฝ่ายเดียว (One-sided Attacks) ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการก่อความไม่สงบ (Insurgency) อันเป็นความขัดแย้งที่มีลักษณะอสมมาตรหรือ Asymmetric Conflict ส่วนผู้บาดเจ็บนั้นส่วนใหญ่เป็นผลจากเหตุการณ์ระเบิด (ร้อยละ 56) รองลงมาคือบาดเจ็บจากการยิง (ร้อยละ 36) และการโจมตี (ร้อยละ 4) จึงเห็นได้ชัดว่าการเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบส่วนมากเกิดจากการยิงสังหารโดยมีเป้าหมายปฏิบัติการที่ชัดเจนในทางอุดมการณ์การเมือง/เป้าหมายจึงไม่ใช่การก่อเหตุโดยสุ่มๆ อย่างไรก็ตามเป้าหมายหรือเป็นแบบอาชญากรรมทั่วไป

แผนภาพที่ 3 - 6 แผนภูมิประเภทของเหตุการณ์ ในพื้นที่ จชต. ระหว่าง ม.ค.47 - มิ.ย.62

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

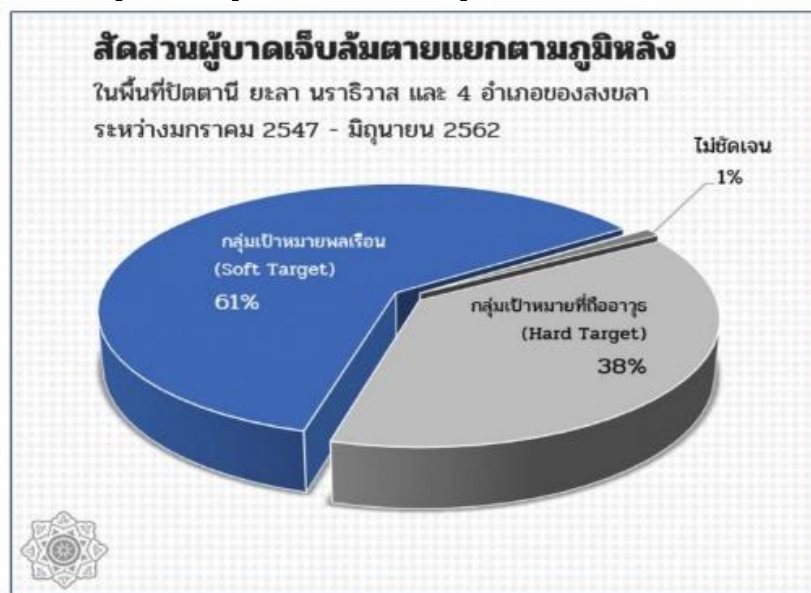
แผนภาพที่ 3 - 7 แผนภูมิสัดส่วนผู้เสียชีวิตตามประเภทเหตุการณ์ ในพื้นที่ จชต. ระหว่าง ม.ค.47 - มิ.ย.62

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

เป็นที่น่าเสียใจสำหรับความรุนแรงดังกล่าวก็คือส่วนใหญ่ของผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตตลอดช่วง 15 ปีที่ผ่านมา ก็คือพลเรือนหรือประชาชนทั่วไปที่ไม่ใช่ผู้ถืออาวุธ ซึ่งรวมทั้งผู้หญิงและเด็ก ดังจะเห็นได้จากสถิติที่ร้อยละ 61 ของบาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นเป้าหมายที่อ่อนแอหรือพลเรือน (Soft Targets) ส่วนทหาร ตำรวจ และกองกำลังติดอาวุธซึ่งเป็นเป้าหมายที่เข้มแข็ง (Hard Targets) ที่บาดเจ็บและเสียชีวิตมีประมาณร้อยละ 38 โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าดูเฉพาะผู้กลุ่มที่เสียชีวิตอย่างเดียว พลเรือนก็มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 71 ส่วนเป้าหมายที่มีความเข้มแข็งหรือทหาร ตำรวจและกองกำลังติดอาวุธเสียชีวิตร้อยละ 28

แผนภาพที่ 3 - 8 แผนภูมิสัดส่วนผู้บาดเจ็บล้มตายแยกตามภูมิหลัง ในพื้นที่ จชต. ระหว่าง ม.ค.47 - มิ.ย.62

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

แผนภาพที่ 3 - 9 แผนภูมิสัดส่วนผู้เสียชีวิตแยกตามภูมิหลัง ในพื้นที่ จชต. ระหว่าง ม.ค.47 - มิ.ย.62

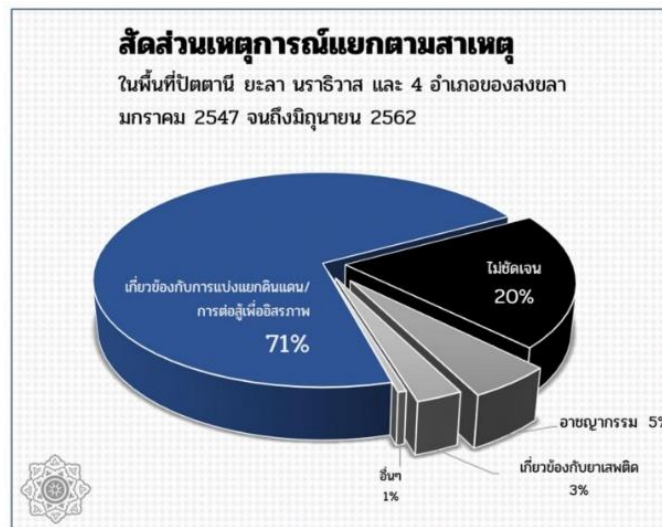

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

คำถามที่น่าคิดก็คือว่า ใครเป็นคนก่อความรุนแรง หรือสาเหตุของความรุนแรงมาจากอะไรกันแน่? ฐานข้อมูลของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ได้บันทึกสาเหตุของการเกิดเหตุการณ์แต่ละครั้งตามรายงานร่วมกันของทหาร/ตำรวจ/ฝ่ายปกครองโดยชี้ให้เห็นว่าตั้งแต่ปี 2547-2562 (ข้อมูลถึงเดือนมิถุนายน) เหตุการณ์โดยรวมเกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการก่อความไม่สงบหรือปฏิบัติการของขบวนการฯ ร้อยละ 71 รองลงมาคือเหตุการณ์ที่แหล่งข้อมูลทั้งจากทหาร/ตำรวจและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องระบุว่าไม่ชัดเจน หรือเป็นเหตุการณ์ที่ไม่สามารถระบุได้ว่าเกิดจากสาเหตุอะไร นับเป็นร้อยละ 20 เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดจากอาชญากรรมเป็นร้อยละ 5 และเหตุการณ์ที่ระบุว่าเกิดจากประเด็นยาเสพติดคิดเป็นร้อยละ 3 นอกนั้นเป็นเรื่องอื่นๆ

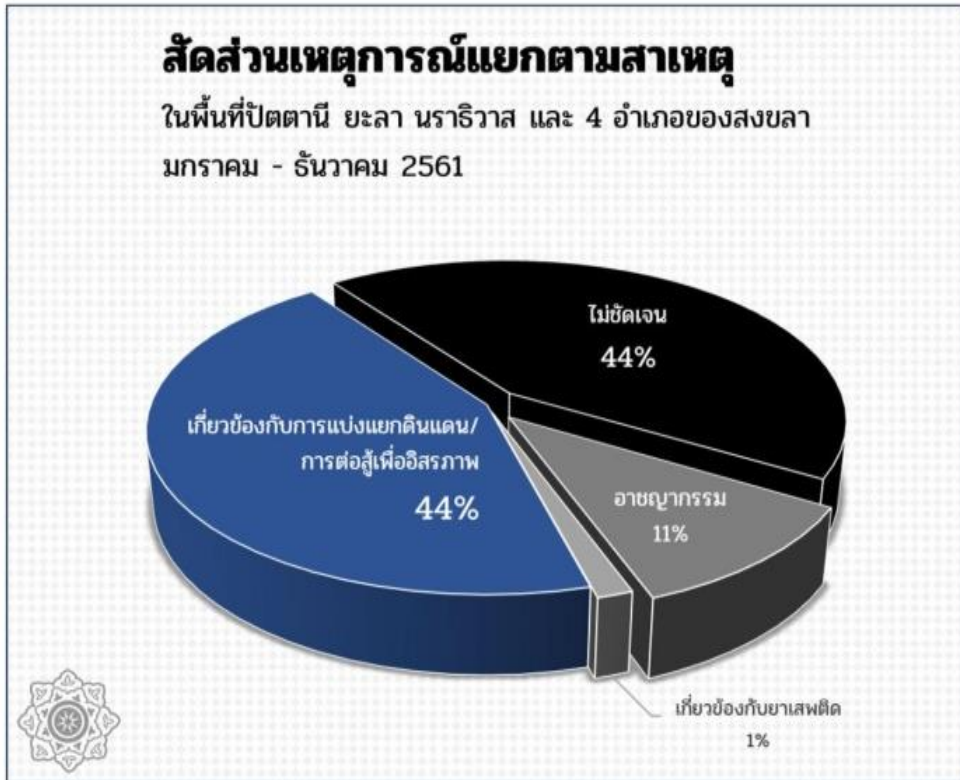
ข้อมูลเฉพาะปี 2561 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการก่อความไม่สงบหรือของขบวนการฯ ลดลงเป็นร้อยละ 44 เหตุการณ์ที่แหล่งข้อมูลระบุว่าไม่ชัดเจนหรือไม่สามารถระบุได้ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 44 เช่นกัน เหตุการณ์ที่เกิดจากอาชญากรรมนับเป็นร้อยละ 11 และเหตุการณ์ที่เกิดจากประเด็นยาเสพติดคิดเป็นร้อยละ 1 ข้อควรสนใจคือ แนวโน้มเหตุการณ์ในระยะหลังถูกบันทึกว่าไม่สามารถระบุสาเหตุได้ มีจำนวนและสัดส่วนที่สูงขึ้นอย่างน่าสังเกต

แผนภาพที่ 3 - 10 แผนภูมิสัดส่วนเหตุการณ์แยกตามสาเหตุ ในพื้นที่ จขต. ระหว่าง ม.ค.47 - มิ.ย.62

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

แผนภาพที่ 3 - 11 แผนภูมิสัดส่วนเหตุการณ์แยกตามสาเหตุในพื้นที่ จชต. ระหว่าง ม.ค. - ธ.ค.61

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

แนวโน้มสถานการณ์

การที่เป็นเช่นนี้ถือว่าเป็นปัจจัยเสี่ยงหรือความแปรปรวนที่ต้องให้ความสนใจด้วยความรุนแรงที่ไม่สามารถระบุได้ว่ามาจากปัจจัยหรือสาเหตุอะไรมีจำนวนมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากปี 2557 เป็นต้นมา ลักษณะความเสี่ยงนี้คือความแปรปรวนไม่แน่นอนของเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในระยะหลัง บางครั้งยังไม่สามารถอธิบายได้ด้วยข้อมูลที่มีอยู่ว่าเกิดจากอะไร ใครเป็นผู้ทำ อันมีผลทำให้ประชาชนเกิดความหวาด ระวังในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แม้เหตุการณ์มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นจำนวนน้อยครั้งลงก็ตาม นับสำคัญที่น่าจะต้องตีความก็คือลักษณะความเสี่ยงหรือความแปรปรวนไม่แน่นอนของเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในระยะหลังทำให้มีมีผลต่อความรู้สึกของประชาชนหรือจิตวิทยาสังคมด้วย ประชาชนจึงมีความเชื่อมั่นน้อยลงต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากการสำรวจความคิดเห็นประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อกระบวนการสันติภาพ (Peace Survey) จำนวน 4 ครั้ง โดยองค์กรวิชาการ 20 สถาบัน เริ่มต้นครั้งแรกในเดือนกุมภาพันธ์ 2559 จนถึงครั้งล่าสุดในเดือนกันยายน 2561 รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 6,321 คน เพื่อถามประชาชนเรื่องสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ความพยายามในการแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการสันติภาพ และข้อเสนอแนะต่อแนวทางแก้ปัญหาในอนาคต โดยที่ผลจากการสำรวจดังกล่าวมีประชาชนเพียง 1 ใน 4 (ร้อยละ 25.6) ที่รู้สึกว่าการสันติภาพดีขึ้น แต่ประชาชนที่เหลืออีกราว 1 ใน 5 (ร้อยละ 21.7) มองว่าแย่ลง และมีอีกเกือบครึ่ง (ร้อยละ 42.6)

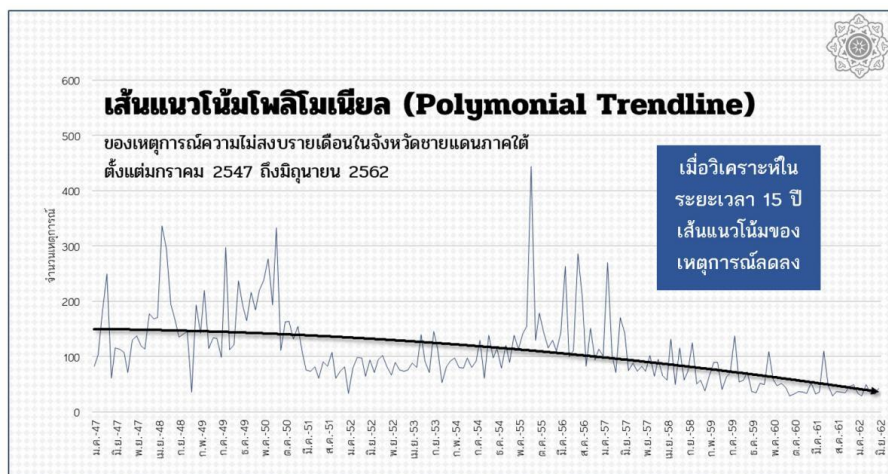

ที่มองว่าเหมือนเดิม ยิ่งถ้าเอาคนที่บอกว่าสถานการณ์ไม่เปลี่ยนและคนที่มองว่าเหตุการณ์แย่งมารวมกันแล้วจะมากถึงร้อยละ 64 ข้อมูลจึงสะท้อนให้เห็นว่ามาตรการแก้ปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในรอบสี่ปีที่ผ่านมายังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ในพื้นที่ให้ดีขึ้นในความรู้สึกของประชาชน ทั้งนี้สาเหตุที่สำคัญก็คือความแปรปรวนไม่แน่นอนของสถานการณ์ที่ยังคงมีอยู่ในปัจจุบันและความไม่ชัดเจนในนโยบายการแก้ปัญหาหากแห่งนั้นเอง

ในอีกด้านหนึ่ง ความแปรปรวนและไม่แน่นอนยังสะท้อนให้เห็นจากการวิเคราะห์เส้นแนวโน้มสถานการณ์รายเดือนที่เปลี่ยนไปในทิศทางที่ลดต่ำลง ถ้านับยาวทั้ง 15 ปี ตั้งแต่ ปี 2547 - 2562 ซึ่งแนวโน้มลดลงนี้เห็นได้ชัดเจน แต่เมื่อดูในระยะสั้นระหว่างปี 2560-2562 เส้นแนวโน้มทางสถิติกลับแปรปรวน มีแนวโน้มลดลงแต่ปลายกระดกขึ้นเหมือนรูปตัวยูหรือระฆังหงาย แม้จะไม่ชัดเจนนักว่าอนาคตจะเป็นเช่นไร แนวโน้มอาจจะลดลงก็ได้ แต่ก็มีความเป็นไปได้เช่นกันที่ความรุนแรงอาจจะมีทิศทางเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้น ซึ่งถ้าดูที่อัลกอริทึมในวงรอบวัฏจักร 4-5 ปีตั้งที่อธิบายไปแล้วข้างต้น เราจะปฏิเสธความน่าจะเป็นไปได้เช่นนี้ไม่ได้เช่นกัน

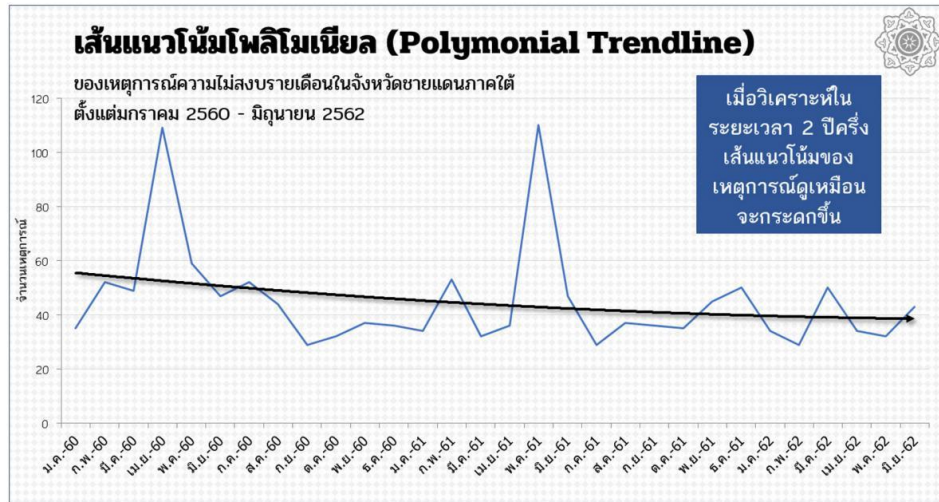
เห็นได้ชัดเจนว่าความไม่แน่นอนเช่นนี้ทำให้ต้องสนใจการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์เพื่อผลักดันให้การแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความหมาย ถูกจุดและตรงเป้าหมายมากขึ้นกว่าเดิม รัฐบาลหลังการเลือกตั้งปี 2562 จะต้องคิดให้หนักเรื่องนี้ อะไรจะเกิดขึ้นถ้าอัลกอริทึมของความรุนแรงซึ่งได้มาจากการดูแบบแผนในอดีตกลับมาทำงานอีก ผู้กำหนดนโยบายต้องรู้ว่ายังมีพลังสังคมที่อยู่เบื้องหลังอีกมากมายที่ต้องเรียนรู้และแก้ไข เราจะคิดสูตรแก้ไขแบบบูรณาการอะไรง่าย ๆ ไม่ได้ เหตุการณ์ใหญ่ที่เกิดขึ้นในช่วงนี้เป็นสัญญาณบอกว่านี่คือความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในปัจจุบัน

แผนภาพที่ 3 - 12 แผนภูมิเส้นแนวโน้มโพลีโมเนียล ของเหตุการณ์ความไม่สงบรายเดือนใน จชต. ตั้งแต่ ม.ค.47 - มิ.ย.62

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

แผนภาพที่ 3 - 13 แผนภูมิเส้นแนวโน้มโพลีโมเนียล ของเหตุการณ์ความไม่สงบรายเดือนใน จชต. ตั้งแต่ ม.ค.60 - มิ.ย.62

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

ความพยายามแก้ปัญหาของภาครัฐในการดำเนินการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตามพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2553 มาตรา 4 ที่กำหนดให้ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ จัดทำนโยบายดังกล่าวเสนอสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) และคณะรัฐมนตรี พิจารณา ให้ความเห็นชอบ และให้คณะรัฐมนตรีนำเสนอรัฐสภา เพื่อทราบตามลำดับ โดยกำหนดให้มีเนื้อหาของนโยบายครอบคลุมอย่างน้อยในด้านการพัฒนาและด้านความมั่นคง รวมทั้งให้นำความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนมาประกอบการจัดทำนโยบายให้ตรงกับความต้องการ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน ศาสนา วัฒนธรรม อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้ง แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

การเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลจากการดำเนินการตามนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555 - 2557 ที่ผ่านมา ได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วน จึงทำให้การแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความก้าวหน้าตามลำดับ ภาครัฐมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในพื้นที่มากยิ่งขึ้น เช่น การจัดระบบการดำเนินงานด้านความมั่นคง และด้านการพัฒนา ให้มีความสอดคล้องกันมากขึ้น ปรับกลไกการบริหารให้มีเอกภาพ มีการบูรณาการงบประมาณแผนงานโครงการ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์นโยบาย และการเพิ่มประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อทหาหน้าที่แก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ มีความคืบหน้าที่ชัดเจน คือ การเปิดเวทีพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ภาคประชาสังคมและภาคประชาชน กล้าแสดงออกและเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐมีการปรับตัว พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และความทุ่มเทต่อการแก้ไขปัญหาเพิ่มขึ้น จนทุกฝ่ายมีความมั่นใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้าง

สันติสุข อย่างไรก็ตาม อุปสรรคสำคัญ คือ การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การสร้างเอกภาพและการบูรณาการ การทำงานร่วมกันของภาครัฐให้มากยิ่งขึ้น โดยหลังจากมีการปรับโครงสร้างการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 98/2557 เรื่อง การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องเอกภาพและการบูรณาการ การดำเนินงานตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ ทำให้อุปสรรคในเรื่องการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการบริหารจัดการการแก้ไขปัญหา ที่เป็นเอกภาพเริ่มมีทิศทางที่ชัดเจนและแนวโน้มที่ดีขึ้น

กรอบแนวคิดของนโยบาย เพื่อให้นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในระยะต่อไป มีทิศทางชัดเจนและต่อเนื่องจากนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555 - 2557 โดยหน่วยงาน ที่รับผิดชอบสามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการรองรับอย่างเหมาะสม รวมถึง ยึดหลักยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” จึงกำหนดกรอบแนวคิดของนโยบาย ดังนี้

1. การยึดมั่นในหลักการแก้ไขปัญหาโดยใช้แนวทางสันติวิธี ด้วยการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งจากการใช้แนวทางรุนแรงมาเลือกใช้นโยบายสันติวิธี
2. การใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง
3. การบริหารจัดการบนพื้นฐานของสังคมพหุวัฒนธรรมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่
4. การยึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชน หลักนิติรัฐ นิติธรรม ตระหนักและเคารพในกติกา ระหว่างประเทศ

ต่อมา สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้จัดทำนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2560 - 2562 โดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่สำคัญ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการในพื้นที่และในส่วนกลาง ผู้นำและผู้แทนศาสนา ภาคประชาสังคม ภาคสื่อสารมวลชน สตรีและเยาวชน และผู้ต้องขัง คดีความมั่นคง ประกอบกับข้อมูลเอกสารวิชาการ การเข้าร่วมรับฟังในเวทีสัมมนาที่เกี่ยวข้อง และการติดตามประเมินผลนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555 - 2557 โดยสรุปแล้ว นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ฉบับนี้ ยังรักษาแนวทาง ที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่อง คือ การแก้ไขปัญหาโดยยึดหลักยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยให้ความสำคัญกับการสร้างเอกภาพ และการบูรณาการของทุกหน่วยงานในการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การเพิ่มประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่รัฐที่ลงไปปฏิบัติงาน ในพื้นที่ การกำหนดให้กระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นวาระแห่งชาติ โดยให้ความสำคัญกับความต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อที่จะทำให้การพูดคุยเป็นส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และให้ความสำคัญกับสังคมพหุวัฒนธรรมเฉพาะพื้นที่

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580)รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 กำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาว มีเป้าหมายการพัฒนา คือ “ประเทศชาติ มั่นคง ประชาชน มีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยมีวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในประเด็น ยุทธศาสตร์ 6 ยุทธศาสตร์ ในยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เกราะห่อหุ้มไทย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติสังคม ชุมชน มุ่งเน้นการ พัฒนาคคน เครื่องมือ เทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคาม และภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกัน และแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล สำหรับเป้าหมายที่สำคัญต่อการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ประชาชนในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม รวมทั้งได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน โดยมีกลไกการแก้ปัญหาที่มีเอกภาพ บูรณาการความเชื่อมโยง ระหว่างประเด็นเชิงยุทธศาสตร์และเชิงพื้นที่ แผนการดำเนินงาน การลงมือปฏิบัติ ตลอดจนการติดตาม ประเมินและรายงานผลอย่าง สอดคล้องต่อเนื่องกันทุกระดับ ส่งเสริมและอำนวยความสะดวก สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่อย่างเหมาะสม มุ่งเน้นการขจัดเงื่อนไขความขัดแย้งและความ ไม่เป็นธรรมให้ได้อย่างจริงจังและถาวร ส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรมให้เข้มแข็ง พร้อมเสริมสร้างความเข้าใจ กับ กลุ่มเห็นต่างตามแนวสันติวิธีผ่านกลไกต่างๆ รวมไปถึงการพูดคุยกันอย่างเป็นมิตรผลักดันให้มีการ ยึดถือคำสอน ที่ถูกต้องของศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต พร้อมดูแลและป้องกันมิให้มีการ บิดเบือนคำสอนของศาสนาไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมร่วมมือกับภาครัฐในการ พัฒนาพื้นที่อย่างเข้มแข็งต่อเนื่อง และสอดคล้องกับความต้องการของทุกกลุ่มประชาชนโดยเฉพาะ เยาวชน ตามยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ ศาสตร์พระราชา รวมทั้งสร้างเสริมโอกาส ในการเข้าถึงการบริการต่างๆ ของรัฐให้ทัดเทียมกับภูมิภาค อื่นๆ ในอดีต สถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความรุนแรงและเกิดความไม่สงบมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีลักษณะปัญหาที่มีความซับซ้อน ละเอียดย่อย และเชื่อมโยงกันหลายมิติ ทั้งนี้ ปัจจัยหลักที่ถูก นำมาเป็นเงื่อนไขของปัญหา คือ ชนิตพันธ์ ศาสนา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของ พื้นที่ รวมทั้ง ประชาชนมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิถีชีวิตเพื่อดำรงอยู่ใน สังคมไทยภายใต้ความเข้าใจ และการยอมรับบนพื้นฐานของความเป็นอัตลักษณ์ดังกล่าว อนึ่ง การใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง เป็นผลมาจากคนกลุ่มหนึ่งซึ่งมีอุดมการณ์แตกต่างจากรัฐ มีความรู้สึกคับแค้นใจ และรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการดำเนินงานของภาครัฐ จึงนำมาเป็น เงื่อนไขขยายผล และต่อสู้อย่างการใช้ความรุนแรง ส่งผลทำให้เกิดบรรยากาศความกลัว ความไม่ ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และประชาชนกับประชาชน รวมทั้งยังส่งผลกระทบทางตรงและ ทางอ้อมต่อการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ ความไม่เข้าใจและไม่เห็น คุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างแท้จริงของคนบางกลุ่ม ยังคงถูกใช้เป็นเงื่อนไขสร้าง ความชอบธรรมในการก่อเหตุรุนแรง ส่งผลให้ประชาชนมีความหวาดระแวง และไม่ได้รับความเป็น ธรรมจากการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐบางคน ในขณะที่การพัฒนาพื้นที่ทั้งในเรื่องของการพัฒนา

เศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต สังคมและการศึกษา ไม่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ รวมถึง การบริหารจัดการของภาครัฐที่ขาดเอกภาพ และการบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างแท้จริง ส่งผลให้เกิดสถานการณ์ความรุนแรงและความไม่สงบดังกล่าว

ปัจจุบัน สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีแนวโน้มลดลง แต่ยังมี ความรุนแรงและความไม่สงบต่อเนื่อง และยังคงนำปัจจัยหลักเดิม คือ ชาตินิยม ศาสนา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ มาเป็นเงื่อนไขในการสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ความรุนแรงตั้งแต่ พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบัน ถือได้ว่าเป็นสถานการณ์ที่มีความละเอียดอ่อน และมีผลกระทบต่อความมั่นคงอย่างยิ่ง ด้วยเป็นปัญหาความรุนแรงที่เป็นผลมาจากเงื่อนไขที่ซับซ้อน และเชื่อมโยงกันใน 3 ระดับ คือ

1. เงื่อนไขระดับบุคคล ซึ่งเกิดจากกลุ่มที่มีอุดมการณ์แตกต่างจากรัฐ การสร้างเงื่อนไขของเจ้าหน้าที่รัฐบางคน ภัยแทรกซ้อน และการใช้ความรุนแรงอันมีเหตุจากความแค้นและความเกลียดชัง
2. เงื่อนไขระดับโครงสร้าง คือ โครงสร้างการปกครองและการบริหารราชการ ถึงแม้จะมีการกระจายอำนาจแล้วก็ตาม แต่ประชาชนบางส่วนยังรู้สึกไม่สามารถสนองตอบกับความต้องการ ไม่ได้รับความเป็นธรรม ถูกเลือกปฏิบัติ และขาดอำนาจในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริง
3. เงื่อนไขระดับวัฒนธรรม ประชาชนไทยมลายูในพื้นที่บางส่วน รู้สึกแปลกแยก ไม่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย โดยเห็นว่าการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐบางคนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ หวาดระแวง และมีอคติ ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ จึงเป็นเงื่อนไขที่ทำให้คนในพื้นที่บางส่วน ยอมรับหรือเห็นด้วยกับฝ่ายที่ใช้ความรุนแรง และเป็นเงื่อนไขสำคัญที่กลุ่มผู้เห็นต่างจากรัฐ หยิบยกมาใช้เป็นข้ออ้าง เพื่อสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงในการต่อสู้เพื่อเป้าหมายของตน

แนวทางการแก้ไขปัญหายังจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินงานใช้ยุทธศาสตร์หลัก 2 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนา และยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

1. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนา : มอบให้ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เป็นหน่วยบูรณาการปฏิบัติงาน และควบคุมการปฏิบัติ มีเป้าหมายต่อประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางยุทธศาสตร์ โดยยึดถือยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางในการดำเนินการด้วยการบูรณาการแผนงาน/โครงการตามแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ สอดคล้องและเกื้อกูลซึ่งกันและกันในทุกกลยุทธ์

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 5 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (ศปป.5 กอ.รมน.) ได้ดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2563 - 2565 และแผนบูรณาการป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2563 - 2565 มีผลให้ ศอ.บต. จะต้องดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการให้สอดคล้อง และสนองตอบต่อเป้าหมายของนโยบายเพื่อบังคับวิถีให้ทุกส่วนราชการที่มีแผนงาน โครงการและกิจกรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถดำเนินการได้โดยถูกต้อง สามารถสนองตอบปัญหาและความจำเป็นของ ประชาชนที่สำคัญ นั่นคือสามารถบูรณาการ

การทำงานร่วมกันภายใต้การมีระบบการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การ พัฒนาของกระทรวง กรมและหน่วยงานต่างๆ ให้เป็นเอกภาพ นำไปสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรม เร่งรัด ผลักดัน การดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ (Function, Agenda, Area) ให้เป็นไปตามเป้าหมาย เสริมการทำงานของกระทรวง กรม และหน่วยงานของรัฐให้มีความต่อเนื่อง มิให้เกิดช่องว่าง และสนับสนุนการพัฒนาเสริมความ มั่นคงของ กอ.รมน.ภาค 4 สน. ทั้งนี้ ได้ให้ความสำคัญลำดับสูงกับพื้นที่และประชาชนเป็นศูนย์กลางของ การพัฒนา ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกขั้นตอน โดยมีความมุ่งหมายและขอบเขตของ ยุทธศาสตร์ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัด ชายแดนภาคใต้ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยตามสายงานปกติ ซึ่งอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติระเบียบการ บริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้แก่ กระทรวง กรม และหน่วยงานที่มีหน้าที่ หรือจัดตั้งขึ้นเพื่อ แก้ไขปัญหาเป็นการเฉพาะ ได้แก่ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรลงสู่พื้นที่ เชื่อมโยงและเชื่อมต่อการพัฒนาในพื้นที่ให้ครบวงจรและไร้รอยต่อ และประสานงาน เร่งรัด ผลักดัน การดำเนินงานของกระทรวง กรม หน่วยงานของรัฐและที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และนโยบายการบริหารและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขต เป็นการดำเนินการขับเคลื่อนให้เกิดการบูรณาการยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของกระทรวง กรม และหน่วยงานที่มีหน้าที่ลงสู่พื้นที่ เชื่อมโยงและเชื่อมต่อ การพัฒนาในพื้นที่ให้ครบวงจรและไร้รอยต่อ และประสานงาน เร่งรัด ผลักดัน การดำเนินงานให้เป็นไปตาม ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2561 - 2580 แผนแม่บท 23 แผนภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 - 2564 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 - 2564 แผนการปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ.2562 และแผนบูรณาการป้องกันและแก้ไข ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2563 - 2565

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) : บูรณาการแผนงาน/โครงการของส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องตามแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ อำนวยการ และประสานการปฏิบัติในการบริหารงานยุติธรรม ค้ำครองสิทธิและเสรีภาพ การอำนวยความสะดวกโดยการรับเรื่องราวร้องทุกข์ การเยียวยาและการพัฒนากระบวนการยุติธรรม เพื่อขจัดเงื่อนไขความไม่เป็นธรรม รวมทั้งการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่รัฐ

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีบทบาทและภารกิจในการเชื่อมโยงประสานงานเร่งรัด ผลักดันเร่งส่งเสริมการพัฒนาของทุกหน่วยงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และให้เกื้อกูลต่อการสร้างสันติสุข มีความก้าวหน้าดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ เร่งรัดผลักดัน กลไก การพัฒนาเศรษฐกิจ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจไร้รอยต่อ ผ่านโครงการระเบียงเศรษฐกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้บรรจุเพิ่มเติมในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี อาทิ ด้านการเกษตรอุตสาหกรรมแปรรูป ได้เร่งรัดจัดตั้งโรงงานแปรรูปมะพร้าวครบวงจร เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนโครงการเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยมเศรษฐกิจ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ในทุกพื้นที่ เพื่อต้องการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้กับพื้นที่ 3

อำเภอในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ให้เป็นเมืองต้นแบบ “การพัฒนาเกษตรอุตสาหกรรมก้าวหน้าผสมผสาน” อำเภอสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส ให้เป็นเมืองต้นแบบ “การค้าชายแดนระหว่างประเทศ” อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ให้เป็นเมืองต้นแบบ “การพัฒนาที่พึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน”

2. ด้านการท่องเที่ยว เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการท่องเที่ยว อาทิ สนามบินเบตง เร่งรัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เช่น จุดชมวิวกายวอล์ค โอเยเวง ซึ่งจังหวัดยะลา ได้ดำเนินการแล้วเสร็จในปี 2562 การพัฒนาศักยภาพให้ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ และ SME ได้ดำเนินการได้หลายมิติ อาทิ การสร้างเครือข่าย เชื่อมโยงผู้ผลิต แปรรูปอย่างเป็นระบบ การส่งเสริมผู้ประกอบการด้วยการผลักดัน กระบวนการที่เกี่ยวข้องให้สะดวกและรวดเร็ว เช่น การขออนุญาต และขอใบรับรองจากส่วนราชการต่างๆ ผ่านศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ ซึ่งจัดตั้งที่ศูนย์ราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตอนล่าง หรือ โรงแรมชางลี (เดิม) การสนับสนุนด้านการตลาดจากผู้ผลิตหรือศูนย์กระจายสินค้าต่างๆ เช่น ตลาดประชารัฐของจังหวัดต่างๆ ไปสู่ภายในและต่างประเทศ

3. ด้านสังคม ดำเนินการพัฒนาให้สอดคล้องกับแผนแม่บทยุทธศาสตร์ในหลายๆ ด้าน เช่น การเสริมสร้างพลังทางสังคม ดำเนินโครงการพัฒนาผู้สูงอายุ โดยอาศัยสถาบันปอเนาะ เชื่อมโยงคนสามวัยในชุมชน และบูรณาการความร่วมมือจากสถาบันปอเนาะ ชุมชน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ดำเนินการนำร่องอำเภอละหนึ่งแห่ง

4. ด้านทรัพยากรมนุษย์ มุ่งพัฒนาด้านการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตและการเสริมสร้างสุขภาวะ เป็นต้น โดยไตรมาสแรก เริ่มขับเคลื่อนโครงการที่สำคัญ เช่น โครงการโรงเรียนประชารัฐ ซึ่งให้โอกาสกับเด็กที่เกิดในครอบครัวยากจนและครอบครัวที่ประสบกับเหตุการณ์ความไม่สงบ ได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับคนอื่นในพื้นที่ทั้ง 37 อำเภอ โครงการสานฝันการกีฬาสู่ระบบการศึกษา จังหวัดชายแดนใต้เป็นโครงการที่ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการเล่นกีฬาของเด็กที่มีความสนใจทางด้าน การกีฬาเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้นักเรียนเรียนฟรีจนจบปริญญาตรี โครงการเพิ่มศักยภาพเยาวชน จากสถาบันการศึกษาสู่การแสวงหาอาชีพ เป็นโครงการบูรณาการความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เช่น ทุนการศึกษา CP ALL ซึ่งปีนี้ดำเนินการในระดับปริญญาตรี และระดับวิชาชีพ รวม 400 ทุน โครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียน/นักศึกษาให้เป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ โดย มอ.ปัตตานี ร่วมกับ ธนาคารออมสิน เป็นต้น สำหรับการส่งเสริมสุขภาวะ ได้ขับเคลื่อนโครงการพื้นที่ปลอดภัย ชายแดนใต้ 2563 โดยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นศูนย์กลางในการบูรณาการในทุกมิติ ทางด้านสาธารณสุข สถาบันการศึกษา องค์กร ทางศาสนา ซึ่งเกี่ยวข้องกับมิติความเชื่อ เพื่อวาง มาตรการป้องกันสร้างภูมิคุ้มกันการระบาดของโรคหัดให้มีประสิทธิภาพ

5. ด้านการเสริมสร้าง ความเข้าใจและมีส่วนร่วม เรื่อง สร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อ ต่อการพูดคุยสันติสุข ดำเนินการหลายโครงการ และหลายกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะ การสร้าง ทัศนคติ และความเข้าใจที่ดีกับนักศึกษาไทยในต่างแดน ซึ่งปัจจุบัน ศึกษาอยู่ใน 25 ประเทศ ประมาณ 1 หมื่นคน ที่ผ่านมา ได้ร่วมกับสภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ เยี่ยมเยือน นักศึกษาไทยมุสลิมในหลายประเทศ อธิบายเรื่อง การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และชี้ให้เห็น

โอกาส การมีงานทำ เมื่อจบการศึกษากลับประเทศไทย ซึ่งได้สร้างความหวังและทัศนคติที่ดีให้กับนักศึกษา

6. ด้านการพัฒนาเสริมความมั่นคงตามแผนเสริมสร้างสันติสุข และตามนโยบายของ ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้เตรียมการทางด้านอาชีพรองรับสำหรับผู้ผ่านการบำบัดรักษา ร่วมกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้าในการสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้านและตำบลผ่านโครงการ พนม. และตำบลสันติธรรม เพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนาให้สอดคล้องกัน ได้บูรณาการร่วมกันในการดูแลชุมชนไทยพุทธและพระสงฆ์ และนำร่องโครงการฟื้นฟูวัดร้าง และชุมชนที่ถดถอยในอำเภอบันนังสตา เพื่อฟื้นฟูอย่างเป็นระบบ เช่น การพัฒนาภูมิ ที่พักสงฆ์ และการจัดพระสงฆ์ไปจำวัด เป็นต้น

2. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง : มอบให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน.ภาค 4 สน.) เป็นหน่วยบูรณาการปฏิบัติงาน และควบคุมการปฏิบัติ ยึดถือแผนการอำนวยการความเป็นธรรมและความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในแผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นแนวทาง การดำเนินงาน มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สามารถดำรงชีวิต และประกอบอาชีพได้อย่างปกติสุข ได้รับสิทธิพื้นฐานตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม มีความเชื่อถือศรัทธาและไว้วางใจในอำนาจรัฐ โดยมีกลยุทธ์ที่สำคัญ 3 กลยุทธ์ ดังนี้

1. กลยุทธ์การพัฒนางานยุติธรรมและประสิทธิภาพการเยียวยา โดย การพัฒนากฎหมายและบูรณาการระบบงานยุติธรรมให้เข้ากับอัตลักษณ์และความสอดคล้องของวิถีชีวิตมุสลิมและศาสนาอิสลาม การให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนให้มีความเข้าใจในกฎหมายไทย การเสริมสร้างความยุติธรรมชุมชนและยุติธรรมทางเลือกที่อาศัยพลังชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินคดีโดยอาศัยวิทยาการสอบสวนที่ทันสมัยตามหลักวิทยาศาสตร์มาพิสูจน์ผู้กระทำผิดที่เป็นมาตรฐาน การช่วยเหลือพัฒนาอาชีพและฟื้นฟูจิตใจผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุรุนแรง โดยให้ผู้ได้รับความสูญเสียทุกภาคส่วนเข้าถึงระบบการฟื้นฟูได้ง่าย โดยไม่เลือกปฏิบัติเพื่อลดปมเงื่อนไขความไม่เป็นธรรม ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ลดน้อยลง ด้วยการพัฒนางานยุติธรรมตามหลักนิติธรรม โดยมีเป้าหมายการดำเนินการ คือ การร้องเรียนการละเมิดสิทธิของประชาชนและเงื่อนไขความไม่เป็นธรรมลดลงอย่างต่อเนื่อง ประชาชนมีความเชื่อมั่นและมั่นใจในกระบวนการยุติธรรม และการดำเนินการของภาครัฐ และผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จะต้องได้รับการเยียวยา ช่วยเหลือพัฒนาอาชีพ และฟื้นฟูจิตใจทำให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ดีและไว้วางใจในรัฐ

2. กลยุทธ์การเสริมสร้างความเข้าใจ และการขจัดความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี โดยสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ให้ประชาชนมีความเข้าใจการดำเนินงานของภาครัฐ ยอมรับ และให้ความร่วมมือกับภาครัฐเพิ่มขึ้น มีเป้าหมายการดำเนินการ คือ เจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้าถึงประชาชน ในพื้นที่มากขึ้น และประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมของรัฐเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งประชาชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นของตนเองเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3. กลยุทธ์การรักษาความสงบ คุ้มครองความปลอดภัย และแก้ไขปัญหาเสพติด โดยการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยควบคุมและสกัดกั้นความ

เคลื่อนไหวการก่อเหตุรุนแรง เพิ่มการรักษาความปลอดภัยแก่ประชาชนและผู้ปฏิบัติงานภาครัฐในพื้นที่ป้องกันและเฝ้าระวังการก่อเหตุด้วยความร่วมมือและป้องกันตนเองของชุมชนเพิ่มประสิทธิภาพการข่าว และดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีเป้าหมายการดำเนินการ คือ ประชาชนในพื้นที่ได้รับการดูแลความปลอดภัยและความคุ้มครองจากภาครัฐอย่างใกล้ชิด, ชุมชนและหมู่บ้านมีระบบป้องกัน และแก้ไขปัญหาคาความไม่ปลอดภัยและปัญหายาเสพติดร่วมกับภาครัฐอย่างต่อเนื่อง และข้อมูลสถานการณ์มีความถูกต้อง รวดเร็ว ทันเวลา ทำให้ภาครัฐสามารถป้องกัน และลดความสูญเสียจากเหตุรุนแรงในพื้นที่

การดำเนินการแก้ไขปัญหายาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน.ภาค 4 สน.) เร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาคาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่องโดยได้น้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นหัวใจหลักในการแก้ไขปัญหายาและน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้พัฒนาความเป็นอยู่พี่น้องประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งยังได้เข้าร่วมประชุมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับฟังความคิดเห็นต่างๆ จากทุกภาคส่วน โดยได้จัดทำเป็นแผนเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปี 2562 เพื่อใช้เป็นแผนหลักในการดำเนินงาน

ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ได้กำหนดงานเร่งด่วน ในมิติความมั่นคงจำนวน 3 งาน เพื่อเป็นการสร้างศรัทธา และความเชื่อมั่นให้กับพี่น้องประชาชนในพื้นที่ โดยได้จัดตั้ง “ศูนย์ปฏิบัติการร่วมอำเภอ” ทั้ง 37 อำเภอ เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน โดยมีการปฏิบัติที่สำคัญ ดังนี้

1. งานควบคุมพื้นที่ ด้วยการบูรณาการกำลังทุกภาคส่วน ทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร กำลังประชาชนทุกประเภท และมวลชนจิตอาสา ขับเคลื่อนตามยุทธศาสตร์ประชาชนมีส่วนร่วม ปฏิบัติงานตามขีดความสามารถและคุณลักษณะของแต่ละส่วนทั้งนี้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างและพัฒนากำลังประชาชน ให้มีขีดความสามารถในการรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเอง ตลอดจนรณรงค์ให้พี่น้องประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขทุกปัญหาร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและพัฒนากระบวนการนิติวิทยาศาสตร์ของกองกำลังตำรวจ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มีความทันสมัยแบบสากลเพื่อการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ

2. การแก้ไขปัญหายาเสพติด เน้นการทำลายโครงสร้างเครือข่ายการค้ายาเสพติดในพื้นที่ และบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ค้ายาเสพติดระดับต่างๆ ที่เป็นวงจรรายาเสพติดเข้าสู่ชุมชน และเน้นการแก้ไขปัญหายาตามแนวทางสันติ ให้อภัยใช้บทบาทของศาสนาในการลดปัญหายาเสพติด และการแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน อีกทั้งน้อมนำการใช้ “ศาสตร์พระราชา” และยุทธศาสตร์คนดีในการสร้างความยั่งยืนในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน

3. การส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ได้ขับเคลื่อนด้วยการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็งภายใต้ความแตกต่างทางด้านศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม ด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนทุกเชื้อชาติ ศาสนา อยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความเข้าใจและความสามัคคี เกิดความตระหนักรู้ มีความเข้าใจ ยอมรับ และเห็นในคุณค่าของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม รวมทั้งวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นทางออกจากความขัดแย้ง และความรุนแรง

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดยะลา, ปัตตานี, นราธิวาส, สงขลา, (กอ.รมน.จว.) : วางแผน อำนวยการ ประสานงาน ในการแก้ปัญหาและจัดระเบียบความมั่นคงในพื้นที่ รวมทั้งปฏิบัติตามพันธกิจที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้แก่ การบริหารจัดการ และการประเมินผล, การรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยภายใน, การจัดระเบียบชุมชนและการสร้างพลังประชาชน และการเตรียมความพร้อมสำหรับเผชิญสถานการณ์เร่งด่วน

ศูนย์บูรณาการพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศพขต.) : อำนวยการ บูรณาการ และประสานการปฏิบัติงาน ตามแผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เป็นไปตามที่ได้รับมอบนโยบาย ในการขับเคลื่อนการพัฒนาและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ร่วมกับศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์สันติสุข : เป็นหน่วยงานหลักที่ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551 ตามกรอบการดำเนินงานตามมาตรา 21 ตลอดจนการบูรณาการ และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านคดี สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้มาเข้าร่วมโครงการ และให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ในเรื่องสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์ป้องกันและแก้ไขปัญหาเหตุนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศปส.จขต.): อำนวยการ ประสานงาน การแก้ไขปัญหาเหตุนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลและที่ได้รับมอบหมายจาก กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และจากกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า

สำนักงานพัฒนาภาค 4 ส่วนหน้า (สนภ.4 สน.) : วางแผน อำนวยการ ประสานงาน ควบคุม และกำกับดูแล ตลอดจนร่วมมือกับส่วนราชการ และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาและช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และให้การสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้า (ศปก.ตร.สน.) : อำนวยการ ประสานงาน ควบคุมและบังคับบัญชาการปฏิบัติของตำรวจทุกหน่วยงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และดำเนินการบังคับใช้กฎหมายตามหลักนิติธรรม หลักสิทธิมนุษยชน และใช้นิติวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์การกระทำผิด เพื่ออำนวยความสะดวกในการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความมั่นคงภายใน

ศูนย์ข่าวกรองประจำพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศขก.จขต.) : เป็นศูนย์กลางในการวางแผน อำนวยการ ประสานงาน ควบคุมและกำกับดูแล หน่วยงานข่าวทั้งปวงในพื้นที่ทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร เพื่อบูรณาการงานข่าวให้เป็นเอกภาพและไปในทิศทางเดียวกัน

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของ ประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกရာช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุก ระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และ ระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้าน ความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไก

การแก้ไขปัญหา แบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ประกอบด้วย 5 ประเด็น ได้แก่

1. การรักษาความสงบภายในประเทศเพื่อสร้างเสริมความสงบเรียบร้อย และสันติสุขให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติบ้านเมือง

2. การพัฒนาและเสริมสร้างคน ในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อม ตระหนักในเรื่องความมั่นคง และมี ส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

3. การพัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบัน หลักของชาติ

4. การพัฒนาและเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาล เห็นแก่ประโยชน์ของ ประเทศชาติมากกว่า ประโยชน์ส่วนตน

5. การพัฒนาและเสริมสร้างกลไก ที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็น ปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ

การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

1. การแก้ไขปัญหาความมั่นคง ในปัจจุบัน

2. การติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่อาจอุบัติขึ้นใหม่

3. การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

4. การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ทั้งทางบกและทางทะเล

การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความ มั่นคงของชาติ เพื่อยกระดับขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง โดย

1. การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแห่งชาติแบบบูรณาการอย่างมี ประสิทธิภาพ

2. การพัฒนาและฝึกพลกำลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพและหน่วยงาน ความมั่นคง

รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของ ประเทศ และเผชิญกับ ภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ

3. การพัฒนา ระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการภัยคุกคามให้มี ประสิทธิภาพ

การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึง องค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ เพื่อสร้างเสริมความสงบสุข สันติสุข ความมั่นคง และ ความเจริญก้าวหน้า ให้กับประเทศชาติ ภูมิภาค และโลก อย่างยั่งยืน โดย

1. การเสริมสร้างและรักษาคุณภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ

2. การเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค

3. การร่วมมือทางการพัฒนากับ ประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กร ภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ

การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม เพื่อให้กลไกสำคัญต่างๆ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการใช้หลักธรรมาภิบาล และ การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โดย

1. การพัฒนากลไกให้พร้อมสำหรับ การติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคงแบบองค์รวม อย่างเป็นรูปธรรม
2. การบริหารจัดการความมั่นคงให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ประเทศในมิตรอื่นๆ
3. การพัฒนากลไกและองค์กรขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง

แผนเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ประจำปี 2563

ในปีงบประมาณ 2563 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ยึดถือคำสั่ง, นโยบาย และแผนปฏิบัติการของหน่วยเหนือ เป็นแนวทางในการดำเนินการ โดยยึดแนวทางที่สำคัญ ได้แก่ แผนบูรณาการป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2562 - 2565 สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) รับผิดชอบในการบูรณาการงานการแก้ปัญหา งานการป้องกันปัญหา และการเสริมความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2562 ถึง 30 กันยายน 2563 เพื่อรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พัฒนาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น และสันติสุขกลับสู่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างยั่งยืนภายใต้บริบทของสังคมพหุวัฒนธรรม

เจตนารมณ์ของ ผอ.รมน.ภาค 4

ความมุ่งหมาย : สร้างความเชื่อมั่นศรัทธา มุ่งแก้ไขปัญหาของพี่น้องประชาชนในพื้นที่ จชต. ด้วยการ บูรณาการกำลังทุกภาคส่วนในการทำหน้าที่ให้ปลอดภัย ปราศจากเงื่อนไขความรุนแรง ปัญหา ยาเสพติด และภัยความมั่นคงอื่นๆ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างสันติสุข ร่วมสร้างสถานะที่เกื้อกูล ต่อการพูดคุยเพื่อสันติสุข และร่วมพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งองค์กรทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นและให้การสนับสนุนแนวทางการแก้ไขปัญหา นำมาสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขอย่างแท้จริง ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง

วิธีการ : น้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้แก่ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และ “การพัฒนาตามภูมิสังคม” รวมทั้ง พระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ “การสืบสาน รักษา และต่อยอด และครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎรตลอดไป” และแนวพระราชดำริ “จิตอาสา เราทำความดี ด้วยหัวใจ” เป็นยุทธศาสตร์หลักในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาพื้นที่ จชต. ไปสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” และสานต่องานที่ได้ดำเนินการในปีที่ผ่านมาให้มีความต่อเนื่อง

ผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการ

1. ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหายาเสพติด และ ภัยแทรกซ้อนอื่นๆ ได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ

2. สังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ประชาชนและทุกภาคส่วนร่วมกันรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา

3. เศรษฐกิจในพื้นที่ได้รับการพัฒนาประชาชนมีรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น

4. กลุ่มผู้เห็นต่างและประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อกระบวนการพูดคุย และเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสนับสนุนการพูดคุยเพื่อสันติสุขมากขึ้น

5. องค์กรทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ และให้การสนับสนุนแนวทางการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล

กรอบแนวทางการแก้ไขปัญหา ที่สำคัญ และเกี่ยวข้องกับความร่วมมือและสันติวิธี

1. น้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้แก่ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และ “การพัฒนาตามภูมิสังคม” รวมทั้ง พระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี ศรีสินทร มหาอัครราชกุมาร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ “การสืบสาน รักษา และต่อยอด และครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎรตลอดไป” และแนวพระราชดำริ “จิตอาสา เราทำความดี ด้วยหัวใจ” เป็นยุทธศาสตร์หลัก

2. ยึดมั่นหลักการแก้ไขปัญหาตามแนวทางสันติวิธีใช้ การเมืองนำการทหาร, ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมีประชาชนและชุมชนเป็นศูนย์กลาง, ปรองดองและสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม ที่เข้มแข็งและยึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชน

3. ปฏิบัติงานภายใต้กรอบแนวทางยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580, แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (ประเด็น ความมั่นคง พ.ศ. 2561 - 2580), นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 - 2564, นโยบายการบริหารและการพัฒนา จชต. พ.ศ. 2563 - 2565, ยุทธศาสตร์ความมั่นคง จชต. พ.ศ. 2560 - 2564, แผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2563 - 2565) ของ กอ.รมน.ภาค 4 สน. และนโยบายและข้อสั่งการของหน่วยเหนือ

4. เสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในพื้นที่ โดยมุ่งเน้นงานควบคุมพื้นที่และการบังคับใช้กฎหมาย, เพิ่มขีดความสามารถของกำลังประจำถิ่น (อส.) กำลังตำรวจ กำลังประชาชน และกลไกปกติของรัฐ, พัฒนาประสิทธิภาพของงานด้านการข่าว รวมทั้งการจัดตั้งและใช้แหล่งข่าวประชาชนในพื้นที่ให้ได้ผล

5. ขับเคลื่อนงานด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ จชต. เพื่อสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ทำให้พื้นที่ จชต. “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ควบคู่กันไป ได้แก่

5.1 การสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชน, การลงทุนภาครัฐ, ภาคเอกชน, นักธุรกิจ/ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว ให้มีความเชื่อมั่นในการเข้ามาลงทุนและท่องเที่ยวในพื้นที่

5.2 การสนับสนุนโครงการเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยม มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” (อ.หนองจิก, อ.เบตง, อ.สุโขทัย-ลก) และเมืองต้นแบบที่ 4 “เมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต” อ.จะนะ จว.ส.ข. ของรัฐบาลอย่างเต็มขีดความสามารถ

5.3 การบูรณาการทุกภาคส่วน โดยยึดประชาชนและชุมชนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นการพัฒนาเพิ่มศักยภาพพื้นที่และเศรษฐกิจระดับฐานราก ตรงกับความต้องการของประชาชนอย่าง

แท้จริง ประชาชนช่วยเหลือและร่วมมือกันทำ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ท้องถิ่น คงไว้ซึ่งสังคมพหุวัฒนธรรม

6. สร้างสภาวะแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อการพูดคุยเพื่อสันติสุข จชต. มุ่งเน้นงานโครงการพาคนกลับบ้าน, งานแสวงหาความร่วมมือกับภาคประชาสังคม (CSOs), องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และภาคประชาชน เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพูดคุยเพื่อสันติสุข ลดความหวาดระแวงและสร้างความเชื่อมั่นต่อกัน จนนำไปสู่การสร้างพื้นที่ปลอดภัย (Safety Zone) ร่วมกัน

7. มุ่งเน้นการสนับสนุนส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา ด้วยการถ่ายโอนการบริหารจัดการพื้นที่ให้กับส่วนราชการที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้เสียโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชน ในระดับชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนา

8. เน้นการปฏิบัติการข่าวสารและงานประชาสัมพันธ์เชิงรุก นำเสนอเรื่องราวดีๆ โครงการพัฒนาใหม่ๆ ในพื้นที่ จชต. ควบคุมการขยายภาพความรุนแรง เพื่อป้องกันการเข้าใจผิดจากการบิดเบือน โดยสร้างการรับรู้ที่ถูกต้อง ให้กับประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่รวมทั้งต่างประเทศ

9. สานต่องานที่ได้ดำเนินการมาจากปี 2562 และดำเนินการตามแผนงานโครงการสำคัญ จำนวน 13 แผนงาน ให้สอดคล้องกับแผนบูรณาการป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2562 - 2565 และดำเนินงานให้มีความต่อเนื่อง ประกอบด้วย 1) การบูรณาการด้านการข่าว, 2) การป้องกันชีวิตทรัพย์สินและยุติความรุนแรง, 3) การยับยั้งการสนับสนุนการกระทำผิดกฎหมาย, 4) การสลายแนวคิดความรุนแรง, 5) สร้างหมู่บ้านเข้มแข็งตามวิถีไทย, 6) การแสวงหาความร่วมมือ, 7) การพูดคุยเพื่อสันติสุข, 8) การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่มีผลต่อปัญหา จชต., 9) การเสริมสร้างความเข้าใจประชาชนใน/นอก จชต., 10) การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบและอำนวยความสะดวก, 11) การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง, 12) แผนงานตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนและ 13) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ

กลุ่มงานด้านการแก้ไขปัญหา

มุ่งดำเนินการต่อศูนย์กลางของปัญหาในพื้นที่ คือ “การแบ่งแยกดินแดน” ดำเนินการแก้ไขปัญหา ที่มีในปัจจุบัน ด้วยการบูรณาการกำลังทุกภาคส่วน ดำเนินการทั้งมาตรการเชิงรุกและเชิงรับ ป้องกันชีวิต ทรัพย์สิน และยุติความรุนแรงในพื้นที่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป จะต้องได้รับความคุ้มครอง ให้มีความปลอดภัย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในอำนาจรัฐ โดยกำหนดความเร่งด่วนในพื้นที่ เมืองต้นแบบ, เมืองเศรษฐกิจ, ชุมชนเมือง, ชุมชนล่อแหลม และพื้นที่ตามแนวชายแดน ให้มีความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการข่าว, การบังคับใช้กฎหมายในการปฏิบัติต่อผู้ก่อเหตุรุนแรง และกลุ่มผิดกฎหมายอื่นๆ สลายแนวคิดความรุนแรงควบคู่กับการสลายโครงสร้างกลุ่ม ผกร. เพื่อให้หมู่บ้านที่เป็นเขตอิทธิพลของกลุ่ม ผกร. ลดลงและไม่ขยายพื้นที่เพิ่มขึ้น กำหนดงานสำคัญ ดังนี้

1. การบูรณาการด้านการข่าว จชต.

1.1 เพิ่มประสิทธิภาพงานด้านการข่าว เพื่อให้ได้ข่าวเชิงลึก สามารถนำไปใช้ในการป้องกัน การก่อเหตุและการบังคับใช้กฎหมายได้ทันเวลา มุ่งเน้นการนำบุคคลที่อยู่ในองค์กรการจัดตั้ง, บุคคลที่เคยอยู่ในองค์กรการจัดตั้ง, ผู้เข้าร่วมโครงการพาคนกลับบ้าน และอบรมแทนการฟ้องตามมาตรา 21 พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรพุทธศักราช 2551

1.2 เสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้กับกองร้อยทหารพรานข่าว โดยเน้นการขยายข่ายงานข่าวเพิ่มเติม, การเพิ่มขีดความสามารถให้กับข่ายงานข่าว รวมถึง การพิจารณาสนับสนุนเครื่องมือพิเศษและการขับเคลื่อนจัดตั้งแหล่งข่าวประชาชนและแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านเป็นที่ปรึกษาด้านการข่าว

1.3 ปฏิบัติงานด้านข่าวกรองเชิงลึกเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม (CSOs), องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs), องค์กรภาคประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนเพื่อใช้เป็น ฐานข้อมูลในการเสริมสร้างความเข้าใจและแสวงความร่วมมือได้อย่างถูกต้อง

1.4 ปฏิบัติงานข่าวกรองเพื่อสนับสนุนการปรับปรุงสภาพแวดล้อม

1.4.1 สนับสนุนการช่วยเหลือประชาชน เพื่อนำไปสู่การลดและขจัดเงื่อนไข ของการก่อเหตุรุนแรงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ประชาชนให้ความร่วมมือสนับสนุน ฝ่ายรัฐในการพัฒนาตามโครงการพัฒนาต่างๆ ที่ลงไปในพื้นที่ จชต. โดยงานข่าวกรอง จะมุ่งเน้นไปที่ ทำที่ของประชาชนต่อการดำเนินงานของรัฐและการบิดเบือนโจมตีไปในทางลบโดยกลุ่ม ผกร.

1.4.2 สนับสนุนการพูดคุยเพื่อสันติสุข ให้ ชกท.สน.จชต. เป็นหน่วย ปฏิบัติหลัก ในการดำเนินการต่อเป้าหมายที่ได้รับการแบ่งมอบจาก กมส.กอ.รมน.ภาค 4 สน. โดยให้ รวบรวมข้อมูลเป้าหมาย ภาพถ่าย ประวัติบุคคล และพฤติกรรมพร้อมทั้งเสนอแผนงาน/โครงการ เพื่อขออนุมัติดำเนินการต่อเป้าหมายให้ครอบคลุมทุกระดับ

2. การป้องกันชีวิต ทรัพย์สิน และยุติความรุนแรง

2.1 งานควบคุมพื้นที่ ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์จากการปฏิบัติเชิงรับ เป็นเชิงรุก เน้นการปฏิบัติของ ขป.จรยุทธ ทำการ ลว.พิสูจน์ทราบแหล่งหลบซ่อน/พักพิงของกลุ่ม ผกร. จำกัด เสรีการปฏิบัติและการเตรียมการก่อเหตุในพื้นที่เป้าหมาย ความมุ่งหมายเพื่อป้องกันเหตุร้าย คุ่มครอง ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนให้ปลอดภัยและสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุข โดยกำหนดแนวทางให้หน่วยที่รับผิดชอบดำเนินการควบคุมพื้นที่ ไม่ให้เกิดเหตุร้ายขึ้น, กลุ่ม ผกร. คิดหนี และคิดเข้าร่วมโครงการพาคนกลับบ้านแทนคิดก่อเหตุ และมาตรการในการควบคุมพื้นที่ ประกอบด้วย งานข่าว, งานการทหาร, งานบังคับใช้กฎหมาย และงานสำคัญที่ขาดไม่ได้ คือ การมีส่วนร่วมของ ประชาชน ผู้รับผิดชอบพื้นที่ต้องกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ประชาชนเข้ามาช่วยในการ รปภ. พื้นที่ และช่วยในการแจ้งข่าวสาร

2.2 การบังคับใช้กฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย เป็นแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ ในการแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ จชต. เป็นการนำตัวผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการ ยุติธรรม ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในพื้นที่/นอกพื้นที่ และต่างประเทศ ทั้งนี้ต้องดำเนินการ ให้กระบวนการยุติธรรมสอดคล้องกับหลักนิติธรรม คำนึงถึงผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ปฏิบัติตามกรอบเขตอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบ โดยมีแนวทางในการดำเนินการกำหนดกรอบแนวคิดหลัก คือ ให้ความสำคัญกับงานข่าวกรอง ที่มีความแม่นยำ โดยใช้มาตรการจากเบาไปหาหนักและใช้กำลัง เท่าที่จำเป็นเข้าติดตามจับกุมกลุ่ม ผกร. ตามแนวทางสันติวิธีภายใต้การมีส่วนร่วมของผู้นำศาสนา ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่นและเครือข่ายฯ ในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ ตั้งแต่การช่วยเหลือ เกลี้ยกล่อม ในขั้นการจับกุมและร่วมสังเกตการณ์ ขั้นตอนการควบคุมตัวและซักถาม เพื่อความโปร่งใส เป็นธรรมและ ตรวจสอบได้ รวมทั้งไม่ให้เกิดการสูญเสีย ทั้งนี้ในการเข้าปฏิบัติการ ผบ.ฉก.จังหวัด/ผบ.ฉก.นย.ทร. จะต้อง

ได้รับอนุมัติจาก รอง ผอ.รมน.ภาค 4 สน. ที่ได้รับมอบหมายความรับผิดชอบจาก ผอ.รมน.ภาค 4 และการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้กระทำผิดทั้งการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง กลุ่มผู้มีอิทธิพลกลุ่มค้ายาเสพติด และกลุ่มผิดกฎหมายอื่นๆ ด้วยความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติและเร่งรัดค้นหาความจริงในคดีหรือเหตุการณ์ที่เป็นข้อสงสัยให้ได้ข้อยุติโดยเร็วตามมาตรฐานสากล เพื่อให้ประชาชนได้เห็นความจริงใจและได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่รัฐในการบังคับใช้กฎหมาย

2.3 งานรักษาความปลอดภัยเขตเมือง เพื่อสกัดกั้น ยับยั้ง และทำลายความพยายามของกลุ่ม ผกร. ไม่ให้เข้ามาก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่เมืองต้นแบบ, เมืองเศรษฐกิจ และเขตชุมชนเมืองให้เป็นพื้นที่ที่มีความปลอดภัยสูงสุด ปลอดภัยจากการก่อเหตุร้ายด้วยระเบิดหรือด้วยวิธีการอื่นๆ สร้างความเชื่อมั่นในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน การค้าการลงทุน นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ ทั้งในและต่างประเทศ มีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

2.3.1 บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ กำหนดความเร่งด่วนของพื้นที่ และกำหนดผู้รับผิดชอบในการ รปภ.เขตเมือง ตามอำนาจหน้าที่ขีดความสามารถ และประสิทธิภาพของแต่ละหน่วยงานให้มีความชัดเจน รวมทั้งให้หน่วยจัดเตรียมสนามรบด้านการข่าว (IPB) ในพื้นที่ เพื่อกำหนดความเร่งด่วนที่จะต้อง รปภ. เป็นพิเศษ และกำหนดแผนการปฏิบัติในแต่ละพื้นที่

2.3.2 จัดระบบการตรวจสอบบุคคลและยานพาหนะ (Register System), กล้องวงจรปิด (CCTV) และเครื่องมือเพิ่มประสิทธิภาพอื่นๆ ให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งระบบป้องกันและระบบสืบสวนปราบปราม

2.3.3 ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำแผน และซักซ้อมแผนรักษาความปลอดภัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันการก่อเหตุ และทบทวนแผนการรักษาความปลอดภัย สร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงเป็นการตรวจสอบยุทธโศปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ให้มีความพร้อมในการใช้งานอยู่เสมอ

2.3.4 การสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ ความสามัคคีและการมีส่วนร่วม โดยการทำงานเชิงบูรณาการกำลังทุกภาคส่วน ร่วมกับประชาชนอย่างประสานสอดคล้อง ปลุกจิตสำนึกให้ภาคประชาชนและผู้ประกอบการลุกขึ้นมาต่อสู้ด้วยการปกป้องถิ่นฐานและธุรกิจของตนเองอย่างมีหลักการ

2.3.5 งานดูแลเป้าหมายอ่อนแอและชุมชนล่อแหลม กลุ่มราษฎรไทยพุทธที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ จชต. และชุมชนล่อแหลม ยังคงตกเป็นเป้าหมายในการปฏิบัติของกลุ่ม ผกร. ด้วยการกดดัน ช่มชู้ ลอบทำร้าย ทำลายธุรกิจ สร้างความหวาดกลัว และสร้างความหวาดระแวงระหว่างชนคนต่างศาสนิก เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมบีบบังคับให้ราษฎรไทยพุทธละทิ้งถิ่นฐาน และหลบหนี ออกนอกพื้นที่ มีความจำเป็นต้องมีการบูรณาการกำลังทุกภาคส่วนในการ รปภ. ชุมชน และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนล่อแหลมเสี่ยงต่อการก่อเหตุร้าย ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนทุกศาสนาอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความเข้าใจและความสามัคคีภายใต้ความหลากหลายของสังคมพหุวัฒนธรรม ในพื้นที่ จชต. มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

2.3.5.1 ขับเคลื่อนการรักษาความปลอดภัยชุมชนล่อแหลมตามกระบวนการชุมชนเข้มแข็งโดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่ล่อแหลมมีความเสี่ยงต่อการก่อเหตุร้ายด้วยตนเอง จัดให้มีการรวมกลุ่มหมู่บ้าน เพื่อให้มีจำนวนประชากรที่เพียงพอสำหรับรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตนเองได้, ประชาชนได้รับการฝึกและมีอาวุธปืนประจำกาย, ระบบสัญญาณเตือนภัยและวิทยุเครื่องแดง สำหรับการรักษาความปลอดภัยชุมชนและป้องกันตนเอง รวมทั้งคนในชุมชนต้องมีความสามัคคีและมีจิตสำนึกร่วมกันในการต่อสู้ เพื่อให้สามารถอยู่ในพื้นที่ได้

2.3.5.2 จัดระบบการ รปภ. โดยการบูรณาการกำลัง 3 ฝ่าย ในการลาดตระเวนเฝ้าตรวจ/คุ้มครองชุมชน กำหนดมาตรการในการ รปภ., ระบบป้องกันการก่อเหตุรูปแบบต่างๆ อย่างเข้มแข็ง และจัดให้มีกำลังที่อยู่ใกล้ที่สุดเป็นกองหนุน เพื่อให้สามารถช่วยเหลือได้เร็วที่สุด ตลอดจนให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องตรวจเยี่ยมให้คำแนะนำและให้กำลังใจประชาชนในชุมชนล่อแหลมที่ปฏิบัติหน้าที่ รปภ. หมู่บ้านและชุมชนอย่างต่อเนื่อง

2.3.6 งานเสริมสร้างความเข้มแข็งและใช้งานกำลังประจำถิ่นและกำลังประชาชนเสริมสร้างความเข้มแข็งและใช้งานกำลังประจำถิ่น (ทพ., ตร., อส.) และกำลังประชาชนทุกประเภท ได้แก่ ชคต., ชรบ., อรบ., อรม., ทสปช. และ อปพร. ให้มีขีดความสามารถในการรักษาความสงบเรียบร้อย ภายในหมู่บ้าน/ตำบล, การคุ้มครองเส้นทาง, ครู, รร., ชุมชนล่อแหลม, การรักษาความปลอดภัย เขตเมืองเศรษฐกิจ/ชุมชนเขตเทศบาลและมาตรการเชิงรับอื่นๆ บางประการ โดยให้สามารถใช้งานได้จริง เพื่อมาเสริมหรือสนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร ตามคุณลักษณะขีดความสามารถและสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านและนำกำลังทหารหลัก มาใช้ในการปฏิบัติการเชิงรุกในการกวดขันไม่ให้กลุ่ม ผกร. สามารถก่อเหตุร้ายในพื้นที่ จชต. ทั้งนี้ ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างด้านกำลังพล, การฝึกเพิ่มประสิทธิภาพ, การสนับสนุนอาวุธ/ยุทโธปกรณ์ที่เหมาะสมและเพียงพอ ตลอดจนแยกภารกิจการรักษาความมั่นคงออกจากภารกิจของหน่วยปกติ เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาพื้นที่ จชต. มีประสิทธิภาพสูงสุด

2.3.7 การบูรณาการลาดตระเวนในพื้นที่ จชต. กลุ่ม ผกร. ยังคงพยายามก่อเหตุสร้างสถานการณ์ด้วยการใช้ระเบิดแสวงเครื่องซุ่มโจมตีเจ้าหน้าที่ชุดลาดตระเวนเส้นทาง, ลอบวางระเบิดในพื้นที่เขตเมืองเศรษฐกิจ, การโจมตีฐานปฏิบัติการที่มีการระวังป้องกันต่ำ และลอบทำร้ายเป้าหมายอ่อนแอ รวมทั้งการก่อเหตุเชิงสัญลักษณ์ การป้องกันการเกิดเหตุที่สำคัญ คือ การบูรณาการลาดตระเวนให้ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งทางภาคพื้น ทางน้ำ ทางอากาศ โดยกำลังทุกภาคส่วนทั้ง พลเรือน ตำรวจ ทหาร กำลังภาคประชาชน ในการลาดตระเวนตามขีดความสามารถของแต่ละส่วน ตลอดจนการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ประชาชนทั่วไป ในการแจ้งเตือนข่าวสารนำไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้ต้องการให้การลาดตระเวนมีการประสานสอดคล้องกับการปฏิบัติการทางยุทธวิธีอย่างแน่นแฟ้น และมีเอกภาพพร้อมทั้งต้องสามารถรวบรวมข้อมูลข่าวสารได้อย่างครอบคลุม เพื่อจำกัดเสรีภาพปฏิบัติ และทำลายความพยายามที่จะก่อเหตุของกลุ่ม ผกร. และขบวนการผิดกฎหมายต่างๆ

3. งานเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง

3.1 ส่งเสริมคุณค่าและยอมรับการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน โดยจัดระบบการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมในทุกระดับและ

จัดกิจกรรมส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน รมรงค์และจัดตั้งชุมชนสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็งอำเภอละอย่างน้อย 5 ชุมชน เพื่อให้ประชาชนทุกเชื้อชาติศาสนาอยู่ร่วมกัน ด้วยความรักความสามัคคีเหมือนเช่นในอดีต

3.2 ส่งเสริมให้การดำเนินวิถีชีวิตและการปฏิบัติตามหลักศาสนาของทุกศาสนา เป็นไปโดยไม่มีอุปสรรค สร้างทัศนคติที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยจัดให้มีการเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน โดยการจัดทำโครงการสานสัมพันธ์กับผู้นำศาสนาและนำผู้นำศาสนาในพื้นที่ จชต. เดินทางไปทัศนศึกษา เรียนรู้การอยู่ร่วมกันของคนต่างศาสนิกและเสวนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้นำศาสนาในพื้นที่ต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ

3.3 เสริมสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับประชาชน และประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ โดยการเปิดพื้นที่การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับสถานการณ์ความเป็นจริงในพื้นที่, การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนความแตกต่าง หลากหลายและไม่มีการเลือกปฏิบัติทางวัฒนธรรม

3.4 ส่งเสริมการเรียนรู้การสอนภาษาไทย ภาษามลายู ภาษาอาหรับและภาษาอังกฤษ ทั้งใน สถานศึกษาและนอกสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อใช้ภาษาเป็น สะพานเชื่อมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

4. งานเสริมสร้างหมู่บ้านชุมชนให้เข้มแข็ง เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้ประชาชนในพื้นที่ จชต. มีส่วนร่วมในการรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเอง ร่วมกับ ภาครัฐ ภาคเอกชน พัฒนาด้านเศรษฐกิจและสภาพสังคมในทุกมิติ เพื่อให้ประชาชน มีความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถประกอบอาชีพได้อย่างปกติสุข มีรายได้ดูแลตนเอง และครอบครัวได้ รวมทั้งประชาชนในชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความเข้าใจ ความสามัคคี มีจิตอาสา ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเคารพกติกาของชุมชนนั้นๆ โดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

4.1 ส่งเสริมความเข้มแข็ง ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน ให้เป็น รูปธรรม โดยให้ทุกภาคส่วน ทั้งผู้นำชุมชน ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา กลุ่มมวลชนจิตอาสา และประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน/โครงการ และร่วมมือกันบริหารหมู่บ้าน/ชุมชน ของตนเอง

4.2 เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน ทำให้เกิดความเข้มแข็งด้วย ตนเองโดยการจัดให้มีการฝึกอบรม และสนับสนุนสิ่งอุปกรณ์ที่จำเป็น พอเพียงต่อการป้องกันตนเอง และชุมชน

4.3 ส่งเสริมสร้างความเข้มแข็ง และความมั่นคงในอาชีพ โดยการจัดทำ แผนงาน/โครงการส่งเสริมอาชีพ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น สามารถ ประกอบอาชีพตามภูมิปัญญาได้ โดยไม่ต้องไปหางานทำต่างพื้นที่ หรือประเทศเพื่อนบ้าน

4.4 จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรัก ความสามัคคี และความภูมิใจให้เกิดขึ้น ในหมู่บ้าน/ชุมชน

5. งานแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติวิธี เพื่อให้กลุ่มบุคคลที่มีความ คิดเห็นต่างจากรัฐ บุคคลที่หลงผิดและรู้เท่าไม่ถึงการณ์ กลับมาใช้ชีวิตในภูมิปัญญาเดิมอย่างปกติสุข หากมีหมกมุ่นความมั่นคงต้องอำนวยความสะดวกเพื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของรัฐ และ กลับมาร่วมพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืนให้เกิดสันติสุขต่อไป โดยการดำเนินการของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เพื่ออำนวยความสะดวกเปิดทางถอยเพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมให้เกื้อกูลและหนุนเสริมต่อการพูดคุยสันติสุขในพื้นที่และการรณรงค์ให้ยุติการใช้ความรุนแรง ดังนี้

5.1 โครงการพาคคนกลับบ้าน เป็นโครงการต่อเนื่องจากปีงบประมาณ 2561 ความมุ่งหมาย เพื่อเปิดโอกาสหรือทางถอยให้ผู้ที่เห็นต่างจากรัฐและเคยต่อสู้กับรัฐด้วยวิธีรุนแรง หันกลับมาต่อสู้ตามแนวทางสันติวิธีและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา จต. แบ่งการดำเนินการ 3 ระดับ

5.1.1 ระดับต้นน้ำ การจัดทำฐานข้อมูลเป้าหมายผู้ก่อเหตุรุนแรงหรือผู้เห็นต่างจากรัฐ ให้มีความทันสมัย สมบูรณ์สอดคล้องกับสถานการณ์ความรุนแรงปัจจุบัน ประสานงานและบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเบ็ดเสร็จ ทุกหน่วยงานรณรงค์และประชาสัมพันธ์โครงการให้เกิดการรับรู้และเข้าใจทุกระดับ ให้ยึดถือว่าเป็นนโยบายสำคัญ โดยกลุ่มเป้าหมายผู้นำชุมชนท้องถิ่น เครือญาติผู้เห็นต่างจากรัฐ และพี่น้องประชาชนทั่วไป เพื่อส่งผลต่อผู้ก่อเหตุรุนแรงหรือผู้เห็นต่างจากรัฐ ได้ยุติการใช้ความรุนแรงกลับมาสงบและมอบใจเข้าโครงการพาคคนกลับบ้านอย่างเป็นระบบ มุ่งเน้นเชิงคุณภาพเป็นประการสำคัญ โดยเปิดช่องทางการรับรายงานตัวให้ 3 ฝ่าย พิจารณากลับกรงอย่างรอบคอบ เพื่อรับเข้าโครงการและจัดทำประวัติพร้อมรายงานให้ กอ.รมน.ภาค 4 สน. ทราบ เพื่อปรับปรุงเป็นฐานข้อมูลและบูรณาการกับหน่วยงานด้านการพัฒนา เพื่อให้ตอบสนองแผนงานโครงการ(ด้านการพัฒนา) ตรงความเดือดร้อนเป็นรายบุคคล/ครัวเรือนอย่างแท้จริง และให้หน่วยระดับประจำพื้นที่กีดตันผู้ก่อเหตุรุนแรงหรือผู้เห็นต่างจากรัฐกำหนดทางเลือก 2 ทางคือเข้าร่วมโครงการเพื่อมาร่วมกับรัฐ หรือถูกจับกุมดำเนินคดี

5.1.2 ระดับกลางน้ำ พิจารณาผู้ที่เข้าร่วมโครงการพาคคนกลับบ้านเข้ารับการอบรมปรับทัศนคติโดยใช้หลักศาสนาที่ถูกต้องเพื่อปรับเปลี่ยนแนวความคิดให้กลับมาสนับสนุนช่วยเหลือรัฐ ประสานหน่วยงานด้านกระบวนการยุติธรรม เพื่อดำเนินการอำนวยความสะดวกด้านกฎหมายให้กับผู้เข้าร่วมโครงการอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมสนับสนุนผู้ที่ผ่านการปลดปล่อยพันธะทางกฎหมาย ได้รวมกลุ่มและจัดตั้งเป็นเครือข่ายชมรมพาคคนกลับบ้าน (ผู้ร่วมสร้างสันติสุข) เพื่อประสานงานกับหน่วยงานพัฒนาในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต/สร้างรายได้ในระดับครัวเรือน สามารถเป็นตัวอย่งความสำเร็จโครงการพาคคนกลับบ้าน ให้กับผู้ก่อเหตุรุนแรงหรือผู้เห็นต่างจากรัฐที่หลบหนีได้คิดกลับตัวกลับใจเข้าโครงการ

5.1.3 ระดับปลายน้ำ ทุกหน่วย/ส่วนราชการ ร่วมประชาสัมพันธ์ความสำเร็จโครงการพาคคนกลับบ้าน พร้อมให้การสนับสนุนในทุกรูปแบบ เมื่อได้รับการประสานหรือร้องขอ มีการพบปะพัฒนาสัมพันธ์ติดตามสภาพชีวิตความเป็นอยู่ (พฤติกรรมเชิงลึกลับเข้าร่วมขบวนการอีกหรือไม่, มีแนวความคิดต่อต้านรัฐหรือไม่อย่างไร) กับผู้ที่เข้าร่วมโครงการพาคคนบ้านในลักษณะการปรับทุกข์ผูกมิตร เพื่อสร้างเชื่อมั่นลดความหวาดระแวงระหว่างรัฐกับผู้เข้าร่วมโครงการและประชาชนในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมต่อการพูดคุยสันติสุขในระดับพื้นที่ต่อไป พร้อมทั้งจัดกิจกรรมระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและผู้เข้าร่วมโครงการพาคคนกลับบ้าน เพื่อเป็นการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและให้ทุกคนได้ตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมแบบพหุวัฒนธรรม

5.2 การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพูดคุยเพื่อสันติสุข โดยการลดความหวาดระแวงและ สร้างความเชื่อมั่นระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ ด้วยการควบคุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปด้วยความโปร่งใสและอยู่ภายในกรอบของกฎหมาย รมัถระวังในการ

ดำเนินการที่อาจทำให้เกิดเป็นเงื่อนไขหรือ ทำให้ประชาชนรู้สึกหวาดกลัวหรือถูกคุกคาม เช่น การออกหมายและปลดหมายพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ, การควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยตามอำนาจของพระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ และการปฏิบัติการทางทหารที่ทำให้เกิดภาพความรุนแรง โดยจะเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความเห็นต่างจากรัฐรวมทั้งผู้ที่มีส่วนได้เสียเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ด้วยการสนับสนุนให้มีพื้นที่กลางที่ปลอดภัยที่ทุกฝ่ายสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี เพื่อนำไปสู่การสร้าง ความเข้าใจ การเห็นใจและการลดความเป็นศัตรูซึ่งกันและกัน และการยุติการใช้ความรุนแรง ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในขั้นต่อไป

5.3 การแสวงหาความร่วมมือกับภาคประชาสังคมและภาคประชาชน ในพื้นที่ จขต. ดำเนินการโดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความเห็นต่างจากรัฐ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนได้เสียเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ด้วยการสนับสนุนให้มีพื้นที่กลางที่ปลอดภัยที่ทุกฝ่ายสามารถแสดงความคิดเห็น ได้อย่างเสรี เพื่อนำไปสู่การสร้าง ความเข้าใจ การรับฟังและยอมรับในเหตุผล การลดความเป็นศัตรูซึ่งกันและกัน และการยุติการใช้ความรุนแรงต่อกัน

5.4 การสร้างองค์ความรู้ด้านสันติวิธีแก่เจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดเป็นพลังในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

5.5 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างความปรองดองในพื้นที่ ประกอบด้วย การพบปะสืบสภาพ ปัญหาในกลุ่มขัดแย้งต่างๆ, การไกล่เกลี่ยความขัดแย้งเป็นรายกลุ่ม, การจัดงานประกาศยุติความขัดแย้งและสร้างความปรองดอง, การสร้างความเข้าใจกับกลุ่มขัดแย้งโดย จนท.รัฐ, การสร้างความเข้าใจกับกลุ่มองค์กรนักศึกษา, องค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชน ในพื้นที่ทุกกลุ่มและการสร้างความไว้นื้อเชื่อใจ ลดความหวาดระแวงระหว่างชุมชนชาวไทยพุทธและไทยมุสลิม

กรอบแนวทางการปฏิบัติงานของ ศูนย์สันติวิธี (ศสว.) ปีงบประมาณ 2563

ยึดถือและปฏิบัติตามนโยบายของผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 จำนวน 5 งาน ได้แก่ งานการควบคุมพื้นที่ให้ปลอดภัย, งานการแก้ไขปัญหาหยาเสพติด, งานการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง, งานส่งเสริมการพัฒนาเพื่อความมั่นคง และงานเสริมสร้างความเข้าใจเป็นกลไกหลักในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้การปฏิบัติของทุกภาคส่วนต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และ สนับสนุนการดำเนินงานในทุกมิติแนวโน้มสถานการณ์ด้านการเมืองและภาคประชาสังคม ในปี 2563 กลุ่มผู้เห็นต่างยังคงดำรงความมุ่งหมายแบ่งแยกดินแดนเป็นเอกราชปกครองตนเองด้วยการนำเสนอปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าสู่เวทีประชาคมโลก โดยมีความพยายามเข้าไปมีบทบาท ในการปกครองท้องถิ่นทุกระดับ ขณะเดียวกันจะใช้องค์กรจัดตั้งแสวงประโยชน์จากเงื่อนไขที่เกิดขึ้นกตดับรัฐบาล ทำให้เกิดการแทรกแซงของบรรดากลุ่มองค์กรต่างประเทศ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) หรือสื่อมวลชนและองค์กรสิทธิมนุษยชนต่างๆ ซึ่งยังคงใช้เงื่อนไขข้อดลัลักษณะในเรื่อง เชื้อชาติ (มลายู) ศาสนา (อิสลาม) มาตุภูมิ (ปัตตานี) และสิทธิมนุษยชนปลุกฝังอุดมการณ์แนวคิดในการต่อสู้ให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ตลอดเวลาารวมทั้งดูการก่อเหตุ ควบคุมกับการปฏิบัติการข่าวสาร เพื่อสร้างเงื่อนไขความหวาดระแวงก่อให้เกิดความแตกแยก ระหว่างราษฎรไทยพุทธ ตลอดจนเกิดความรู้สึกหวาดกลัว และละทิ้งถิ่นฐานของราษฎรในที่สุด และเรียกร้องสิทธิใน

การเยียวยา กลุ่มเยาวชนและสตรีที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ตลอดจนปฏิเสธในการเข้าร่วม ขบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขและต่อต้านการพัฒนาโครงการขั้นพื้นฐานของรัฐ ขณะทำงานการเมืองในการสร้างฐานมวลชนภายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของกลุ่มกระบวนการ เดินคู่ขนานกับการต่อสู้ด้วยอาวุธ โดยอาศัยการดำเนินงานของกลุ่มแนวร่วมสหพันธ์นิสิตนักศึกษา นักเรียน หรือเยาวชน ปีตตานี หรือ กลุ่ม PerMAS ร่วมกับกลุ่มเครือข่ายภาคประชาสังคมพยายามวางกรอบหลักการเกี่ยวกับ “สิทธิในการกำหนดใจตัวเอง” (The Right of Self - Determination)

ภารกิจศูนย์สันติวิธี มีภารกิจในการสร้างความเข้าใจกับทุกภาคส่วน ให้มีส่วนร่วมในการสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

1. เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในงานสร้างความเข้าใจ (ต่อสู้ทางด้านความคิด) ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ความคิดทางการเมือง ของกลุ่มผู้เห็นต่าง ติดตาม ระวังป้องกัน ตอบโต้และต่อต้านการสร้างและการขับเคลื่อนประเด็นที่ใช้เป็นเงื่อนไข เพื่อสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงและการสร้างแนวร่วมของกลุ่ม ผกร.ด้วยการใช้มาตรการทางการเมืองและการปฏิบัติการข่าวสารที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

2. ศึกษา ติดตาม วิเคราะห์ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีของกลุ่ม ผกร. เพื่อสร้างองค์ความรู้และจัดวิทยากรการเมือง เคลื่อนที่ไปเสริมสร้างความเข้าใจให้แก่ จนท.รัฐ รวมทั้งการเปิดหลักสูตรด้านการเมืองและยุทธศาสตร์/ยุทธวิธีของกลุ่ม ผกร.

3. ปรับความคิด ความเชื่อ ทศนคติและเสริมสร้างความเข้าใจกับกลุ่มผู้เห็นต่างจากรัฐ

4. ดำเนินงานมวลชน (สามัคคีแนวร่วม) กับกลุ่มผู้นำศาสนา, กลุ่มอดีต ผกร. และกลุ่มอาจารย์/นักศึกษา ในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้การสนับสนุนฝ่ายรัฐในการแก้ปัญหา จขต.

5. ให้คำแนะนำ ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของ ชป.กร. ฉก.หมายเลข/ฉก.ทพ./ฉก.ตขต.

6. ฝึกอบรมผู้ที่ศาลสั่งให้เข้ารับการอบรม ตาม ม.21 แห่ง พ.ร.บ.การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 และบุคคลเข้าร่วมโครงการประชาร่วมใจทำความดีเพื่อแผ่นดิน

7. สร้างความเข้าใจผู้มีความคิดเห็นต่างจากรัฐ, คู่ขัดแย้งในพื้นที่, ผู้นำ 4 เสาหลักและคณะครูอาจารย์ ในสถาบันการศึกษาเอกชนสอนศาสนาในพื้นที่ จขต. โดยการจัดกิจกรรมเสวนาสัญจรผู้นำการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งจัดการประชุมคณะที่ปรึกษาด้านการเสริมสร้างความยุติธรรม โดยรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อลดบาบาทการก่อเหตุรุนแรงจนนำไปสู่สันติสุขอย่างยั่งยืนในพื้นที่ จขต.

8. แสวงหาความร่วมมือกับภาคประชาสังคมและภาคประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความเห็นต่างจากรัฐ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ด้วยการสนับสนุนให้พื้นที่กลางที่ปลอดภัย ที่ทุกฝ่ายสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี เพื่อนำไปสู่การสร้าง ความเข้าใจ การรับฟังและยอมรับในเหตุผล การลดความเป็นศัตรูซึ่งกันและกัน และการยุติการใช้ความรุนแรงต่อกัน

9. ขับเคลื่อนโครงการพาคนกลับบ้านให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

10. ติดตามความเคลื่อนไหว วิเคราะห์ และเสริมสร้างความเข้าใจกับองค์กรภาคประชาสังคม (CSOs, NGO, IGO)

11. ขับเคลื่อนการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการสนับสนุนการพูดคุยเพื่อสร้างสันติสุข โครงสร้างการจัดของศูนย์สันติวิธีประกอบไปด้วย 2 ส่วนหลัก คือ 1. ส่วนบังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการ กับ 2. ส่วนปฏิบัติการ ประกอบด้วยหน่วยขึ้นตรง ของ ศูนย์สันติวิธีจำนวน 5 หน่วย คือ โรงเรียนการเมือง, กองยุทธศาสตร์และสันติวิธี, กองกิจการพิเศษ, กองพาคนกลับบ้าน และ กองภาคประชาสังคม

แผนการดำเนินงานของศูนย์สันติวิธี (ศสว.) ประจำปี 2563 ดำเนินงานทางการเมืองตามนโยบาย ของ ผอ.รมน.ภาค 4 ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก คือ

ส่วนที่หนึ่ง ด้วยการใช้เจ้าหน้าที่หน่วยขึ้นตรง ของศูนย์สันติวิธีทั้ง 5 หน่วย ปฏิบัติงานการเมือง โดยมุ่งต่อกลุ่มเป้าหมาย 16 กลุ่ม ได้แก่ 1. เจ้าหน้าที่รัฐ รร.การเมือง ศสว., 2.ไทยพุทธ, 3. ประชาชนทั่วไป, 4.หน่วยงานที่รัฐจัดตั้ง/องค์กรภาครัฐ, 5.ผู้นำจิตวิญญาณ (อุลามะ/พระ), 6. ปัญญาชน, 7.สถานศึกษาต้นน้ำ, 8.ผู้นำทางสังคม, 9.กลุ่มสตรี, 10. ภาคประชาสังคม/สล.3, 11. สื่อมวลชน, 12.นักการเมือง, 13. นักธุรกิจ, 14.นักวิชาการ, 15. สถานศึกษาเลยต้นน้ำ และ 16. ผู้เห็นต่างจากรัฐ

ส่วนที่สอง ด้วยชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือน (ชป.กร.) หรือเจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายทหารรวมทั้ง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ลงปฏิบัติงานครอบคลุมในพื้นที่ 290 ตำบล เพื่อขยายผลต่องานการเมืองด้วยการชี้แจงจากเจ้าหน้าที่ของศูนย์สันติวิธี

ส่วนที่สาม ด้วยการจัดตั้ง ขยายเครือข่ายจิตอาสาพระราชัฐ จาก ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม สร้างความเป็นพวกพ้องในการสร้างความดี เพื่อให้การสนับสนุนงานการเมือง ในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

โดยทั้ง 3 ส่วน ดำเนินการเสริมสร้างให้เกิดการเอาชนะในระดับตำบล โดยใช้สภาสันติสุขตำบล และขับเคลื่อนให้เกิดตำบลดีกว่า ด้วยการใช้หลักศาสนาอิสลามที่ถูกต้องตาม 9 ขั้นตอนของกำบังตักวา จากผู้นำทางศาสนาและผู้นำทางธรรมชาติ ร่วมกับผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องถื่น สร้างความเข้มแข็งของชุมชนศรัทธา (กำบังตักวา) ให้เกิดขึ้นในระดับตำบล ทั้งนี้ในปีงบประมาณ 2563 โดยได้มุ่งเน้นงานสำคัญที่ต้องดำเนินการ จำนวน 2 งาน ได้แก่ 1. งานสร้างความเข้าใจกับประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ จชต. 2. งานแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติวิธี

1. งานสร้างความเข้าใจกับประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ จชต. : ด้วยกิจกรรมดังนี้

1.1 การฝึกอบรมทบทวน ชป.กร.ชาย และ ชป.กร.หญิง : เพื่อให้ปฏิบัติการกิจตามนโยบาย ของ กอ.รมน.ภาค 4 สน. ในการสลายความคิดของกระบวนการ

1.2 การอบรมเจ้าหน้าที่รัฐเฝ้าระวังแนวคิดรุนแรง/สร้างความเข้าใจนโยบายรัฐบาล : ด้วยการสร้างความเข้าใจให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา 3 จชต. ในการดำเนินการของภาครัฐในทุกมิติ

1.3 การใช้อิสลามสายกลาง : ด้วยการเผยแพร่ศาสนาอิสลามบริสุทธิ์ในทุกมิติ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปกลุ่มขบวนการที่แอบแฝงอยู่ในหมู่บ้าน ชุมชน และผู้เห็นต่างในพื้นที่ จชต. ได้รับความรู้ความเข้าใจ ในหลักศาสนาที่ถูกต้อง

1.4 การอบรมปรับความคิดความเชื่อ : เพื่อให้ประชาชน ผู้เห็นต่าง ผู้ร่วมสร้างสันติสุข เข้ารับการอบรมปรับความคิด ความเชื่อ ด้วยวิทยาการกระบวนการทางศาสนา และติดตามบุคคล หลังการอบรมตามกิจกรรมอบรม ตามแนวทางหลักศาสนาอิสลามและนโยบายสันติสุข

1.5 โครงการขับเคลื่อนกำแพงตึกกลางสู่ชุมชน : เพื่อขับเคลื่อนและขยายแนวคิดชุมชนศรัทธา (กำแพงตึก) ไปสู่ระดับตำบลให้เกิดเป็นตำบลตึก อย่างเป็นรูปธรรม

1.6 การพัฒนาศักยภาพเยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้สู่การเรียนรู้สังคมพหุวัฒนธรรม: เพื่อให้กลุ่มเยาวชนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาและเยาวชน ในชุมชน นอกสถานศึกษาในพื้นที่ จชต. กลุ่มเสี่ยงที่ถูกบ่มเพาะ มีส่วนช่วยส่งเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อการอยู่ร่วมกันแบบสังคมพหุวัฒนธรรม ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

1.7 ขับเคลื่อนมวลชน : อาทิสหพันธ์นักเรียน นักศึกษาเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ (สสชต.) เพื่อสร้างอุดมการณ์รักสันติปฏิเสธความรุนแรง และการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ จชต. อย่างยั่งยืน

1.8 การเฝ้าระวังและป้องกันการศึกษาศึกษาในสถานศึกษาเป้าหมาย : ด้วยการปรับเปลี่ยนแนวความคิดบุคลากรทางการศึกษาในปอเนาะ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ จชต. ตามแนวทางสันติวิธี

2. งานแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติวิธี : ด้วยกิจกรรมดังนี้

2.1 การเสริมสร้างแนวคิดเชิงบวก : ด้วยการประชุม เสวนาเครือข่ายผู้นำ และบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่ จชต. ที่มีบทบาท และมีผลกระทบต่อ ประชาชนในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ จชต. และสร้างสภาพแวดล้อมที่นำไปสู่สันติสุข

2.2 การเปิดโลกทัศน์เยาวชนกลุ่มเป้าหมายในสถาบันปอเนาะ และโรงเรียนเอกชนในสถานศึกษา : เพื่อให้นักเรียน และบุคลากรครู มีทัศนคติที่ดีต่อนโยบายของรัฐ ลดความหวาดระแวง ได้รับความรู้และประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับอัตตลักษณ์วิถีชีวิต และมรดกทางวัฒนธรรม

2.3 การพัฒนาบทบาทสตรี เพื่อการเฝ้าระวังบ่มเพาะความรุนแรง : เพื่อเสริมสร้างกลุ่มสตรีให้มีความเข้มแข็ง ความรู้ และการปฏิบัติการเฝ้าระวังการบ่มเพาะแนวคิดรุนแรงได้

2.4 การศึกษาและผลิตชุดข้อมูล เพื่อสลายแนวความคิดหัวรุนแรง : เป็นการสร้างกระบวนการองค์ความรู้ ความเข้าใจต่อปัญหาที่เป็นประเด็นการขับเคลื่อนกระบวนการสร้างสันติสุข

2.5 การเปิดเวทีสาธารณะ : เพื่อเป็นเวทีสาธารณะในการสร้างสภาวะแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อการพูดคุยสันติสุข โดยความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ จชต. ในการสร้างสภาวะแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อการพูดคุยสันติสุขโดยการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งด้วยสันติวิธี

2.6 การรณรงค์ให้โอกาสผู้เห็นต่างกลับตัวกลับใจเป็นคนดีคืนสู่สังคมด้วยโครงการพาคนกลับบ้าน ตามกรรมวิธีทั้ง 6 ขั้นตอนของโครงการพาคนกลับบ้าน และติดตามผู้ผ่านโครงการพาคนกลับบ้านที่กลับภูมิลำเนาไม่ให้เข้าสู่ขบวนการ ด้วยการพัฒนาสัมพันธ์กับชมรมพาคนกลับบ้านทั้ง 37 อำเภออย่างต่อเนื่อง

สรุป

ผลการศึกษาในบทที่ 3 เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ สภาพปัญหาความไม่สงบในชายแดนภาคใต้ เบื้องหลังขบวนการและสถิติเหตุการณ์ การสูญเสียในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งความพยายามแก้ปัญหาของภาครัฐ เพื่อให้แก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ประสบความสำเร็จ และนำความสันติสุขกลับคืนมา ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นโยบายรัฐบาล มุ่งเน้นการแก้ปัญหาการก่อเหตุความรุนแรง

โดยสันติวิธี เพื่อให้พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินทุกคน มีความเท่าเทียมกันด้านสิทธิมนุษยชน มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค และได้รับการคุ้มครอง การดำรงชีวิตของประชาชน มีการช่วยเหลือและร่วมมือกัน สอดคล้องกับวิถีชีวิต และอัตลักษณ์ท้องถิ่นคงไว้ซึ่งสังคมพหุวัฒนธรรม เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนแก้ไขปัญหา และการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ได้กำหนดงานเร่งด่วน ในมิติความมั่นคง จำนวน 3 งาน เพื่อเป็นการสร้างศรัทธา และความเชื่อมั่นให้กับพี่น้องประชาชนในพื้นที่ โดยได้จัดตั้ง “ศูนย์ปฏิบัติการร่วมอำเภอ” ทั้ง 37 อำเภอ เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน โดยมีการปฏิบัติที่สำคัญ ดังนี้

1. งานควบคุมพื้นที่ ด้วยการบูรณาการระดมสรรพกำลังทุกภาคส่วน ทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร กำลังประชาชนทุกประเภท และมวลชนจิตอาสา ประชาชนมีส่วนร่วม ปฏิบัติงานตามขีดความสามารถ ทั้งนี้ ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างและพัฒนากำลังประชาชน ให้มีขีดความสามารถ ในการรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเอง ตลอดจนรณรงค์ให้พี่น้องประชาชน เข้ามา ร่วมส่วนร่วมในการแก้ไขทุกปัญหาร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำพื้นที่ให้ปลอดภัย ประชาชนปลอดภัย

2. การแก้ไขปัญหาเสพติด เน้นการทำลายโครงสร้างเครือข่ายการค้ายาเสพติด ในพื้นที่และบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ค้ายาเสพติดระดับต่างๆ ที่เป็นวงจรมายาเสพติดเข้าสู่ชุมชน และ เน้นการแก้ไขปัญหามาตามแนวทางสันติ ให้อภัย ใช้บทบาทของศาสนาในการลดปัญหาเสพติด และการแพร่ระบาดของเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน อีกทั้งน้อมนำการใช้ “ศาสตร์พระราชา” และยุทธศาสตร์คนดี ในการสร้างความยั่งยืนในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

3. การส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ได้ขับเคลื่อนด้วยการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมภายใต้ความแตกต่างทางด้านศาสนา ประเพณี และ วัฒนธรรม ด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนทุกเชื้อชาติ ศาสนา อยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความเข้าใจ และความสามัคคี รวมใจไทยหนึ่งเดียวเป็นมิตรกับทุกภาคส่วน เกิดความตระหนักรู้ มีความเข้าใจ ยอมรับ และเห็นในคุณค่าของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม รวมทั้งวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะ เป็นทางออกจากความขัดแย้ง และความรุนแรง

ผลการขับเคลื่อนตามนโยบายและสั่งการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เกิดผลงานใน ด้านต่างๆ ดังนี้

1. ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ปัญหาเสพติด และภัยแทรกซ้อน อื่นๆ ได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้น

2. สังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็งประชาชน และทุกภาคส่วนร่วมกันรับผิดชอบพื้นที่และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามากขึ้น

3. เศรษฐกิจในพื้นที่ได้รับการพัฒนาประชาชนมีรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น

4. กลุ่มผู้เห็นต่าง และประชาชน ได้รับการชี้แจงข้อเท็จจริง ทำให้เกิดความความเชื่อมั่น ต่อกระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ และเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานเพื่อเสริมสร้างสันติสุข มากขึ้น

5. องค์กรทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ และให้การสนับสนุนแนวทางการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลยึดมั่นหลักการแก้ไขปัญหาตามแนวทางสันติวิธีใช้การเมืองนำการทหาร, ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมีประชาชนและชุมชนเป็นศูนย์กลาง, ทรนงค์และสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม ที่เข้มแข็งและยึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชนการบูรณาการทุกภาคส่วน โดยยึดประชาชนและชุมชนเป็นศูนย์กลาง

6. สร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการพูดคุยเพื่อสันติสุข จชต. มุ่งเน้นงานโครงการพาคนกลับบ้าน, งานแสวงหาความร่วมมือกับภาคประชาสังคม (CSOs), องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และภาคประชาชน เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพูดคุยเพื่อสันติสุข ลดความหวาดระแวงและสร้างความเชื่อมั่นต่อกัน

7. มุ่งเน้นการสนับสนุนส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้เสียโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในระดับชุมชนมีส่วนร่วมเสริมสร้างความเข้มแข็ง และใช้งานกำลังประจำถิ่น (ทพ., ตร., อส.) และกำลังประชาชนทุกประเภท ได้แก่ ชคต. , ชรบ. , อรบ. , อรม., ทสปช. และ อปพร. ให้มีขีดความสามารถในการรักษาความสงบเรียบร้อย ภายในหมู่บ้าน/ตำบล, การคุ้มครองเส้นทาง, ครู, โรงเรียน, ชุมชนล่อแหลม, การรักษาความปลอดภัยเขตเมืองเศรษฐกิจ/ชุมชนเขตเทศบาลและมาตรการเชิงรับอื่นๆ โดยให้สามารถใช้งานได้จริง เพื่อมาเสริมหรือสนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร ตามคุณลักษณะขีดความสามารถและสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน

ศูนย์สันติวิธี (ศสว.) ดำเนินงานทางการเมือง ตามนโยบาย ทั้ง 3 ส่วน ดำเนินการเสริมสร้างให้เกิดการเอาชนะในระดับตำบล โดยใช้ สภาสันติสุขตำบล และขับเคลื่อนให้เกิดตำบลดีกว่าด้วยการใช้หลักศาสนาอิสลามที่ถูกต้อง ของกำบังดีกว่า ร่วมกับผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็งของชุมชนศรัทธา ให้เกิดขึ้นในระดับตำบล ทั้งนี้ในปีงบประมาณ 2563 มุ่งเน้นงานสำคัญ ได้แก่ งานสร้างความเข้าใจกับประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ จชต. และงานแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติวิธี

จากข้อมูลปัญหาความไม่สงบในชายแดนภาคใต้ ในรอบ 15 ปีที่ผ่านมา การก่อเหตุความรุนแรงจะมีแนวโน้มลดต่ำลง สะท้อนภาพให้ทราบสถานการณ์ในภาพรวมในพื้นที่ดีขึ้น อาจจะได้ว่าเป็นความสำเร็จในการแก้ปัญหาในภาคใต้ของรัฐบาล นับตั้งแต่ปี 2556 ถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญที่น่าจะเกิดจากปฏิบัติการที่เรียกว่ากระบวนการสันติภาพที่ได้เริ่มขึ้นในปีดังกล่าว เป็นความพยายามในการแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการสันติภาพ และมีการขับเคลื่อนนโยบายการแก้ปัญหาปัญหาความรุนแรงโดยสันติวิธี

บทที่ 4

การวิเคราะห์แนวทางการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรง ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทางสันติวิธี

บทที่ 4 ผู้วิจัยนำเสนอกระบวนการการวิจัยและผลการศึกษาแนวทางการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทางสันติวิธี เพื่อสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. บทบาทในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ประมวลผลกิจกรรมโครงการในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. ประมวลผลกิจกรรมโครงการในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของ
ก.ร.ม.น.ภาค 4 สน.
4. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ
5. แนวทางการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย
แนวทางสันติวิธี
6. สรุป

บทบาทในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลไกการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกส่วนราชการ โดยแบ่งการบริหารจัดการ ออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

ระดับนโยบาย โดย นายกรัฐมนตรี เป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย

ระดับแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา จชต. ทำหน้าที่บูรณาการงานของส่วนราชการ โดยมี รองนายกรัฐมนตรี/รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นประธานคณะกรรมการ

ระดับปฏิบัติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า เป็นหน่วยงานหลัก รับผิดชอบขับเคลื่อนงานทั้งมิติความมั่นคงและการพัฒนา

นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรี แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ 13 ท่าน เป็นผู้แทนพิเศษของรัฐบาลทำหน้าที่เชื่อมโยงและบูรณาการแผนงาน/โครงการและงบประมาณให้เกิดเอกภาพระหว่างหน่วยงานส่วนกลางกับหน่วยงานในพื้นที่ และจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนหน้า ในพื้นที่ จชต. การป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ในส่วนการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและพัฒนาประเทศ ตามแผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง โดยมุ่งจัดการกับเงื่อนไขปัญหาที่มีอยู่เดิมทั้งปวงให้หมดสิ้นไป และเฝ้าระวังมิให้เกิดเงื่อนไขใหม่ขึ้น โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา มาเป็นกรอบแนวทางนำในการดำเนินงานแก้ไข และป้องกันปัญหา ตลอดไปจนถึงการผลักดันยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ เพื่อส่งเสริม

ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่สาเหตุอย่างแท้จริง พร้อมนำความสงบสันติสุขอย่างยั่งยืนกลับคืนสู่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนทั้งประเทศ และนานาชาติต่อไป โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ประกอบด้วย

1. การมุ่งดำเนินการต่อจุดศูนย์กลางหลักของปัญหาและแนวทางการปฏิบัติของขบวนการในพื้นที่ ด้วยการลดขีดความสามารถของขบวนการและแนวร่วมในทุกกระดับ
2. ดำเนินการป้องกันเหตุรุนแรงที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ และกับประชาชนกลุ่มเสี่ยง
3. ระงับยับยั้งการบ่มเพาะเยาวชน เพื่อจัดตั้งมวลชนสนับสนุนในอนาคต
4. ยุติการขยายแนวคิดที่ถูกบิดเบือนจากหลักศาสนาที่ถูกต้อง
5. ให้ความสำคัญกับการขยายความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ นานาชาติและภาคประชาชน

รัฐบาล โดยสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้จัดทำนโยบายการบริหารและพัฒนา จชต. พ.ศ. 2563 - 2565 เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนได้อย่างต่อเนื่องจากนโยบายฉบับเดิม รวมทั้งมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบาย/แผนที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนด วิสัยทัศน์ คือ “จชต. เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ที่มีความสันติสุขอย่างยั่งยืนพัฒนาบนพื้นฐานพื้นฐานของการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน” และมีวัตถุประสงค์ของนโยบาย เพื่อให้การแก้ไขปัญหา จชต. สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมและแนวโน้มสถานการณ์ ได้แก่

1. เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัย และความสงบสันติที่ปราศจากเงื่อนงำที่เอื้อต่อการใช้ความรุนแรงจากทุกฝ่ายในพื้นที่ จชต.
2. เพื่อขับเคลื่อนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข จชต. ให้มีความต่อเนื่อง และส่งเสริมสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อกระบวนการพูดคุยบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรมและการเยียวยาให้เป็นธรรมและทั่วถึง รวมทั้งขจัดเงื่อนงำความไม่เป็นธรรมและความหวาดระแวงทุกรูปแบบ
4. เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และมุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ของพื้นที่ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง
5. เพื่อเสริมสร้างสังคมให้เข้มแข็ง และส่งเสริมมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายนอกภาครัฐ ที่เกื้อหนุนต่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนา จชต.
6. เพื่อสร้างการรับรู้และเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศให้เกื้อกูลต่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนา จชต. อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการหน่วยงานที่ร่วมรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการจัดอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ จนถึงระดับปฏิบัติ มีการประเมินผลการปฏิบัติ อบรมสัมมนา ทบทวนการปฏิบัติ และปรับแผนงาน/โครงการ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

ในส่วนการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี แนวความคิดการใช้สันติวิธีในสังคมไทย เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไถยนั้น ได้ดำเนินมากกว่าศตวรรษ บางครั้งจะเกิดเหตุการณ์รุนแรงในการใช้กำลังในการแก้ไขปัญหาบ้าง แต่สุดท้ายอำนาจรัฐในการใช้ความรุนแรงที่เหนือกว่า ก็จะได้รับชัยชนะแทบทุกครั้ง แต่ชัยชนะของรัฐนั้นเป็นไปชั่วคราวชั่วคราว ไม่มีสันติวิธี

ที่ยั่งยืนแม้แต่ครั้งเดียว อย่างไรก็ตาม ยังเชื่อว่าต้องใช้สันติวิธีกับปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น เพราะไม่ใช่การต่อสู้กับศัตรูที่จะต้องเอาชนะกันด้วยกำลัง หากเป็นการต่อสู้กับอำนาจที่ไม่เป็นธรรม ความแตกต่างกันทางความคิด การใช้สันติวิธีไม่มีสูตรสำเร็จ หากต้องศึกษาจากนักคิด ทฤษฎีเท่าที่มี และจากประสบการณ์ในอดีต เช่น นโยบายการใช้การเมืองนำการทหาร นำมาใช้ อย่างอ่อนตัวหรือยืดหยุ่น ให้เข้ากับสถานการณ์ ข้อเสนอสำหรับการใช้สันติวิธีในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พอดีสรุปอย่างมีนัยได้ว่าปัญหาความขัดแย้งเป็นปัญหาของคนในชาติ เป็นปัญหาที่ยังสามารถทำความเข้าใจ พูดคุยกันได้ การใช้ยุทธศาสตร์การสร้างควมไว้วางใจ ใช้นโยบายสื่อสารสองทางเพื่อความเข้าใจกัน การหมั่นสร้างสัมพันธ์ และจะต้องพยายามให้ประชาชนที่เห็นใจผู้ก่อความไม่สงบ และเห็นใจรัฐ หันมาสร้างจุดร่วมกันที่เป็นการปฏิเสธความรุนแรง และแปลงภาพการต่อสู้ที่ใช้ความรุนแรง มาเป็นการต่อสู้ทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้วิธีสันติวิธี ตามความเห็นของ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ นั้น เป้าหมายในกระบวนการสันติวิธี ได้แก่

1. เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติจากเดิม ที่มองความขัดแย้งเป็นลบ เป็นสิ่งผิดปกติหรือไม่ดี ไปเป็นมองความขัดแย้งว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่สามารถยอมรับและมีหนทางแก้ไข
2. เพื่อให้เกิดความใจอ่อนตาม คือทำให้แต่ละฝ่ายได้เข้าใจสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาและความต้องการของคู่กรณี ในการที่จะแก้ไขปัญหาพร้อมกัน โดยใช้วิธีการร่วมปรึกษาหารือถึงเงื่อนไขของความขัดแย้งอย่างเป็นมิตร บนหลักแห่งความเป็นธรรม
3. เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาพร้อมกัน โดยอาศัยการประสานงานระหว่างองค์กร หรือใช้คนกลางดำเนินการ ซึ่งแต่ละฝ่ายจะทราบถึงแนวทาง วิธีการแก้ปัญหาอุปสรรค และมีการติดตามผลการดำเนินการร่วมกัน ซึ่งถือว่าการร่วมกันคิดร่วมกันแก้ปัญหาด้วยความรู้สึกที่เป็นมิตร

ประมวลผลกิจกรรมโครงการในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากนโยบายและแนวทางของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาหลัง 4 มกราคม 2547 นั้น นอกจากจะใช้กำลังเข้าปราบปรามผู้ก่อความไม่สงบ ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการด้านการทหารแล้ว ฝ่ายรัฐบาลได้ใช้มาตรการทางการเมืองควบคู่กันไปด้วย ขณะเดียวกันก็มีแนวความคิดที่จะแก้ไขปัญหาด้วยการสมานฉันท์ หลายฝ่ายเรียกร้องให้แก้ปัญหาโดยสันติวิธี ประเด็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธีสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาได้หรือไม่อย่างไร ควรวิเคราะห์ในรายละเอียด ดังนี้

1. ต้องยอมรับความมีอยู่จริงของความคิดในการแบ่งแยกดินแดน และขบวนการแบ่งแยกดินแดน ถึงแม้ว่าหลายๆ ฝ่ายมักจะกล่าวว่า กลุ่มที่มีความคิดในการแบ่งแยกดินแดนเป็นเพียงคนกลุ่มน้อย มุสลิมส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย แต่ต้องยอมรับความจริงว่าความไม่สงบที่เกิดขึ้นเกิดจากการกระทำของคนกลุ่มน้อยกลุ่มนั้น
2. เงื่อนไขที่ฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบใช้ในการปลุกระดมมหาสมาคม แนวร่วม ชี้นำการปฏิบัติการ หากไม่ได้รับการแก้ไข จำนวนผู้เข้าร่วมกับผู้ก่อความไม่สงบจะเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ จนมีพลังและศักยภาพเพียงพอในการต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนได้

ฝ่ายรัฐบาลออกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 200/2548 เรื่อง นโยบายและการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ลง 31 พฤษภาคม 2548

ตลอดจนคำสั่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนหนึ่งให้ความสำคัญกับการใช้แนวทางสันติวิธี เป็นข้อที่น่าพิจารณาว่า คำสั่งนโยบายและยุทธศาสตร์ดังกล่าว มิได้กำหนดชั้นความลับ แต่ไม่มีการเผยแพร่สู่สาธารณะ ให้ประชาชนทั่วไปตลอดจนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับทราบ นอกจากเป็นการแสดงเจตนารมณ์ของฝ่ายรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี หากได้มีการประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้มุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เกิดความเข้าใจ จะเป็นการสร้างบรรยากาศของความสมานฉันท์ และมีความเชื่อมั่นว่าจะแก้ไขปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรงหรือแนวทางสันติ

ในการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี ในอดีตประเทศไทยประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาการต่อสู้ด้วยอาวุธของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และการยุติการต่อสู้ด้วยอาวุธของพรรคคอมมิวนิสต์มลายา ล้วนแต่ใช้การพูดคุย/เจรจาในทางลับควบคู่ไปกับมาตรการด้านการทหาร และการเมืองทั้งสิ้น ดังนั้นบนความคิดเห็นที่แตกต่าง การใช้การพูดคุย/เจรจา จึงควรได้รับการพิจารณานำมาใช้

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) จัดทำยุทธศาสตร์ความมั่นคง จชต. พ.ศ. 2560 - 2564 เพื่อรองรับนโยบายการบริหารและการพัฒนา จชต. แนวความคิดทางยุทธศาสตร์ น้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้เป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อมุ่งไปสู่การยุติสภาพปัญหาและการสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืน โดยมีแนวความคิดทางยุทธศาสตร์ ได้แก่

1. ยึดมั่นในหลักการแก้ไขปัญหาตามแนวทางสันติวิธี หลักสิทธิมนุษยชนและนิติธรรม
2. เปลี่ยนถ่ายความรับผิดชอบพื้นที่ให้กับกำลังในพื้นที่ กำลังประจำถิ่นและการบริหารจัดการให้กับกลไกปกติของรัฐ,
3. การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขบนพื้นฐานความแตกต่างของสังคมพหุวัฒนธรรม
4. การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกกลุ่มทุกฝ่ายในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่

ประเด็นยุทธศาสตร์ 6 ด้าน ได้แก่

1. การเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในพื้นที่
2. การพัฒนาศักยภาพของคนและพื้นที่
3. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมพหุวัฒนธรรม
4. การสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการพูดคุยเพื่อสันติสุข จชต.
5. การอำนวยความสะดวก สิทธิมนุษยชนและการสร้างความเข้าใจ
6. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ประมวลผลกิจกรรมโครงการในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของ กอ.รมน.ภาค 4 สน.

กอ.รมน.ภาค 4 สน. มีภารกิจในการการสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ยกระดับการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงอย่างมีเอกภาพ ครอบคลุมทุกพื้นที่ และทุกกลุ่มเป้าหมายมีการบูรณาการความเชื่อมโยงระหว่าง

ประเด็นเชิงยุทธศาสตร์และเชิงพื้นที่ แผนการดำเนินงาน การลงมือปฏิบัติ ตลอดจนการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลอย่างสอดคล้องต่อเนื่องกันทุกระดับ ทั้งนี้แผนย่อยด้านการป้องกันและ แก้ไขปัญหาความไม่สงบใน จชต. โดยได้กำหนดแผนงาน/โครงการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี และแผนแม่บทย่อยในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้ ทั้งโครงการ การบริหารจัดการมุ่งเพิ่มประสิทธิภาพภาครัฐและเครือข่ายต่างๆ เพื่อขับเคลื่อน นโยบาย, โครงการพัฒนาประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้พึ่งพาตนเองได้ด้วยหลักประชารัฐ และโครงการสร้างความเข้าใจกับประชาชนไทย, องค์กรทั้งในและต่างประเทศ

ศูนย์สันติวิธี ดำเนินงานทางการเมือง ไปสู่ประชาชนในกลุ่มต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน หลักๆ ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง ด้วยการให้เจ้าหน้าที่หน่วยขึ้นตรงของศูนย์สันติวิธี ทั้ง 5 หน่วย ปฏิบัติงาน การเมือง โดยมุ่งต่อกลุ่ม เป้าหมาย 16 กลุ่ม ได้แก่ 1.เจ้าหน้าที่รัฐ รร.การเมือง ศสว., 2.ไทยพุทธ, 3. ประชาชนทั่วไป, 4. หน่วยงานที่รัฐจัดตั้ง/องค์กรภาครัฐ, 5. ผู้นำจิตวิญญาณ (อุลามะ/พระ), 6. ปัญญาชน, 7. สถานศึกษาต้นน้ำ, 8. ผู้นำทางสังคม, 9. กลุ่มสตรี, 10. ภาคประชาสังคม, 11. สื่อมวลชน, 12. นักการเมือง, 13. นักรูทิจ, 14. นักวิชาการ, 15. สถานศึกษาเลยต้นน้ำ และ 16. ผู้เห็นต่างจากรัฐ

ส่วนที่สอง ด้วยชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือน (ชป.กร.) หรือเจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายทหาร รวมทั้ง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ลงปฏิบัติงานครอบคลุมในพื้นที่ 290 ตำบล เพื่อขยายผล ต่องานการเมืองด้วยการชี้แจงจากเจ้าหน้าที่ของศูนย์สันติวิธี และ **ส่วนที่สาม** ด้วยการจัดตั้ง ขยายเครือข่ายจิตอาสาประชารัฐ จากภาคประชาชน และภาคประชาสังคม สร้างความเป็นพวกพ้องในการสร้างชาติ เพื่อให้การสนับสนุนงานการเมือง ในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

โดยทั้ง 3 ส่วน สามารถดำเนินการเสริมสร้างให้เกิดการเอาชนะในระดับตำบล โดยใช้ สภาสันติสุขตำบลและขับเคลื่อนให้เกิดตำบลดีด้วย การใช้หลักศาสนาอิสลาม ของกำบังดีจาก ผู้นำทางศาสนาและผู้นำทางธรรมชาติ ร่วมกับผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนศรัทธา (กำบังดี) ให้เกิดขึ้นในระดับตำบล

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

ในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของ กอ.รมน.ภาค 4 สน. ประกอบด้วย คน เครื่องมือและกฎหมาย ดังนี้

1. คน หรือ ประชาชน ถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรก ในสถานการณ์ ความขัดแย้งในพื้นที่ ซึ่งเป็นการแย่งชิงมวลชนระหว่างรัฐและกลุ่ม ผกร. ดังนั้น การแก้ไขปัญหาจึงต้อง มุ่งไปสู่ประชาชนที่เป็นจุดศูนย์กลางของการแก้ไขปัญหา โดยแผนงาน/โครงการจะต้องเป็นไป เพื่อประโยชน์ของ ประชาชนในพื้นที่ ทั้งในเรื่องความปลอดภัยและการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตโดยแผนงาน/โครงการ ที่ดีจะต้องมีผลต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในอำนาจรัฐ และให้ความร่วมมือ สนับสนุนการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะทำให้แนวร่วมลดจำนวนลง ส่วนกลุ่ม ผกร. จะต้องใช้มาตรการ ทางกฎหมายและมาตรการทางทหาร เพื่อกดดันให้ยุติความเคลื่อนไหว

2. เครื่องมือเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเสริมประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ในสถานการณ์ที่กลุ่ม ผกร. ได้ใช้ยุทธวิธีสงครามกองโจร ผสมผสานเข้ากับยุทธวิธีการก่อการร้าย ทั้งในเรื่องของระบบการเฝ้าตรวจพื้นที่ การป้องกัน/ลดอันตรายและการเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติการเชิงรุก

3. กฎหมาย เนื่องจากคดีอาชญากรรมในพื้นที่เป็นคดีที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น โดยเป็นคดีที่ผู้ก่อเหตุลงมือก่อเหตุแบบต่อเนื่องหลายครั้งและหลายพื้นที่ ต้องใช้เวลาในการสอบสวน มากกว่าปกติ ไม่เหมือนคดีอาชญากรรมทั่วไป ที่มีความเชื่อมโยงของบุคคลที่มีเหตุจูงใจ รวมทั้งเป็นคดีที่มีความเชื่อมโยงกับธุรกิจหรือองค์กรผิดกฎหมาย เช่น โครงสร้างกลุ่ม ผกร. การค้ำน้ำมันเถื่อน และยาเสพติด ซึ่งมีความแตกต่างจากพื้นที่ทั่วไป นอกจากนี้ยังได้นำมาใช้เป็นประโยชน์ต่อการควบคุมตัว ผู้ต้องสงสัย เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ เพื่อเสริมการดำเนินการตามกฎหมายปกติ ซึ่งเป็นการมุ่งที่จะเอาผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมายเท่านั้น ทั้งนี้ ในการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่นั้น จะต้องได้รับความเห็นชอบจากศาลด้วย เพื่อเป็นการควบคุมไม่ให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเกินกว่าความจำเป็น

จากทฤษฎี และแนวคิดเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมประสิทธิภาพ และการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี ที่นำไปใช้และกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติ ในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา มาเป็นกรอบแนวทางนำในการดำเนินงานแก้ไขและป้องกันปัญหาตลอดไปจนถึงการผลักดันยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เป็นสาเหตุอย่างแท้จริง พร้อมนำความสงบสันติสุขอย่างยั่งยืนกลับคืนสู่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย

1. การปฏิบัติการเพื่อรักษาความมั่นคงภายในพื้นที่ จชต. โดยให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในทุกขั้นตอน

2. งานการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญในการแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ จชต. และตามนโยบายการเมืองนำการทหารนั้น การเมืองหมายถึงการเป็นมิตรกับประชาชน การช่วยเหลือประชาชนในด้านต่างๆ เช่น การแก้ไขปัญหายาเสพติด การยกระดับคุณภาพชีวิต การพัฒนาหรือปรับปรุงสถานที่ และสิ่งสาธารณูปโภค เป็นต้น เพื่อให้ได้ใจประชาชน

3. ใช้แนวทางการทำงานโดยยึดหลัก “แสวงจุดร่วม สงวนจุดต่าง” คือ พยายามในการค้นหาจุดที่เหมือนร่วมกันของทั้งสองฝ่ายและเสริมสร้างจุดนั้นให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น เช่น ความต้องการให้พื้นที่สงบสุข, ความต้องการสมานฉันท์, ความรักความสามัคคี ของคนในชาติและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ, ความเข้มแข็งของสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์, เสรีภาพ ในการนับถือศาสนาและความเท่าเทียมกันของประชาชน ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาได้มากยิ่งขึ้น และลดหรือระงับจุดแตกต่างไม่ให้ขยายตัวไปอีก เช่น ประวัติศาสตร์, ชาติพันธุ์, ศาสนา, วัฒนธรรม, สภาพสังคม, วิถีชีวิต, เศรษฐกิจและภาษา เป็นต้น

4. ให้ความสำคัญกับการบูรณาการและปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานรัฐทุกหน่วยงาน เพื่อเสริมสร้างอำนาจให้เข้มแข็ง สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนทุกคน ทุกพื้นที่ ถึงระดับหมู่บ้าน

5. ลดปัญหาความหวาดระแวง ความเกลียดชังระหว่างคนในพื้นที่ ด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ โดยจัดให้มีทั้งประชาชนไทยพุทธและไทยมุสลิม เข้าร่วมทำกิจกรรมด้วยกัน รวมทั้ง การสร้างความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่รัฐที่จะปกป้องชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชนทุกหมู่เหล่าและทุกศาสนา

6. ภาครัฐ มีทิศทางและพัฒนาการในการแก้ไขปัญหา ส่งเสริมให้คนและสังคม จชต. เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ดำเนินการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน มีความเข้าใจในวิถีชีวิตและความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม รวมทั้งรับรู้ปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่โดยตรง

7. การเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขและพัฒนาพื้นที่ของภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และเยาวชนเพิ่มขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกกลุ่มทุกฝ่ายในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่

8. ยึดมั่นในหลักการแก้ไขปัญหาตามแนวทางสันติวิธี หลักสิทธิมนุษยชนและนิติธรรม เปลี่ยนถ่ายความรับผิดชอบพื้นที่ให้กับกำลังในพื้นที่ กำลังประจำถิ่นให้มากยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้เสียโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชน ในระดับชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนา

9. มีการบูรณาการกำลังทุกภาคส่วน ดำเนินการทั้งมาตรการเชิงรุกและเชิงรับป้องกันชีวิตทรัพย์สิน และยุติความรุนแรงในพื้นที่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป จะต้องได้รับความคุ้มครองให้มีความปลอดภัย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในอำนาจรัฐ โดยกำหนดความเร่งด่วนในพื้นที่เมืองต้นแบบ, เมืองเศรษฐกิจ, ชุมชนเมือง, ชุมชนล่อแหลม

10. เสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ส่งเสริมคุณค่าและยอมรับการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน โดยจัดระบบการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมในทุกระดับและจัดกิจกรรมส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้ประชาชนทุกเชื้อชาติศาสนาอยู่ร่วมกัน ด้วยความรักความสามัคคีเหมือนเช่นในอดีต ส่งเสริมให้การดำเนินวิถีชีวิตและการปฏิบัติตามหลักศาสนาของทุกศาสนาเป็นไปโดยไม่มีอุปสรรค สร้างทัศนคติที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยจัดให้มีการเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน โดยการจัดทำโครงการสานสัมพันธ์กับผู้นำศาสนาและนำผู้นำศาสนาในพื้นที่ จชต. เดินทางไปทัศนศึกษา เรียนรู้การอยู่ร่วมกันของคนต่างศาสนิก

11. เสริมสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับประชาชน และประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ โดยการเปิดพื้นที่การสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับสถานการณ์ความเป็นจริงในพื้นที่ , การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ บนความแตกต่างหลากหลายและไม่มีทางเลือกปฏิบัติทางวัฒนธรรม

12. ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทย ภาษามลายู ภาษาอาหรับและภาษาอังกฤษ ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อใช้ภาษาเป็นสะพานเชื่อมการอยู่ร่วมกัน ในสังคมพหุวัฒนธรรม

แนวความคิดและทฤษฎีการเพิ่มประสิทธิภาพ

แนวทางการแก้ปัญหาตามยุทธศาสตร์ความมั่นคง จชต. พ.ศ. 2560 - 2564 ที่สำคัญ คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกำลังประจำถิ่น พลเรือนและตำรวจ เพื่อเข้ารับผิดชอบภารกิจเชิงรับ, การบูรณาการแผนงาน/โครงการและงบประมาณ ของ 53 หน่วยงาน ให้ตอบสนองต่อความต้องการของพี่น้องประชาชน โดยกำหนดแผนการดำเนินงานไว้ครอบคลุมทั้งมิติด้านมั่นคง และด้านการพัฒนา มีภารกิจในการการสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ยกระดับการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงอย่างมีเอกภาพ ครอบคลุมทุกพื้นที่ และทุกกลุ่มเป้าหมายมีการบูรณาการความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ และเชิงพื้นที่ แผนการดำเนินงาน การลงมือปฏิบัติ ตลอดจนการติดตามประเมินผล และรายงานผลอย่างสอดคล้องต่อเนื่องกันทุกระดับ เช่น

1. พัฒนาเจ้าหน้าที่ ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ จชต. โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของรัฐ ทั้งพลเรือน ตำรวจและทหาร ได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะความรู้ให้มีประสิทธิภาพ ก่อนการปฏิบัติงาน โดยให้ความสำคัญกับการปรับทัศนคติและปลูกจิตสำนึก ให้มีความเข้าใจในเจตนารมณ์ของรัฐบาลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพของพื้นที่และสภาพของปัญหาในพื้นที่ทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นการลดเงื่อนไขความขัดแย้งในพื้นที่และไม่สร้างเงื่อนไขความขัดแย้งขึ้นใหม่ หน่วยงานภาครัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จะต้องมีความพร้อม ทั้งในเรื่องเครื่องมือ อุปกรณ์และยานพาหนะ ที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่หรือสถานการณ์ รวมทั้งมีระบบการทำงานที่มีเอกภาพและประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา จชต.

2. การเพิ่มประสิทธิภาพ กองกำลังประจำถิ่นและกำลังประชาชน เพื่อบูรณาการร่วมกับหน่วยงานทุกภาคส่วน ให้มีความเข้มแข็ง เพื่อเข้ารับผิดชอบภารกิจเชิงรับ, การบูรณาการแผนงาน/โครงการและงบประมาณของ 53 หน่วยงาน และลดระดับการใช้กำลังทหาร ทอยยส่งมอบพื้นที่ให้กับหน่วยงาน/ส่วนราชการปกติ

3. ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนใต้ (ศอ.บต.) จัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ.การบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2553 โดยมี นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบสูงสุด เป็นหน่วยระดับแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ รับผิดชอบหลักในงานด้านพัฒนา จำนวน 4 กลุ่มภารกิจงาน ได้แก่ งานอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ มีกระทรวงยุติธรรมเป็นหัวหน้ากลุ่มงาน, งานสร้างความเข้าใจทั้งในและต่างประเทศ/เรื่องสิทธิมนุษยชน มีกระทรวงการต่างประเทศเป็นหัวหน้ากลุ่มงาน, งานการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม มีกระทรวงศึกษาธิการเป็นหัวหน้ากลุ่มงาน และงานพัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่และคุณภาพชีวิตประชาชนมีกระทรวงมหาดไทยเป็นหัวหน้ากลุ่มงาน

4. การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการข่าว, การบังคับใช้กฎหมายในการปฏิบัติต่อผู้ก่อเหตุรุนแรง และกลุ่มผิดกฎหมายอื่นๆ สลายแนวความคิดความรุนแรงควบคู่กับการสลายโครงสร้างกลุ่ม ผกร. เพื่อให้หมู่บ้านที่เป็นเขตอิทธิพลของกลุ่ม ผกร. ลดลงและไม่ขยายพื้นที่เพิ่มขึ้น ช่วยให้ฝ่ายรัฐสามารถแยกประชาชนและกลุ่ม ผกร. ได้อย่างชัดเจนและนำมาเป็นข้อมูลในการทำงานทั้งงานการเมืองและการทหาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. เสริมสร้างความเข้มแข็งและใช้งานกำลังประจำถิ่น (ทพ., ตร., อส.) และกำลังประชาชนทุกประเภท ได้แก่ ชคต., ขรบ., อรบ., อรม., ทสปช. และ อปพร. ให้มีขีดความสามารถในการรักษาความสงบเรียบร้อย ภายในหมู่บ้าน/ตำบล, การคุ้มครองเส้นทาง, ครุ, รร., ชุมชน ล่อแหลม, การรักษาความปลอดภัย เขตเมืองเศรษฐกิจ/ชุมชนเขตเทศบาลและมาตรการเชิงรับอื่นๆ บางประการ โดยให้สามารถใช้งานได้จริง เพื่อมาเสริมหรือสนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร ตามคุณลักษณะขีดความสามารถและสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน

6. กำลังทหารหลัก มาใช้ในการปฏิบัติการเชิงรุกในการกดดันไม่ให้กลุ่ม ผกร. สามารถก่อเหตุร้ายในพื้นที่ จชต. โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างด้านกำลังพล, การฝึกเพิ่มประสิทธิภาพ, การสนับสนุนอาวุธ/ยุทโธปกรณ์ที่เหมาะสมและเพียงพอ ตลอดจนแยกภารกิจการรักษาความมั่นคงออกจากภารกิจของหน่วยปกติ เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาพื้นที่ จชต. มีประสิทธิภาพสูงสุด

7. พื้นที่ตามแนวชายแดนมีทั้งด้านความมั่นคง โดยกลุ่ม ผกร. ยังคงใช้พื้นที่บริเวณแนวชายแดนในการเคลื่อนไหว และใช้เป็นแหล่งหลบซ่อนพักพิง พบปะประชุมสั่งการ แหล่งบ่มเพาะพื้นที่ฝึกและเป็นพื้นที่ประกอบวัตถุระเบิดแล้วลักลอบขนอาวุธ/ระเบิดแสวงเครื่อง อุปกรณ์และสารประกอบระเบิดจากประเทศเพื่อนบ้านนำเข้ามาก่อเหตุในพื้นที่ประเทศไทย อีกทั้งยังพบปัญหาภัยแทรกซ้อน ได้แก่ ปัญหาแรงงานต่างด้าว, ปัญหาการลักลอบค่าน้ำมันเถื่อน, ปัญหาบุคคลสองสัญชาติ, ปัญหาการค้าสินค้าหนีภาษี, ปัญหายาเสพติด และปัญหาการผ่านเข้าออกประเทศตามช่องทางที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งในบางกรณีพบว่ามีความเชื่อมโยงกับการก่อเหตุรุนแรง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการบูรณาการแผนงาน/โครงการ และแผนปฏิบัติการให้มีเอกภาพที่สอดคล้อง เพื่อให้การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนมีความสมดุลระหว่างความมั่นคงและการพัฒนา

8. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ จชต. จะต้องได้รับการดูแลเรื่องสิทธิกำลังพล ข้าราชการให้สอดคล้องกับภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน

9. สยศ.กอ.รมน.ภาค 4 สน. รับผิดชอบเกี่ยวกับการบูรณาการ ประสานนโยบายและยุทธศาสตร์ และพัฒนายุทธศาสตร์ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561 - 2580 ประเด็นความมั่นคง และแผนบูรณาการป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2562 - 2565 ขับเคลื่อนและกำกับดูแลการดำเนินงานตาม แผนปฏิบัติการ แผนงาน โครงการ งบประมาณ ของ กอ.รมน.ภาค 4 สน. และ นขต.กอ.รมน.ภาค 4 ให้เป็นไปตามนโยบายและยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ จชต.

ทฤษฎีและแนวคิดแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี

ในแนวคิดทฤษฎีและแนวคิดแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี ประเด็นในทางโครงสร้างที่สำคัญก็คือโครงสร้างการบังคับใช้กฎหมาย ปัญหาในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมของรัฐ ความยุติธรรมในทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อแก้ปัญหาการลงทุน ความยากจน และการว่างงาน นอกจากนี้ยังเป็นเรื่องโครงสร้างความยุติธรรมในระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่และการพัฒนามนุษย์ ปัญหาโครงสร้างประชากร รวมทั้งปัญหาอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมอย่างเป็นธรรม ซึ่งประเด็นทรัพยากรนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องของสิทธิอำนาจของชุมชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ทะเล ที่ดินทำกิน ภูเขาและป่า เป็นต้น ส่วนปัจจัยสุดท้ายที่กล่าวถึง

การจัดความเกลียดชังและอคติในสังคมเป็นเรื่องใหญ่มากที่เกี่ยวพันกับปัจจัยในเชิงวัฒนธรรม เป็นประเด็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภาษา โดยได้ยกมาเป็นนโยบาย แผนงาน โครงการต่างๆ เพื่อดำเนินการ เช่น

1. ยึดมั่นแนวทางสันติวิธีเป็นบรรทัดฐานการจัดการความขัดแย้ง ความรุนแรงและการสร้างความรัก ความสามัคคี ความสงบสุข ความสมานฉันท์ของประชาชนและลดการใช้ความรุนแรงในพื้นที่
2. ยึดถือความเป็นธรรมและกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรม รวมถึงการเคารพหลักสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาโลก ค้ำครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน พัฒนาระบบการยุติธรรมและการเยียวยาให้เป็นธรรมและทั่วถึง รวมทั้งจัดเงื่อนไขความไม่เป็นธรรมและความหวาดระแวงทุกรูปแบบ
3. ยกระดับคุณภาพสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น โดยการสร้างและขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปกครอง ส่งบุตรหลาน เข้าเรียนในสถานศึกษาของรัฐบาลมากขึ้น การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อนักเรียนและเยาวชน จะได้มีโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งภายในและต่างประเทศ ผู้ที่อยู่นอกระบบการศึกษาจะต้องได้รับความรู้และเพิ่มทักษะทางวิชาชีพ
4. ขับเคลื่อนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข จซต. ให้มีความต่อเนื่อง และส่งเสริมสถานะแวดล้อมที่เอื้อต่อกระบวนการพูดคุยบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการพูดคุยเพื่อสันติสุขกับผู้เห็นต่างจากรัฐทั้งในพื้นที่และต่างประเทศ การเสริมสร้างสถานะแวดล้อมที่เหมาะสมปลอดภัย รองรับการพูดคุยเพื่อสันติสุขและมีหลักประกันของความต่อเนื่องและความเชื่อมั่นของทุกกลุ่มในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพูดคุย
5. สร้างสถานะแวดล้อมที่เอื้อต่อการพูดคุย เพื่อสันติสุข จซต. มุ่งเน้นงานโครงการพาคนกลับบ้าน, งานแสวงหาความร่วมมือกับภาคประชาสังคม (CSOs), องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และภาคประชาชน เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพูดคุยเพื่อสันติสุข ลดความหวาดระแวงและสร้างความเชื่อมั่นต่อกัน จนนำไปสู่การสร้างพื้นที่ปลอดภัย (Safety Zone) ร่วมกัน
6. การบังคับใช้กฎหมาย เป็นแนวทางปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ จซต. เป็นการนำตัวผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในพื้นที่/นอกพื้นที่ และต่างประเทศ ทั้งนี้ต้องดำเนินการให้กระบวนการยุติธรรมสอดคล้องกับหลักนิติธรรม คำนึงถึงผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ปฏิบัติตามกรอบเขตอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบ

แนวทางการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทางสันติวิธี

การดำเนินการตามแนวทางสันติวิธี ในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเห็นว่าในทุกๆระดับได้สร้างสถานะแวดล้อมให้เอื้อตามการดำเนินการในทุกๆระดับ ตั้งแต่ ระดับนโยบาย ระดับแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ จนถึงระดับปฏิบัติ อย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ ทั้งเตรียมการสร้างความรู้ความเข้าใจ และการมีการวางแผนปฏิบัติเมื่อเกิดความรุนแรงอย่างเป็นขั้นเป็นตอน และสามารถนำเสนอข้อเท็จจริงได้

การจัดการหน่วยงานที่ร่วมรับผิดชอบ มีการจัด ตั้งแต่ มีการประเมินผลการปฏิบัติ
อบรมสัมมนา ทบทวนการปฏิบัติ และปรับแผนงาน/โครงการ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาวะ
แวดล้อมที่เปลี่ยนไป สร้างมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการป้องกันเหตุ
ให้ความเป็นธรรมทุกฝ่าย และที่สำคัญจะไม่ใช้ความรุนแรงเข้าแก้ไขปัญหา

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
ทวีความรุนแรงและส่งผลกระทบในวงกว้าง ในช่วงต้นปี 2563 โดยมีจำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่าง
ต่อเนื่อง ทางรัฐบาลจึงได้ประกาศใช้ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน
เพื่อควบคุมสถานการณ์ทั้งประเทศ และได้กำหนดมาตรการต่างๆ ออกมาอีกหลายฉบับ สำหรับใน
พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็เช่นเดียวกัน มีการปิด และจำกัดการเข้าออก ตามแนวชายแดนของประเทศไทย
และมาเลเซีย การห้ามเดินทางบางช่วงเวลา จำกัดการเดินทางข้ามจังหวัด ซึ่งส่วนราชการในพื้นที่ และ
กอ.รมน.ภาค 4 สน. ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดเช่นเดียวกัน
ทั้งการอำนวยความสะดวก การแจกจ่ายอาหารและสิ่งของจำเป็นในการดำรงชีพ และการสอดส่อง
ดูแลและเฝ้าระวังโรคเป็นรายบุคคล โดยมีการสุ่มตรวจวัดไข้ร่วมกับเจ้าหน้าที่อื่นๆ ให้กับประชาชน
ทั่วไป ในสถานที่และชุมชนต่างอีกด้วย จนได้รับคำชื่นชม และความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่เป็น
อย่างยิ่ง ในการให้ความห่วงใย และการช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย ข้อสังเกตในห้วงเวลาดังกล่าว
สถานการณ์การก่อเหตุความรุนแรง มีจำนวนน้อยมาก ฝ่ายปฏิบัติการทางทหารเชิงรุก สามารถเข้า
ปฏิบัติการในพื้นที่ป่าเขาได้สำเร็จหลายเป้าหมาย ปัจจัยที่น่าพิจารณาคือ การปิดชายแดน ทำให้เกิด
ข้อจำกัดในการวางแผน เคลื่อนย้ายอาวุธและวัตถุอุปกรณ์ในการก่อเหตุ และเส้นทางในการหลบหนี
ถือเป็นผลดีต่อการปฏิบัติของฝ่ายเรา

สรุป

จากการศึกษาการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากแนวคิด
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องรวมทั้งความพยายามในการดำเนินการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของ
ภาครัฐฯ พอสรุปได้ดังนี้

การมีส่วนร่วม จะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้เปิดโอกาสให้ประชาชน ได้รับทราบปัญหาและ
สาเหตุของปัญหา โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม วางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา ร่วมพิจารณา
ตัดสินใจเลือกแนวทาง ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมรับผิดชอบในทุกด้าน ทุกภาคส่วน
ในทุกระดับ รวมทั้งได้กำหนดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาให้ดี
ยิ่งขึ้นต่อไป

ทฤษฎีการเพิ่มประสิทธิภาพ ปรากฏว่า ได้มีการกำหนดเป้าหมายขององค์การ
ยุทธศาสตร์ สร้างกลยุทธ์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการไปสู่เป้าหมายอย่างเป็นกระบวนการ
ตั้งแต่ระดับนโยบาย และการกระจายจากกลยุทธ์ไปสู่แผนระดับปฏิบัติการ โดยกลยุทธ์และแผน
ในแต่ละระดับและแต่ละส่วนงาน มีความประสานสอดคล้องกัน ได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่
เอกภาพของการบังคับบัญชาและยอมรับของของแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้มีความถูกต้องสมบูรณ์
และทิศทางในการทำงาน งานใดที่มีการปฏิบัติอย่างหลากหลาย จึงมีการแบ่งงานกันทำ แต่ต้องกำหนดการ

รวมศูนย์อำนาจหรือศูนย์อำนาจการ เพื่อให้มีการบูรณาการข้อมูลข่าวสาร ให้มีเสถียรภาพและเป็นมาตรฐาน การปฏิบัติเน้นผลประโยชน์ส่วนรวม ด้วยความเสมอภาค และยุติธรรม มีการกำหนดมาตรการ การข้อห้าม และข้อเน้นย้ำ การรักษาระเบียบวินัยในการทำงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อมิให้เกิดเงื่อนไขและ ปัญหาความขัดแย้งได้ นอกจากนี้ยังมีการดูแลสวัสดิการ ข้าราชการและกำลังใจของเจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วน รวมทั้งการบำเหน็จรางวัล และค่าตอบแทน

ทฤษฎีและแนวคิดแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี กรอบแนวคิดของนโยบายการบริหาร และการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555 - 2557 มีทิศทางชัดเจนและต่อเนื่อง โดย หน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการ การรองรับอย่างเหมาะสม รวมถึง ยึดหลักยุทธศาสตร์พระราชทาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" และ "ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" จึงทำให้แนวคิดของนโยบาย มีการยึดมั่นในหลักการแก้ไขปัญหาด้วย ใช้ แนวทางสันติวิธี ด้วยการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งจากการใช้แนวทางรุนแรงมาเลือกใช้แนวทางสันติวิธี มีการใช้กระบวนการ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง มีการบริหารจัดการบนพื้นฐานของ สังคมพหุวัฒนธรรมในการแก้ไขปัญหาด้วยและพัฒนาพื้นที่ โดยยึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชน หลักนิติรัฐ นิติธรรม ธรรมนิกและเคารพในกติการะหว่างประเทศ

ยุทธศาสตร์หลัก 2 ยุทธศาสตร์ ที่เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้าน การพัฒนา และยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ในส่วนของยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนา มอบให้ศูนย์ อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เป็นหน่วยบูรณาการปฏิบัติงาน และควบคุมการปฏิบัติ และในส่วนของ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มอบให้กองอำนาจการรักษามั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน.ภาค 4 สน.) เป็นหน่วยบูรณาการปฏิบัติงาน และควบคุมการปฏิบัติ ซึ่งมี เป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สามารถดำรงชีวิต และประกอบ อาชีพได้อย่างปกติสุข ได้รับสิทธิพื้นฐานตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม มีความเชื่อถือ ศรัทธาและไว้วางใจในอำนาจรัฐ

1. กลยุทธ์การพัฒนางานยุติธรรมและประสิทธิภาพการเยียวยา โดยการพัฒนากฎหมายและบูรณาการระบบงานยุติธรรมให้เข้ากับอัตลักษณ์และความสอดคล้องของวิถีชีวิต มุสลิมและศาสนาอิสลาม การเสริมสร้างความยุติธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนา เสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินคดีโดยอาศัยวิทยาการสอบสวนที่ทันสมัยตามหลักวิทยาศาสตร์ การช่วยเหลือพัฒนาอาชีพและฟื้นฟูจิตใจผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้จะต้องได้รับการเยียวยา ช่วยเหลือพัฒนาอาชีพ และฟื้นฟูจิตใจ

2. กลยุทธ์การเสริมสร้างความเข้าใจ และการขจัดความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี โดยสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ให้ประชาชนมีความเข้าใจการดำเนินงานของภาครัฐ ยอมรับ และให้ความ ร่วมมือกับภาครัฐ มีเป้าหมายคือ เจ้าหน้าที่รัฐเข้าถึงประชาชน และประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมของรัฐ รวมทั้งประชาชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นของตนเองเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3. กลยุทธ์การรักษาความสงบ โดยควบคุมและสกัดกั้นความเคลื่อนไหวการก่อเหตุ รุนแรง เพิ่มการรักษาความปลอดภัยแก่ประชาชนและผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ เพิ่มประสิทธิภาพการข่าว และดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่อง โดยการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้ ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

แนวโน้มในการแก้ไขปัญหา จชต. มีทิศทางที่ดีขึ้น เนื่องจาก

1. ภาครัฐมีทิศทางและพัฒนาการ ในการแก้ไขปัญหา มีความเข้าใจในวิถีชีวิตและความเป็นสังคม พหุวัฒนธรรม รวมทั้งรับรู้ปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่โดยตรง
2. การเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขและพัฒนาพื้นที่ของภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และเยาวชนเพิ่มขึ้น
3. นานาชาติและองค์กรต่างประเทศ มีความเข้าใจและให้ความร่วมมือต่อการแก้ไขปัญหา จชต. มีความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ รวมทั้งมีจุดแข็งในเรื่องของภาษา วัฒนธรรม ทรัพยากร และเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาพื้นที่ จชต.

นอกจากนี้ในห้วงต้นปี พ.ศ.2563 มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (Covid - 19) ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 สนองนโยบายรัฐบาลและได้สั่งการให้หน่วยที่ปฏิบัติการในพื้นที่ทุกหน่วย ใช้ศักยภาพที่มีเข้าช่วยเหลือและแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งในพื้นที่รับผิดชอบ และพื้นที่ตามแนวชายแดน โดยเข้าควบคุมดูแลและช่วยเหลือชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งการอำนวยความสะดวก ตรวจสอบ และรายงานการผ่านเข้าออก ตามแนวชายแดน ทำให้สามารถจำกัดการเดินทางการผ่านแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่เอื้อต่อการวางแผน เตรียมการก่อเหตุ และการหลบหนีข้ามแดน รวมทั้งสามารถเข้าถึงประชาชน โดยได้รับการตอบรับและความร่วมมือที่ดีในการให้ความรัก ความหวังใจของเจ้าหน้าที่รัฐทุกส่วน

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

บทที่ 5 ผู้วิจัยนำเสนอบทสรุปและข้อเสนอแนะ จากผลการวิจัยและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่องานวิจัยเรื่องการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทางสันติวิธีของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า เพื่อเสริมสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

สรุป

การศึกษา การจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทางสันติวิธี ของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ตอวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 1 เพื่อศึกษาการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงที่ด้วยแนวทางสันติวิธี โดยศึกษาการพัฒนาการนโยบายและแผนงานในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ ดังนี้

การจัดการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลได้กำหนดความรับผิดชอบ ให้กับหน่วยราชการต่างๆร่วมกัน สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) โดยแบ่งการบริหารจัดการ ออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับนโยบาย ระดับแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ และระดับปฏิบัติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า เป็นหน่วยงานหลัก รับผิดชอบขับเคลื่อนงานทั้งมิติความมั่นคงและการพัฒนา

นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรี แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้แทนพิเศษของรัฐบาลทำหน้าที่เชื่อมโยงและบูรณาการแผนงาน/โครงการและงบประมาณให้เกิดเอกภาพระหว่างหน่วยงานส่วนกลางกับหน่วยงานในพื้นที่ และจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนหน้า ในพื้นที่ จชต. การป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา มาเป็นกรอบแนวทางนำในการดำเนินงานแก้ไข และป้องกันปัญหา ตลอดถึงการผลักดันยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา พร้อมนำความสงบสันติสุขอย่างยั่งยืนกลับคืนสู่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสนับสนุนทรัพยากรของชาติทุกส่วน และงบประมาณจำนวนมาก เข้าป้องกัน และแก้ไขปัญหาการก่อความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้หมดไป โดยมีการเน้นการเมืองนำการทหาร เป็นมิตรและช่วยเหลือประชาชน เป็นที่พึ่งของประชาชน เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการจัดการต่อปัญหาในพื้นที่จนถึงระดับหมู่บ้าน โดยใช้สภาสันติสุขตำบล ให้มีโอกาสร่วมกันคิด ทำ และร่วมรับผลประโยชน์ หลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงเข้าแก้ปัญหา ใช้กฎหมายอย่างตรงไปตรงมา และเป็นธรรมกับทุกๆ ฝ่ายมีการปฏิบัติ

เมื่อเกิดเหตุการณ์อย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีการเยียวยาต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุรุนแรง เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน ให้สามารถดำรงชีวิตได้ตามปกติ เปิดโอกาสให้มีการพูดคุย เพื่อสร้างสันติสุขตามแนวทางสันติวิธี อำนวยความสะดวกให้สื่อมวลชน เสนอข่าวอย่างสร้างสรรค์ ตามข้อเท็จจริง จะต้องหลีกเลี่ยงการเสนอข่าวสร้างความชอบธรรมกับผู้ก่อเหตุรุนแรง มีการพิจารณาจัดโครงสร้างการจัดหน่วย ที่เข้าปฏิบัติการอย่างเหมาะสม มีสายบังคับบัญชา การบริหารจัดการ และการมอบอำนาจหน้าที่ชัดเจน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกส่วนมีความพร้อม ทั้งบุคลากร เครื่องมือและอุปกรณ์ ความรู้ทางด้านกฎหมาย และดูแลด้านสวัสดิการ ความเจริญก้าวหน้า ขวัญกำลังใจ ให้กับเจ้าหน้าที่เป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีหน่วยประสานงานและเป็นตัวเชื่อมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน และเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้

สรุปผลการศึกษาดูงานการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทางสันติวิธี โดยศึกษาจากแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม ทฤษฎีการเพิ่มประสิทธิภาพ และทฤษฎีและแนวคิดแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี โดยมีการวางแผนและจัดทำยุทธศาสตร์ อย่างเป็นขั้นตอน ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ และระดับปฏิบัติ โดยมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมพิจารณา ตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมรับผิดชอบในทุกด้าน ทุกภาคส่วนในทุกระดับ รวมทั้งได้กำหนดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์ ในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพ มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ เอกภาพของการบังคับบัญชาและความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ และทิศทางในการทำงาน การปฏิบัติเน้นผลประโยชน์ส่วนรวม ด้วยความเสมอภาค และยุติธรรม มีการกำหนดมาตรการ ข้อห้าม และข้อเน้นย้ำระเบียบวินัยของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ยังมีการดูแลสวัสดิการ ขวัญและกำลังใจของเจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วน ในส่วนของทฤษฎีและแนวคิดแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี เลือกใช้แนวทางสันติวิธี มีการใช้กระบวนการ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง มีการบริหารจัดการบนพื้นฐานของสังคมพหุวัฒนธรรมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ โดยยึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งครอบคลุมตามแนวคิดละทฤษฎีในทุกประเด็น ทั้งนี้ความสำเร็จขึ้นอยู่กับผลการปฏิบัติงานของทุกฝ่าย และความต่อเนื่องของนโยบาย เพื่อให้ผลการปฏิบัติเกิดความสันติสุขในพื้นที่ที่ยั่งยืนต่อไป

ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 2 เพื่อเสนอแนวทางการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทางสันติวิธีของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า สรุปได้ ดังนี้

กรอบแนวทางการแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สำคัญ และเกี่ยวข้องกับแนวทางสันติวิธี ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ประกอบด้วย

การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพูดคุยเพื่อสันติสุข โดยการลดความหวาดระแวงและสร้างความเชื่อมั่นระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ แสวงหาความร่วมมือกับภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ดำเนินการโดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความเห็นต่างจากรัฐ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนได้เสีย เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การสร้าง

ความเข้าใจ การรับฟังและยอมรับในเหตุผล การลดความเป็นศัตรูซึ่งกันและกัน และการยุติการใช้ความรุนแรงต่อกัน การสร้างองค์ความรู้ด้านสันติวิธีแก่เจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดเป็นพลังในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างความปรองดองในพื้นที่ที่ยึดมั่นหลักการแก้ไขปัญหาตามแนวทางสันติวิธีใช้ การเมืองนำการทหาร, ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมีประชาชนและชุมชนเป็นศูนย์กลาง รณรงค์และสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็งและยึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชน มุ่งเน้นงานโครงการพาคณกลับบ้าน ดำเนินงานโครงการพาคณกลับบ้าน เป็นโครงการต่อเนื่อง เพื่อเปิดโอกาสหรือทางถอยให้ผู้ที่ยึดต่างจากรัฐและเคยต่อสู้กับรัฐด้วยวิธีรุนแรง หันกลับมาต่อสู้ตามแนวทางสันติวิธีและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา จต. กระบวนการยุติธรรมต้องมีความเสมอภาคและความยืดหยุ่นควบคู่กันไป รวมถึงการเคารพในสิทธิเสรีภาพของทุกคน สื่อเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะส่งเสริมให้เกิดแนวทางสันติวิธี โดยที่สื่อต้องมีความเป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และไม่นำเสนอข้อมูลที่จะส่งเสริมให้เกิดความรุนแรง

ศูนย์สันติวิธี (ศสว.) ยึดถือและปฏิบัติตามนโยบายของผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ได้แก่ งานการควบคุมพื้นที่ให้ปลอดภัย, งานการแก้ไขปัญหาเสพติด, งานการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง, งานส่งเสริมการพัฒนาเพื่อความมั่นคง และงานเสริมสร้างความเข้าใจ เป็นกลไกหลักในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้การปฏิบัติของทุกภาคส่วนต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และ สนับสนุนการดำเนินงานในทุกมิติ มีภารกิจในการสร้างความเข้าใจกับทุกภาคส่วน ให้มีส่วนร่วมในการสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รับผิดชอบหลักในงานสร้างความเข้าใจ (ต่อสู้ทางด้านความคิด) ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ความคิดทางการเมือง ของกลุ่มผู้เห็นต่าง ติดตาม ระวังป้องกัน ตบโต้และต่อต้านการสร้างและการขับเคลื่อนประเด็นที่ใช้เป็นเงื่อนไข ด้วยการใช้มาตรการทางการเมืองและการปฏิบัติการข่าวสารที่เหมาะสม

ผลการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แผนงาน โครงการต่างๆ ที่มี และที่หน่วยต่างกำลังขับเคลื่อนไปนั้น ได้มีการศึกษา วิเคราะห์ อบรม สัมมนา ทบทวนผลการปฏิบัติ และได้จัดทำเป็นแผนปฏิบัติการที่ครอบคลุมในทุกส่วนแล้ว ได้มีการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน ถือเป็นงานและมีความรับผิดชอบร่วมกัน แนวโน้มสถานการณ์จะดีขึ้นๆ เป็นลำดับ ความสำเร็จที่เหลือนคงเป็นขีดความสามารถ สามัญสำนึก ความมีระเบียบวินัยของเจ้าหน้าที่ และการร่วมมือร่วมแรงร่วมใจของทุกส่วน ที่จะสามารถดำเนินไปได้ด้วยดีหรือไม่ นอกจากนี้ยังมีปัญหาและอุปสรรค ที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานได้ เช่น ภัยพิบัติ โรคระบาด ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ การผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนผู้รับผิดชอบตามแนวทางรับราชการของเจ้าหน้าที่ ในขณะที่ประชาชนยังคงอยู่ในพื้นที่เช่นเดิมต่อเนื่อง สำหรับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน ข้อสังเกตจากการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่มีการเพิ่มมาตรการการผ่านแดน และห้ามมีการผ่านแดน สถิติการก่อเหตุรุนแรงในช่วงนั้นมีจำนวนน้อยมาก สมควรมีการประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน และเจ้าหน้าที่ระดับผู้ปฏิบัติให้แน่นแฟ้น หากสามารถจำกัดการผ่านแดนอย่างเสรี เสมือนห้วงเวลาดังกล่าวได้ จะสามารถควบคุมสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงได้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การกำหนดนโยบาย และแผนงาน โครงการใดๆ ในการแก้ไขปัญหาหรือเสริมสร้างความเจริญในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ควรมีความต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างสมบูรณ์ หากมีการปรับเปลี่ยนบ่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับนโยบายแล้ว อาจทำให้ไม่มีความต่อเนื่อง และเสียเวลา

1.2 ควรเร่งรัดการแก้ปัญหาปากท้อง ปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่ปัญหาหลักที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าปัญหาเรื่องความขัดแย้ง อุดมการณ์ ศาสนา และอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่บนความเชื่อว่าการสนองตอบความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างพอกินพอใช้ และสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ โดยการเร่งรัดแก้ปัญหาปากท้องชาวบ้านภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างศรัทธาการเป็นที่พึ่งของชาวบ้าน เพื่อนำไปสู่การลดเงื่อนไขข้ออ้างนำไปสู่การตัดความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มเยาวชนกับแกนนำก่อความรุนแรงที่ใช้ศาสนา ชาตินิยมและประวัติศาสตร์ ปลุกกระดมขยายแนวคิดของลัทธิสุดโต่ง ที่เป็นมูลเหตุจูงใจปฏิบัติการสร้างความรุนแรง และการดึงดูดคนรุ่นใหม่สู่ขบวนการก่อความรุนแรงในพื้นที่

1.3 ดำเนินการจัดการเจรจาพูดคุย กับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในระดับผู้นำทางความคิดที่แท้จริง อันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี ภายหลังที่ขาดความต่อเนื่องไประยะหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

ควรให้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้ประชาชนมีความเข้าใจการดำเนินงานของภาครัฐยอมรับ และให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการสร้างความรู้ความเข้าใจและการขจัดความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี ปลุกฝังแนวความคิดเรื่องสันติวิธีให้เกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งในระดับผู้กำหนดนโยบาย และระดับผู้ปฏิบัติ และประชาชน ให้ทราบอย่างกว้างขวาง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. กลวิธีแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527.

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์ การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2526.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การบริหารและการจัดการเทศบาลในยุคปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพฯ : พี. เจ. เพลทโปรดเซอร์, 2545.

อคิน รพีรัตน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527.

วารสาร

บุษบง ชัยเจริญวัฒน์. “สันติวิธี : การจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2560).

เหมือนขวัญ เรณูมาศ. “สันติวิธี : การจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2560).

เอกสารวิจัย

พงษ์ธร จันทร์สวัสดิ์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น ศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดอุบลราชธานี ภาคนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540

ยุพาพร รูปงาม. “การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการพัฒนาสังคม, คณะพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2545.

อนุภาพ ธีรลาภ. การวิเคราะห์เชิงสมมุติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพิบูลมังสาหารจังหวัดอุบลราชธานี. สารนิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch). “สรุปหกปีไฟใต้ : พลวัตการก่อความไม่สงบกับการสร้างจิตรกรรมของการก่อความรุนแรง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.deepsouthwatch.org/node/728,2553>.

ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch). “ความขัดแย้งชายแดนใต้ในรอบ 13 ปี : ความซับซ้อนของสนามความรุนแรงและพลังของบทสนทนาสันติภาพปาตานี”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.deepsouthwatch.org/node/11053,2560>.

ภาษาต่างประเทศ

Abuza, Z. Conspiracy of silence: The insurgency in Southern Thailand. Washington, USA : United States Institute of Peace. 2011.

Brooks, M., C. “School principals in Southern Thailand: Exploring trust with community leaders during conflict”. Educational Management Administration & Leadership, 43(2). 232-252. 2015.

Human Rights Watch. “Targets of both sides”: Violence against students, teachers, and schools in Thailand’s Southern border provinces. (Online). Available : from <http://www.refworld.org/docid/4c9c3a3a2.html>. 2010.

Liow, J., C., & Pathan, D. Confronting ghosts: Thailand’s Shapeless Southern insurgency. Sydney, : Lowy Institute for International Policy. 2010.

McCargo, D. “Thailand’s national reconciliation commission: a flawed response to the Southern conflict”, Global Change, Peace & Security, 22(1). 75-91, 2010.

Melvin, N., J. Conflict in Southern Thailand, Islamism, violence and the state in the Patani insurgency. Stockholm: International Peace Research Institute, 2007.

UNESCO. Children still battling to go to school. (Online). Available : <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002216/221668e.pdf>, 2013.

UNICEF. Thailand case study in education, conflict and social cohesion. Thailand : UNICEF, 2014.

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ : พันเอก ธนัช ฉิมพาลี
- วัน เดือน ปีเกิด : วันที่ 4 มิถุนายน 2507
- การศึกษา : ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต
: ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การทหาร)
: การศึกษาหลักสูตรทางการทหาร
    ส่งทางอากาศ รุ่น 168 ปี 2529
    การรบแบบจู่โจม รุ่น 87 ปี 2530
    ชั้นนายร้อย เหล่า ร. รุ่น 84 ปี 2534
    ชั้นนายพัน เหล่า ร. รุ่น 61 ปี 2537
    หลักสูตรหลักประจำ รร.สธ.ทบ.สบส. รุ่น 76 ปี 2541
    หลักสูตรหลักประจำ วทบ. รุ่น 56 ปี 2554
- ประวัติการทำงานโดยย่อ : ปี 2550 รอง ผอ.กกบ.ทภ.4
: ปี 2553 หก.กขว.มทบ.41
: ปี 2555 รอง เสธ.มทบ.41
: ปี 2556 นปก.ประจำ สลก.ทบ.
: ปี 2559 ผบ.กรม สน.พล.ร.15
: ปี 2562 รอง ผบ.มทบ.41
- ตำแหน่งปัจจุบัน : รองผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 41

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

เรื่อง การจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยแนวทาง
สันติวิธี ของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า

ผู้วิจัย พันเอก ธนัช นิคมพาลี

หลักสูตร วปอ.รุ่นที่ 62

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) เกิดขึ้นและทวีความรุนแรงมาตลอดระยะเวลาหลายทศวรรษ โดยมีสาเหตุมาจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ระหว่างชาวมุสลิม (Malay Muslim) และกลุ่มรัฐผู้ก่อการร้าย เนื่องจากสนธิสัญญาอังกฤษ-สยาม ในปี พ.ศ. 2452 ที่ก่อให้เกิดการแบ่งแยกกลุ่มชนในพื้นที่ทางใต้ของสยามเป็นสองสัญชาติ คือ สยามและมาเลเซีย นับได้ว่าเป็นการสูญเสียตัวตนของรัฐปัตตานีและผู้คนในพื้นที่นี้ นอกจากนี้ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ชี้ให้เห็นว่า ภาครัฐได้พยายามบังคับกลุ่มคนที่ใช้ภาษาปัตตานีมาเลย์ให้เปลี่ยนมาใช้ภาษาไทยแทน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการใช้ภาษาเขียนและภาษาพูดของคนในพื้นที่ ทั้งยังออกกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวมุสลิมในพื้นที่ จนทำให้เกิดความไม่เข้าใจกัน และได้พัฒนาเป็นความขัดแย้งและการต่อต้านในรูปแบบต่าง ๆ การปกครองผู้คนในพื้นที่นี้โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ล้วนดำเนินไปด้วยการควบคุมเชิงอำนาจ มุ่งเน้นความสะอาดของตนเองมากกว่าการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเป็นขั้นเป็นตอน และไม่ได้คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพ แม้ลักษณะเช่นนี้จะเกิดในหลายภาคส่วนของประเทศไทย แต่กลับไม่ส่งผลร้ายแรงเท่ากับพื้นที่นี้ ทั้งนี้ เพราะภาคใต้มีบริบททางสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ต่างจากภาคอื่น ๆ คือ มีชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูอยู่ร่วมกันจำนวนมาก โดยกลุ่มคนเหล่านี้ต่างผูกพันและยึดโยงกันด้วยศาสนาและวัฒนธรรมมาอย่างยาวนานหลายชั่วอายุคน จึงมีความรู้สึกร่วมกันและรวมกันเป็นเครือข่ายในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนพร้อมตอบโต้เจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อคนในพื้นที่ได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

ทั้งนี้ สภาพปัญหาดังกล่าวได้เกิดขึ้นพร้อมกับขบวนการชาตินิยมมาเลเซียในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่งผลให้คนในพื้นที่บางส่วนตัดสินใจรวมเป็นกลุ่มแบ่งแยกดินแดน นักวิชาการหลายท่านจึงได้กล่าวถึงสาเหตุของปัญหาความไม่สงบนี้อย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นปมขัดแย้งทางประวัติศาสตร์ ความไม่ยุติธรรม ความขัดแย้งจากความแตกต่างทางด้านศาสนาและชาติพันธุ์ การปกครองของรัฐไทยต่อกลุ่มคนมาเลย์มุสลิม ที่ไม่ตระหนักถึงสิทธิและความหลากหลาย

แม้ว่าปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเกิดขึ้นต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน แต่การก่อการร้ายได้ทวีความรุนแรงอย่างเห็นได้ชัดในปี พ.ศ.2547 อันเป็นผลจากการดูแลและบริหารของภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพ ทำให้กลุ่มแบ่งแยกดินแดนใช้โอกาสนี้ในการปลุกระดมและเคลื่อนไหวก่อนการร้ายติดอาวุธอีกครั้ง โดยได้รับการสนับสนุนจากกองทัพภริสลามที่เรียกตนเองว่า “จุนแวน” ความไม่สงบต่าง ๆ ยังเกิดจากกลุ่มก่อการร้ายอื่น ๆ เช่น องค์การเงินกู้ปัตตานี

(PULO) ขบวนการแนวร่วมการปฏิวัติแห่งชาติติมลาบูปัตตานี (BRN-C) เป็นต้น รายงานว่า กลุ่มก่อการร้ายเหล่านี้ใช้ความรุนแรงทุกประเภททั้งการฆ่า การยิง การโจมตี และการวางระเบิด เพื่อสร้างสถานการณ์ให้ผู้คนหวาดกลัว ขณะที่กลุ่มเป้าหมายนั้นคือทุกคนในพื้นที่ไม่เว้นแม้แต่กลุ่มคนมุสลิมด้วยกันเอง มากไปกว่านั้นครูและนักเรียนยังเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการก่อการร้าย และได้รับผลกระทบที่หนักขึ้นเรื่อย ๆ เพราะกลุ่มก่อการร้ายเหล่านี้มองว่า โรงเรียนเป็นตัวการสำคัญในการปลูกฝังวิถีคิดแบบชาตินิยมของภาครัฐที่เป็นไทย จนทำให้ตัวตนและวัฒนธรรมมุสลิมในพื้นที่สูญหายไป รวมถึงต้องการกระตุ้นให้ภาครัฐและชาวพุทธตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

จากข้อมูลจากศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ ระบุว่าในช่วง 14 ปีที่ผ่านมา (ม.ค.47 - เม.ย 60) ปัญหาความไม่สงบได้ก่อให้เกิดความรุนแรงรวม 19,279 ครั้ง มีผู้เสียชีวิตรวม 6,544 คน และมีผู้บาดเจ็บรวม 12,963 คน ผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งต่อวิถีชีวิตและการศึกษาของผู้คนเป็นสาเหตุที่ทำให้ในปี พ.ศ. 2542 และ 2556 UNESCO ได้ให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง ภายใต้สภาพปัญหาดังกล่าวรัฐบาลไทยและหน่วยงานจากภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ ก็ไม่ได้นิ่งนอนใจ และพยายามการจัดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลมอบหมายให้หน่วยงานความมั่นคง ได้แก่ สภากความมั่นคงแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นหน่วยงานหลักและมีบทบาทในการจัดทำข้อเสนอนโยบายต่อรัฐบาล พบว่า การจัดการส่วนใหญ่เน้นเรื่องการปราบปรามเพื่อความมั่นคงเป็นหลัก นโยบายชาติมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา ศาสนา และชาติพันธุ์ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดการขาดความต่อเนื่องโดยเฉพาะเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ทำให้การจัดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ ขณะที่สถานการณ์ความไม่สงบรัฐบาลทำได้เพียงประคับประคองสถานการณ์ความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนได้ในบางพื้นที่เท่านั้น

ในปี พ.ศ.2557 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ 98/2557 เรื่องการแก้ไขปัญหายจังหวัดชายแดนภาคใต้อันมีผลทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนนโยบายไปสู่แนวทางยุทธศาสตร์สันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ในระดับนโยบาย ระดับแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติและระดับหน่วยปฏิบัติ พร้อมทั้งได้มีการปรับให้มีคณะรัฐมนตรีส่วนหน้า (क्रम.ส่วนหน้า) เมื่อเดือนตุลาคม 2559 เพื่อแก้ปัญหาชายแดนภาคใต้อย่างบูรณาการซึ่งได้ดำเนินการถึงปัจจุบัน ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับคำประกาศดังกล่าวและเพื่อทำให้ความขัดแย้งเป็นเรื่องดีหรือเป็นด้านบวกได้นั้น จำเป็นต้องมีการจัดการความขัดแย้งนั้นๆ ด้วยวิธีการที่ปราศจากความรุนแรง หรือที่เรียกว่า สันติวิธี ซึ่งการใช้แนวทางสันติวิธีสามารถนำไปสู่สันติภาพได้

แนวคิดสันติวิธี (Non-violence) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำมาใช้ เพื่อแก้ปัญหา เพราะแนวคิดนี้เชื่อว่า มนุษย์นั้นมีเหตุผล สามารถเข้าใจ เห็นอกเห็นใจและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติได้สันติวิธี จึงเป็นกระบวนการตอบโต้กับสถานการณ์ความขัดแย้งในรูปแบบที่ไม่ใช้กำลังทางกายภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง สันติวิธีจึงไม่ได้หมายความว่าความถ้อยหา และ หากแต่เป็นการกระทำหรือการแสดงออกในรูปแบบหนึ่งที่ไม่ใช้ความรุนแรง และสำหรับการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี เป็นการแก้ไขความขัดแย้งโดยปราศจากการใช้ความรุนแรง ปราศจากอคติ

มีเพียงแต่ความกล้า ความร่วมมือ และการมุ่งสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน อาจกล่าวได้ว่าแนวคิดสันติวิธี เพื่อสร้างสันติสุขจะช่วยให้เราเข้าใจปัญหาเชิงโครงสร้างของความขัดแย้งในสังคม และเป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบ รวมถึงสร้างภูมิคุ้มกันที่จะช่วยป้องกันการเกิดความขัดแย้งต่าง ๆ ในอนาคต Khan กล่าวถึงลักษณะสำคัญของแนวคิดนี้ว่าเป็นแนวคิดที่เน้นกระบวนการ มุ่งเน้นการพัฒนาในระยะยาว ขึ้นอยู่กับบริบทเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น และเชื่อมั่น การแสวงหาโอกาสในการแก้ปัญหาดีกว่าการทำตามคำสั่งหรือวิธีการสำเร็จรูป

จากความสำคัญของปัญหาและแนวคิดข้างต้น การจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงด้วยแนวทางสันติวิธี จึงมีความสำคัญและเป็นมูลเหตุจูงใจที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจศึกษาอย่างมาก เพื่อจะได้นำเสนอแนวทางการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทางสันติวิธีด้านต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงที่ด้วยแนวทางสันติวิธีโดยศึกษาการพัฒนาการนโยบายและแผนงานในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทางสันติวิธี ของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตพื้นที่

พื้นที่สำหรับการศึกษาวิจัยประกอบด้วยพื้นที่การปกครองในจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย

2. ขอบเขตประชากร

การสนทนากลุ่มโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติงานในพื้นที่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้ และเป็นผู้ได้รับการยอมรับ จำนวน 10 - 15 คน

3. ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยแบ่งขอบเขตการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย

- 3.1 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม และการเพิ่มประสิทธิภาพ
- 3.2 แนวคิดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี
- 3.3 ปัญหาและอุปสรรคของการแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่

4. ขอบเขตระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ในห้วงเวลา ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2562 - เม.ย.2563

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นการศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยศึกษาจาก ตำราและเอกสารจากแหล่งต่างๆ ที่เชื่อถือได้ และได้รับการยอมรับจากนักวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบ และการสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่างๆ รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ

3. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูล ผลการศึกษาวิจัย ในรูปแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผลการวิจัย สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ใน 3 ประการ โดยมีรายละเอียด ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 1 เพื่อศึกษาการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงที่ด้วยแนวทางสันติวิธี โดยศึกษาการพัฒนาการนโยบายและแผนงานในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ ดังนี้

การจัดการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลได้กำหนดความรับผิดชอบ ให้กับหน่วยราชการต่างๆ ร่วมกัน สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) โดยแบ่งการบริหารจัดการ ออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับนโยบาย ระดับแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ และระดับปฏิบัติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบขับเคลื่อนงานทั้งมิติความมั่นคงและการพัฒนา

นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรี แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้แทนพิเศษของรัฐบาลทำหน้าที่ เชื่อมโยงและบูรณาการแผนงาน/โครงการและงบประมาณให้เกิดเอกภาพระหว่างหน่วยงานส่วนกลางกับหน่วยงานในพื้นที่ และจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนหน้า ในพื้นที่ จขต. การป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา มาเป็นกรอบแนวทางนำในการดำเนินงานแก้ไข และป้องกันปัญหา ตลอดจนการผลักดันยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

พร้อมนำความสงบสันติสุขอย่างยั่งยืนกลับคืนสู่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสนับสนุนทรัพยากรของชาติทุกส่วน และงบประมาณจำนวนมาก เข้าป้องกัน และแก้ไขปัญหาการก่อความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้หมดไป โดยมีการเน้นการเมืองนำการทหาร เป็นมิตรและช่วยเหลือประชาชน เป็นที่พึ่งของประชาชน เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการจัดการต่อปัญหาในพื้นที่ จนถึงระดับหมู่บ้าน โดยใช้สภาสันติสุขตำบล ให้มีโอกาช่วยกันคิด ทำ และร่วมรับผลประโยชน์ หลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงเข้าแก้ปัญหา ใช้กฎหมายอย่างตรงไปตรงมา และเป็นธรรมกับทุกฝ่าย มีการปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุการณ์อย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีการเยียวยาต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุรุนแรง เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน ให้สามารถดำรงชีวิตได้ตามปกติ เปิดโอกาสให้มีการพูดคุย เพื่อสร้างสันติสุขตามแนวทางสันติวิธี อำนวยความสะดวก สื่อมวลชน เสนอข่าวอย่างสร้างสรรค์ ตามข้อเท็จจริง จะต้องหลีกเลี่ยงการเสนอข่าวสร้างความชอบธรรมกับผู้ก่อเหตุรุนแรง มีการพิจารณาจัดโครงสร้างการจัดหน่วย ที่เข้าปฏิบัติการอย่างเหมาะสม มีสายบังคับบัญชา การบริหารจัดการ และการมอบอำนาจหน้าที่ชัดเจน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกส่วนมีความพร้อม ทั้งบุคลากร เครื่องมือและอุปกรณ์ ความรู้ทางด้านกฎหมาย และดูแลด้านสวัสดิการ ความเจริญก้าวหน้า ขวัญกำลังใจ ให้กับเจ้าหน้าที่เป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีหน่วยประสานงานและเป็นตัวเชื่อมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน และเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้

สรุปผลการศึกษาการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทางสันติวิธี โดยศึกษาจากแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม ทฤษฎีการเพิ่มประสิทธิภาพ และทฤษฎีและแนวคิดแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี โดยมีการวางแผนและจัดทำยุทธศาสตร์ อย่างเป็นขั้นตอน ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ และระดับปฏิบัติ โดยมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมพิจารณา ตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมรับผิดชอบในทุกด้าน ทุกภาคส่วนในทุกระดับ รวมทั้งได้กำหนดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์ ในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพ มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ เอกภาพของการบังคับบัญชาและความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ และทิศทางในการทำงาน การปฏิบัติเน้นผลประโยชน์ส่วนรวม ด้วยความเสมอภาค และยุติธรรม มีการกำหนดมาตรการ ข้อห้าม และข้อเน้นย้ำระเบียบวินัยของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ยังมีการดูแลสวัสดิการ ขวัญและกำลังใจของเจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วน ในส่วนของทฤษฎีและแนวคิดแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี เลือกใช้แนวทางสันติวิธี มีการใช้กระบวนการ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง มีการบริหารจัดการบนพื้นฐานของสังคมพหุวัฒนธรรมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ โดยยึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งครอบคลุมตามแนวคิดละทฤษฎีในทุกประเด็น ทั้งนี้ความสำเร็จขึ้นอยู่กับผลการปฏิบัติงานของทุกฝ่าย และความต่อเนื่องของนโยบาย เพื่อให้ผลการปฏิบัติเกิดความสันติสุขในพื้นที่ที่ยั่งยืนต่อไป

ตบวัตฤประสงค์ของการวิจัยข้อ 2 เพื่อเสนอแนวทางการจัดการปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทางสันติวิธี ของ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า สรุปลงได้ ดังนี้

กรอบแนวทางการแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สำคัญ และเกี่ยวข้องกับแนวทางสันติวิธี ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ประกอบด้วย

การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพูดคุยเพื่อสันติสุข โดยการลดความหวาดระแวงและสร้างความเชื่อมั่นระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ แสวงหาความร่วมมือกับภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ดำเนินการโดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความเห็นต่างจากรัฐ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนได้เสียเข้ามา ร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การสร้างความเข้าใจ การรับฟังและยอมรับในเหตุผล การลดความเป็นศัตรูซึ่งกันและกัน และการยุติการใช้ความรุนแรงต่อการ สร้างองค์ความรู้ด้านสันติวิธีแก่เจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดเป็นพลังในการแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างความปรองดองในพื้นที่ที่ยึดมั่น หลักการแก้ไขปัญหามาตามแนวทางสันติวิธีใช้ การเมืองนำการทหาร, ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของ ทุกภาคส่วน โดยมีประชาชนและชุมชนเป็นศูนย์กลาง ปรองดองและสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่ เข้มแข็งและยึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชน มุ่งเน้นงานโครงการพาคคนกลับบ้าน ดำเนินงานโครงการพาคคน กลับบ้าน เป็นโครงการต่อเนื่อง เพื่อเปิดโอกาสหรือทางถอยให้ผู้เห็นต่างจากรัฐและเคยต่อสู้กับรัฐ ด้วยวิธีรุนแรง หันกลับมาต่อสู้ตามแนวทางสันติวิธีและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญห จซต. กระบวนการ ยุติธรรมต้องมีความเสมอภาคและความยืดหยุ่นควบคู่กันไป รวมถึงการเคารพในสิทธิเสรีภาพของทุกคน สื่อเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะส่งเสริมให้เกิดแนวทางสันติวิธี โดยที่สื่อต้องมีความเป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่าย ใดฝ่ายหนึ่ง และไม่นำเสนอข้อมูลที่จะส่งเสริมให้เกิดความรุนแรง

ศูนย์สันติวิธี (ศสว.) ยึดถือและปฏิบัติตามนโยบายของผู้อำนวยการรักษาความมั่นคง ภายในภาค 4 ได้แก่ งานการควบคุมพื้นที่ให้ปลอดภัย, งานการแก้ไขปัญหายาเสพติด, งานการ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง, งานส่งเสริมการพัฒนาเพื่อความ มั่นคง และงานเสริมสร้างความเข้าใจ เป็นกลไกหลักในการแก้ไขปัญห เพื่อให้การปฏิบัติของ ทุกภาคส่วนต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และ สนับสนุนการดำเนินงานในทุกมิติ มีภารกิจในการ สร้างความเข้าใจกับทุกภาคส่วน ให้มีส่วนร่วมในการสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้ รับผิดชอบหลักในงานสร้างความเข้าใจ (ต่อสู้ทางด้านความคิด) ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ ความคิดทางการเมือง ของกลุ่มผู้เห็นต่าง ติดตาม ระวังป้องกัน ตบโต้และต่อต้านการสร้างและการ ขับเคลื่อนประเด็นที่ใช้เป็นเงื่อนไข ด้วยการใช้มาตรการทางการเมืองและการปฏิบัติการข่าวสารที่ เหมาะสม

ผลการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แผนงาน โครงการต่างๆ ที่มี และที่หน่วยต่างกำลังขับเคลื่อนไปนั้น ได้มีการศึกษา วิเคราะห์ อบรม สัมมนา ทบทวนผลการปฏิบัติ และได้จัดทำเป็นแผนปฏิบัติการที่ครอบคลุมในทุกส่วนแล้ว ได้มีการเปิด โอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน ถือเป็นงานและมีความรับผิดชอบร่วมกัน แนวโน้มสถานการณ์จะดีขึ้นๆ เป็นลำดับ ความสำเร็จที่เหลือคงเป็นขีดความสามารถ สามัญสำนึก ความมีระเบียบวินัยของเจ้าหน้าที่ และการร่วมมือร่วมแรงร่วมใจของทุกส่วน ที่จะสามารถดำเนินไปได้ ด้วยดี หรือไม่ นอกจากนี้ยังมีปัญหาและอุปสรรค ที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานได้ เช่น ภัยพิบัติ

โรคระบาด ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ การผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนผู้รับผิดชอบตามแนวทางรับราชการของเจ้าหน้าที่ในขณะที่ ประชาชนยังคงอยู่ในพื้นที่เช่นเดิมต่อเนื่อง สำหรับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน ข้อสังเกตจากการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่มีการเพิ่มมาตรการการผ่านแดน และห้ามมีการผ่านแดน สถิติการก่อเหตุรุนแรงในช่วงนั้นมีจำนวนน้อยมาก สมควรมีการประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน และเจ้าหน้าที่ระดับผู้ปฏิบัติให้แน่นแฟ้น หากสามารถจำกัดการผ่านแดนอย่างเสรี เสมือนห้วงเวลาดังกล่าวได้ จะสามารถควบคุมสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงได้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การกำหนดนโยบาย และแผนงาน โครงการใดๆ ในการแก้ไขปัญหาหรือเสริมสร้างความเจริญในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ควรมีความต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างสมบูรณ์ หากมีการปรับเปลี่ยนบ่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับนโยบายแล้ว อาจทำให้ไม่มีความต่อเนื่อง และเสียเวลา

1.2 ควรเร่งรัดการแก้ปัญหาปากท้อง ปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่ปัญหาหลักที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าปัญหาเรื่องความขัดแย้ง อุดมการณ์ ศาสนา และอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่บนความเชื่อว่าการสนองตอบความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างพอกินพอใช้ และสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ โดยการเร่งรัดแก้ปัญหาปากท้องชาวบ้านภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างศรัทธาการเป็นที่พึ่งของชาวบ้าน เพื่อนำไปสู่การลดเงื่อนไขข้ออ้างนำไปสู่การตัดความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มเยาวชนกับแกนนำก่อความรุนแรงที่ใช้ศาสนา ชาตินิยมและประวัติศาสตร์ ปลุกระดมขยายแนวคิดของลัทธิสุดโต่ง ที่เป็นมูลเหตุจูงใจปฏิบัติการสร้างความรุนแรง และการดึงดูดคนรุ่นใหม่สู่ขบวนการก่อความรุนแรงในพื้นที่

1.3 ดำเนินการจัดการเจรจาพูดคุย กับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในระดับผู้นำทางความคิดที่แท้จริง อันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี ภายหลังจากที่ขาดความต่อเนื่องไประยะหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

ควรให้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้ประชาชนมีความเข้าใจการดำเนินงานของภาครัฐ ยอมรับ และให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการสร้างความรู้ความเข้าใจและการขจัดความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี ปลุกฝังแนวความคิดเรื่องสันติวิธีให้เกิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งในระดับผู้กำหนดนโยบาย และระดับผู้ปฏิบัติ และประชาชน ให้ทราบอย่างกว้างขวาง